

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

13^E JAARGANG

WOENSDAG 19 SEPTEMBER 1928

No. 664

**STOOMVAART-MAATSCHAPPIJ
„NEDERLAND” - Amsterdam
ROTTERDAMSCH LLOYD
Rotterdam**

MAIL-, PASSAGIERS- EN
VRACHTBOOTDIENST
HOLLAND—JAVA vice versa
via SUEZ KANAAL

JAVA—NEW YORK LIJN
Geregelde vrachtbootdienst tus-
schen Nederlandsch-Indië en de
Oostkust van Noord-Amerika in
samenwerking met andere Maat-
schappijen.

JAVA—BENGALEN LIJN
Geregelde dienst tusschen Neder-
landsch-Indië, Rangoon en Calcutta.

JAVA—PACIFIC LIJN
Geregelde vrachtbootdienst tus-
schen Nederlandsch-Indië, Singa-
pore en de Westkust van Noord-
Amerika.

Het Handelsblad

100 JAAR

het familieblad
der beschaafde
kringen. Elke
adverteerder
weet wat dat
zeggen will

Algemeen Handelsblad
Afd. Advertentiën - Amsterdam

**ROTTERDAMSCH
BANKVEREENIGING**

ROTTERDAM AMSTERDAM DEN HAAG

KAPITAAL f 50.000.000
RESERVE f 20.000.000

DEPOSITO'S
CHEQUE REKENINGEN MET RENTE-VERGOEDING
ALLE BANKZAKEN

WIJ BEREIKTEN THANS HET IDEEAAL:

Kaartsysteem in Boekvorm

Kasten en laden onnoodig. Belangrijk
beter overzicht. Geen zoekraken of ver-
keerd opbergen. Alle nadeelen van
boeken en kaartsystemen vervallen. Ge-
schikt voor elke administratie. Vele
referenties. Brochure gratis.

Kantoorb. **HEBONA** Stationsw. 13^e
Fabriek „ZUTPHEN

**NIJGH & VAN
DITMAR'S
UITGEVERS-MIJ**

ROTTERDAM
Wijnhaven 111-113
Tel. 7841-42-43-61

Belast zich met het
verzorgen van uit-
gaven en tijdschrif-
ten op elk gebied

**v.ROSSEM'S
MILO
HAVANA MELANGE**

Nederlandsche Hypotheekbank
Opgericht te Veendam in 1890.

Directie: Mr. M. J. BOS
Mr. J. WILKENS.

Kapitaal f 4.000.000,—
Reserves ruim f 2.200.000,—
Hypotheek plm. f 54.000.000,—
Pandbrieven plm. f 51.000.000,—

**4 1/2 % Pandbrieven
à 99 1/2 %**

Bij omwisseling tegen uitgelote
pandbrieven is de koers 1/2 % lager.

R. MEES & ZONEN

A° 1720

Bankiers en Assurantie-Makelaars

ROTTERDAM

Safe-Deposit

Bezorging van alle
Verzekeringen

STEENKOLEN-HANDELSVEREENIGING

(COAL-TRADING ASSOCIATION)

Hoofdkantoor te Utrecht - Filialen te Amsterdam en Rotterdam

ONTVANG- EN BETAALKAS

NIEUWE DOELENSTRAAT 20—22, AMSTERDAM

Kapitaal f 5.000.000,—

Reservefonds f 1.000.000,—

Rentevergoeding voor gelden à deposito:

direct opvorderbaar 2 %

met 10 dagen opzegging 2½ %

Voor andere termijnen op nader overeen te komen voorwaarden

OPEN EN GESLOTEN BEWAARGEVING VOLGENS REGLEMENT
SAFE-DEPOSIT.

RAADGEVEND BUREAU VOOR ORGANISATIE

Ir. V. W. VAN GOGH
HEERENGRACHT 125

Ir. ERNST HYMANS
AMSTERDAM

Verschenen:

De Vestigingsfactoren der Katoenindustrie in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika

door

Dr. J. WISSELINK

Prijs ingenaaid f 6.—

Gebonden f 7.50

Moge dit gave en rijpe werk de belangstelling vinden die het verdient. Wetenschap, industrie en arbeid zijn door de verschijning ervan gelijkelijk gediend.

Prof. VOLMER in
„De Naamlooze Vennootschap”.

Nijgh & Van Ditmar's Uitgevers Mij. - Rotterdam.

Verschenen:

Florilegio de Prosistas Españoles

de los períodos romántico, realista, actual, con notas biográficas y con una breve historia de la literatura española, compilado y ampliamente anotado

POR J. B. KERPESTEIN

Profesor de la escuela superior de altos estudios comerciales, de la escuela superior técnica y de la escuela de comercio pública.

TOMO I y II

Prijs per deel f 3.25

NIJGH & VAN DITMAR'S UITG.-MIJ—ROTTERDAM

Waarom adverteeren in,
en 'n exempl. koopen van

KELLY'S DIRECTORY?

Omdat deze uitgave jaarlijks wordt gekocht en geraadpleegd door tienduizende groote firma's over de geheele wereld, en U, wanneer Uw naam daarin opvallend is gedrukt, voortdurend exportaanvragen zult ontvangen.

Op Uw beurt vindt U er de adressen in van alle handelslichamen, welke in Uw artikel belang stellen, zoodat de gelegenheid om het aantal Uwer relaties uit te breiden, voor het grijpen ligt.

Wanneer U *Exporteur, Importeur, Fabrikant* of *Groothandelaar* is, moogt U niet nalaten zich ten minste van de uitstekend bekend staande Kelly's Directory op de hoogte te stellen. Vraagt kosteloos prospectus of bezoek van een vertegenwoordiger aan

NIJGH & VAN DITMAR'S
UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
WIJNHAVEN 113 — ROTTERDAM
TELEFOONNUMMER 7843

Verschenen:

Leerboek der Organisatie en Techniek
van den Handel voor Handelsscholen

DE GOEDEREN HANDEL

DOOR

J. GROOTEN

Leeraar M.O. Wiskunde en Boekhouden
Dir. der Levensverz. Mij N.O.G., A'dam
en

P. BEISHUIZEN Gzn.

Leeraar aan de Handelsscholen van de
Alg. Winkeliersvereniging, Amsterdam

Deel I f 1.50

Deel II f 1.75

Nijgh & v. Ditmar's Uitg.-Mij, Rotterdam

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
 ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
 UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

13^E JAARGANG

WOENSDAG 19 SEPTEMBER 1928

No. 664

INHOUD.

	Blz.
DE BELASTINGDRUK IN NEDERLANDSCH-INDIË I door <i>H. J. van Brink</i>	808
De Statistiek der ondernemingen door <i>Ir. B. Bölger</i> ..	810
De Millioenennota	812
De Rijksmiddelen	817
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De Fransche begrooting voor 1929 door <i>Prof. B. Nogaro</i>	819
AANTEEKENINGEN:	
Indexcijfers van scheepsvrachten	821
BOEKAANKONDIGINGEN:	
W. H. de Roos, wnd. Consul der Nederlanden te Kobe: De Japansche Katoenindustrie, bespr. door <i>Joan Gelderman</i>	821
MAANDCIJFERS:	
Postchèque en Girodienst	822
Overzicht der Rijksmiddelen	822
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.....	823—830
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra*.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Kengers; Prof. Mr. H. R. Ribbuis; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: *Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart*.Redacteur-Secretaris: *S. Posthuma*.Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam. Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland *f 20,—*. Buitenland en Koloniën *f 23,—* per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertenties *f 0,50* per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en girorekening No. 6729.*

18 SEPTEMBER 1928.

In den toestand van de geldmarkt kwam weder weinig verandering. Aanvankelijk was er iets meer aanbod van geld. Particulier disconto liep daardoor terug tot $4\frac{1}{4}$ pCt. en callgeld daalde van $4\frac{1}{2}$ tot 4 pCt. Daarna kromp het aanbod weder in en was de stemming veel stroever. Vooral gisteren waren de koersen weder hooger, particulier disconto steeg tot $4\frac{5}{16}$ à $\frac{3}{8}$ pCt. en voor callgeld werd $4\frac{1}{4}$ pCt. betaald. De prolongatierente noteerde $4\frac{1}{4}$ pCt.; enkele dagen kwam $4\frac{1}{2}$ pCt. als tweede notering erbij.

* * *

Na een stilstand van meerdere maanden stelt de Minister van Financiën de inschrijving open op schatkistpapier, op Donderdag 20 September a.s. Aanbieden worden alleen promessen met een looptijd van 3 en 6 maanden, tot een totaalbedrag van *f 45* miljoen.

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft de post binnenlandsche wissels een daling van *f 3* miljoen te zien, die zich geheel verklaren laat uit aflossing van rechtstreeks bij de Bank ondergebracht schatkistpapier; het bedrag van dit papier, dat zich in de portefeuille der centrale credietinstelling bevindt, verminderde in de afgelopen week van *f 10* miljoen tot *f 7* miljoen. De beleeningen vertoonden een vermeerdering van *f 6* miljoen. Het renteloos voorschot aan het Rijk blijkt met *f 5,2* miljoen te zijn teruggelopen.

De goudvoorraad der Bank bleef vrijwel op dezelfde hoogte. Het zilver klom met een kleine *f 100.000*. De post papier op het buitenland geeft eveneens een stijging van een kleine *f 100.000* te zien, terwijl de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans een teruggang van *f 8,3* miljoen vertoonden.

De biljettencirculatie verminderde met *f 11,1* miljoen. De rekening-courant-saldi bedragen *f 400.000* meer dan verleden week. Het beschikbaar metaalsaldo blijkt met *f 2,2* miljoen te zijn toegenomen. Het dekingspercentage bedraagt $54\frac{1}{2}$.

* * *

De wisselmarkt was deze berichtsweek zeer stil, met een flauwere stemming voor meerdere wissels. Vooral Ponden waren aangeboden door arbitrage tegen Dollars en daalden daardoor van $12,10\frac{3}{16}$ tot $12,09\frac{3}{4}$. In verband daarmee waren ook de meeste andere Europeesche wissels eerder iets lager. Dollars bleven vrijwel onveranderd. De stemming was vast, maar iedere lichte rijzing werd te niet gedaan door afgiften van de Nederl. Bank. Onder invloed van berichten over politieke moeilijkheden was Spanje opnieuw sterk aangeboden. Krachtige steun hield de daling eenigszins in bedwang. Van $41,35$ liep de koers langzaam terug tot ongeveer $41,—$. Nadat het gevaar voor een omverping van de dictatuur was geweken, kon het verlies in twee dagen weder worden ingehaald. Gisteren noteerde de koers weder $41,30$.

LONDEN, 17 SEPTEMBER 1928.

Geld was vast en tamelijk gezocht gedurende de geheele berichtsperiode, in de eerste helft onder den invloed van terugbetalingen aan de Bank van Engeland en in de tweede helft onder den invloed van onttrekkingen van Fransche en Italiaansche saldi tot het betalen van de aan Engeland verschuldigde sommen op de oorlogsschuldenrekening.

Disconto bleef op hetzelfde niveau van $4\frac{1}{4}$ pCt. gehandhaafd, terwijl de bij voortdoring dure Dollars aan de markt de mogelijkheid van goudonttrekkingen voor Amerikaansche rekening voor oogen bleef houden. Onttrekkingen van goud voor rekening van Canada hebben reeds plaats gehad, terwijl het plaatsen van kleine korte leeningen voor rekening van Duitsche steden en staten actief doorgaat en daarmee de Duitse koers eveneens dicht bij het gouduitvoerpunt wordt gehouden, zoodat verschillende zendingen in die richting ook reeds hebben plaats gehad.

DE BELASTINGDRUK IN NEDERLANDSCH-INDIË.

I.

In de laatste jaren is het vraagstuk van den belastingdruk in Nederlandsch-Indië in sterke mate op den voorgrond gekomen, niet het minst als gevolg van den strijd der meeningen over de hoegrootheid van de bijdrage, welke elk van de groote bevolkingsgroepen daar te lande, aan 's Lands middelen levert. Die strijd hangt ten nauwste samen met het standpunt, waarop men zich plaatst in zake de richting, waarin het Indische belastingstelsel in de naaste toekomst zich zal behooren te ontwikkelen. Poneert men met sommigen de stelling, dat de Inlandsche bevolking reeds tot de uiterste grens van haar draagkracht is belast dan is het duidelijk, dat verzwaring van lasten niet te haren koste mag plaatsvinden, doch integendeel verlichting van den belastingdruk in de eerste plaats aan deze bevolkingsgroep ten goede behoort te komen. Gaat men echter zoover als anderen het voorstellen, dat de niet-Inlandsche bevolking, meer bepaaldelijk de Europeanen, het leeuwendeel van de Staatslasten torst, dan behoeft het geen betoog, dat een verdere verzwaring van lasten voornamelijk op de Inlandsche bevolking dient te worden gelegd en een eventueele verlichting van druk in de eerste plaats aan de niet-Inlandsche bevolking ten goede behoort te komen.

Het vereischt uiteraard een zeer uitgebreid en uiterst moeilijk onderzoek om uit te maken of en — zoo ja — in welke mate van een bepaald deel der Landsbevolking gezegd kan worden dat het uit een fiscaal oogpunt zwaar dan wel overbelast is, afhankelijk als dit onderzoek is van tal van economische, fiscaal-technische en niet het minst ook psychologische factoren. Het onderzoek, dat door den Assistent-Resident *Meyer Ranneft* en den Controleur bij het Binnenlandsch Bestuur Dr. *Huender* in 1925 is ingesteld naar den belastingdruk op de Inlandsche bevolking van Java en Madoera¹⁾, kan als een eerste schrede beschouwd worden op den weg naar het doel eener bereiking van een dieper inzicht in de werking van het bestaande belastingstelsel. Verblijvend is dat een dergelijk onderzoek onder leiding van den Controleur bij het Binnenlandsch Bestuur, Mr. *Fievez de Malines van Ginkel*, thans ook voor de Buitengewesten in gang is gezet. Het geldt hier een vrijwel nog braakliggend terrein, dat slechts op ontginning wacht om verrassende resultaten op te leveren.

Voor een juiste beoordeeling van den belastingdruk kan men den maatstaf op verschillende wijze aanleggen, hetzij naar den thans allerwegen prijsgegeven maatstaf van het profijt, d.i. dat wat de Overheid geeft voor de opgevoerde belastingpenningen dan wel men kan het inkomen met het belastingbedrag vergelijken, m.a.w. den maatstaf aanleggen van de draagkracht, de „taxable capacity” om met den op belastinggebied gezag hebbenden Sir Josiah Stamp te spreken.

Nu ontbreekt voor Nederlandsch-Indië echter tot dusver een zij het ook slechts benaderende kennis van het volksinkomen, laat staan van het totaal-inkomen der onderscheiden bevolkingsgroepen²⁾. Schieten derhalve in die richting de gegevens te kort om den belastingdruk voor elk van die groepen te bepalen, wèl is vergelijking mogelijk tusschen de belastingbedragen — nominale zoowel als reële — welke in verschillende jaren door die volksgroepen zijn voldaan. Daar

¹⁾ „Onderzoek naar den belastingdruk op de Inlandsche bevolking”, samengesteld door J. W. Meyer Ranneft en Dr. W. Huender. Landsdrukkerij. Weltevreden 1926 [zie hierover E.-S. B. van 14 April 1926, blz. 344, v.v.].

²⁾ Als voorbeeld van een berekening van het volksinkomen en de elementen waaruit dit is opgebouwd moge worden gewezen op de voortreffelijke studie, welke in 1927 door Prof. Bowley en Sir Josiah Stamp voor het Vereenigd Koninkrijk is openbaar gemaakt („The national income 1924”, Oxford Clarendon Press).

uit de door beide voornoemde ambtenaren voor de Inlandsche bevolking van Java becijferde meetbare elementen van het volksinkomen, omgerekend met indexcijfers, blijkt (Rapport bladz. 23), dat dit inkomen, met uitzondering van het jaar 1921, geen groote afwijkingen vertoont en zich in het tijdvak 1913/1924 beweegt tusschen 504 en 564 millioen, mag ook voor de Buitengewesten, waarvoor voor zoover bekend volstrekt geen redenen bestaan om tot het tegendeel te besluiten, worden aangenomen, dat het totaal-inkomen van de Inlandsche bevolking in bedoeld tijdvak zeker niet afgenomen is. Wjl ook voor de niet-Inlandsche bevolkingsgroep (vreemde Oosterlingen en Europeanen) stellig een gelijke conclusie mag worden aanvaard, levert onder deze omstandigheden eene vergelijking van de door de beide genoemde bevolkingsgroepen in verschillende jaren betaalde belastingbedragen ongetwijfeld een voldoende grondslag voor het vestigen van een oordeel omtrent den *relatieven* belastingdruk, m.a.w. omtrent de toef of afneming van dezen druk voor elk der groepen.

Als jaren van vergelijking voor het nopens den belastingdruk ingestelde onderzoek zijn de jaren 1913, 1920 en 1924 genomen, het eerste omdat het het laatste jaar was dat aan den Volkenkrijg voorafging en bijgevolg nog als een normaal jaar is te beschouwen, het tweede omdat het voorafging aan de aanzienlijke belastingverhooging, welke in den vorm van (tijdelijke) productenbelastingen vooral de Europeesche bevolkingsgroep trof en 1924 wjl dit jaar nog valt binnen den kring van onderzoek der heeren *Meyer Ranneft* en *Huender*, zoodat de dezerzijds voor genoemde jaren bijeengebrachte cijfers voor geheel Nederlandsch-Indië een vergelijking veroorloven met de voor die jaren door genoemde ambtenaren voor de Inlandsche bevolking van Java en Madoera verzamelde gegevens.

Zonder te ver in bijzonderheden af te dalen moge omtrent de uitgevoerde, dikwijls zeer ingewikkelde en tijdroovende, berekeningen en de gebruikte gegevens met het volgende worden volstaan.

Op den voorgrond zij gesteld, dat het onderzoek zich heeft bepaald tot den druk van de *Lands*belastingen op de verschillende bevolkingsgroepen, derhalve met uitschakeling van de locale heffingen ten behoeve van de Inlandsche gemeenschappen (dessa, landschap, enz.) en de zgn. locale ressorten (provincie, gewest, gemeente, enz.). Dit uitgangspunt bracht mede, dat waar de Landsbelastingen geheven worden van de Landsonderhoorigen (Inlanders, Europeanen en vreemde Oosterlingen), de bijdragen in sommige van die belastingen van de zgn. Zelfbestuurshoorigen (Inlanders) moesten worden uitgeschakeld. Er bestaan toch Landsheffingen, waaraan — zij het indirect — ook Zelfbestuurshoorigen bijdragen. Dit is met name het geval met de tolrechten en de accijnzen, welke, waar zij werken, overal door en voor het Gouvernement worden geheven, alsmede met de slachtbelastingen in de Javasche Vorstenlanden, met sommige van de verpachte middelen en met de zgn. monopolies (opium, zout en pandhuizen). Het aandeel van de Zelfbestuurshoorigen in die heffingen is berekend uit het aandeel van de geheele Inlandsche bevolking in die belastingen; naar verhouding van de respectieve sterkte dezer bevolkingsgroepen.

Uitgegaan is, voor zoover betreft de indirecte heffingen, van de opbrengsteijfers, welke voor de in beschouwing genomen jaren zijn vermeld in de bijlagen van de (ministerieele) Indische begrooting en in het overzicht II van de Nota betreffende den toestand van 's Lands financiën behorende bij de Indische begrooting voor 1929, alsmede het overzicht III, dat de overschotten aanduidt van de met belastingen op gelijke lijn te stellen monopolies. Voor de directe belastingen zijn van de hoogerbedoelde jaren tot grondslag genomen de aanslagcijfers van die jaren, zooals die blijken uit het Koloniaal Verslag.

De sterkte van de Zelfbestuurshoorigen en van de

Gouvernementsonderhoorigen, die te zamen uiteraard de geheele bevolking van Nederlandsch-Indië uitmaken, is berekend uit de uitkomsten van de volkstellingen van 1905 en 1920, alsmede uit de administratieve opgaven betreffende de sterkte der geheele bevolking in 1924. Daarbij is evenwel rekening gehouden met de inlijving — tusschen eerstgenoemde twee jaren — van tal van streken in de Buitengewesten bij het Gouvernementsgebied, waardoor de bewoners van die streken tot Gouvernementsonderhoorigen werden gemaakt en mitsdien tot Landsbelastingplichtigen.

De uitkomsten van de berekening der sterkte van de onderscheiden bevolkingsgroepen zijn vervat in onderstaand overzicht.

Bevolkingssterkte	1913	1920	1924
Geheele bevolking..	44.207.104	49.350.834	51.013.878
Inlanders	43.333.500	48.304.620	49.848.661
Niet-Inlanders	873.604	1.046.214	1.165.217
Zelfbestuurshoo- rigen (Inlanders).	9.064.000	9.174.691	9.680.140
Gouvern. onderdanen	35.143.104	40.176.143	41.333.738

Na bepaling op de hiervoren aangeduide wijze van het bedrag, dat van de opbrengst van e.q. den aanslag in elk der Landsbelastingen en het overschot van elk der monopolie-heffingen voor rekening van de Gouvernementsonderhoorigen komt, zijn de bedragen becijferd, welke door het Inlandsche deel dezer bevolkingsgroep aan de Landskas zijn afgedragen en die, welke van de niet-Inlandsche bevolkingsgroep (de vreemde Oosterlingen en de Europeanen) voor de Landskas zijn opgevorderd. Konden deze bedragen voor sommige belastingen, welke *uitsluitend* van Inlanders worden geheven z.a. het hoofdgeld, de landelijke inkomsten, of van niet-Inlanders z.a. de successierechten en de Chineesche speel- en dobbel tafels, evenals de *gedeelte*lijk door Inlanders opgebrachte heffingen z.a. de bedrijfsbelasting, de personeele- en inkomstenbelastingen, rechtstreeks aan de in de Koloniale Verslagen ter zake vervatte overzichten worden ontleend, voor andere —

in hoofdzaak indirecte — belastingen moesten die bedragen worden afgeleid, hetgeen op de volgende wijze is geschied.

Voor de *invoerrechten* is, mede ter wille van de vergelijkbaarheid der verkregen uitkomsten met de in het rapport *Meyer Ranneft-Huender* voor Java en Madoera berekende cijfers, dezelfde methode gevolgd als in dit rapport (bladz. 207) is toegepast voor de berekening van het aandeel in deze heffing van de Inlandsche bevolking. De voor geheel Nederlandsch-Indië uitgevoerde berekeningen wijzen uit, dat in de jaren 1913, 1920 en 1924 de Inlandsche bevolking resp. 52¼ pCt., 54 pCt. en 53½ pCt. van alle ontvangen rechten betaalde (terwijl de in het rapport voor Java en Madoera vermelde quota onderscheidenlijk 48,6 pCt., 55,1 pCt. en 53 pCt. bedroegen).

De opbrengst der *uitvoerrechten* is geheel voor rekening van de Inlandsche bevolking gebracht, met uitzondering van die van de rechten van aardolie, caoutchouc (van ondernemingen), kinabast en kinine, tabak, alsmede tin en tinerts, waarvan kan worden aangenomen, dat de opbrengst geheel voor rekening van Europeesche ondernemingen komt.

Van de opbrengst der *accijnzen* zijn voor rekening van de Inlandsche bevolking gebracht dezelfde quota nl. 10 pCt. voor den gedistilleerdaccijn, 70 pCt. voor den petroleumaccijn en 90 pCt. voor den lucifersaccijn, welke in het rapport *Meyer Ranneft* (bladz. 207) te haren laste zijn gebracht.

Van de opbrengsten van het *recht op de openbare verkooping* en de *loterijbelasting* is 10 pCt. en van het *zegelrecht* 5 pCt. voor rekening van diezelfde bevolking gebracht.

De opbrengst van de *verpachte middelen* is zoo nauwkeurig mogelijk over beide bevolkingsgroepen (Inlanders en niet-Inlanders) omgeslagen.

Wat de *slachtbelastingen* betreft is de varkensslacht geheel voor rekening van de niet-Inlandsche bevolking gebracht, met uitzondering van de varkensslacht in sommige Buitengewesten (Tapanoeli, Menado, Ce-

Belastingen en monopolies	1913				1920				1924			
	Totaal	Inlandsche Zelfbestuurs- hoorigen	Gouv. onderh.		Totaal	Inlandsche Zelfbestuurs- hoorigen	Gouv. onderh.		Totaal	Inlandsche Zelfbestuurs- hoorigen	Gouv. onderh.	
			Inlanders	Niet- Inlanders			Inlanders	Niet- Inlanders			Inlanders	Niet- Inlanders
A. Directe belastingen..	54.309	—	35.618	18.691	121.258	—	44.846	76.412	175.772	—	60.462	115.310
1. Personeele belasting	1.565	—	—	1.565	2.568	—	267	2.301	4.257	—	578	3.679
2. Bedrijfsbelasting....	11.005	—	8.117	2.888	589	—	551	38	—	—	—	—
3. Inkomstenbelasting	11.346	—	—	11.346	49.570	—	9.856	39.714	96.610	—	14.963	81.647
4. Oorlogswinstbel.	—	—	—	—	28.490	—	—	28.490	19.940	—	—	19.940
5. Productenbel.	—	—	—	—	—	—	—	—	883	—	—	883
6. Verponding	2.980	—	90	2.890	5.844	—	154	5.690	9.309	—	179	9.130
7. Bijzondere bel.	355	—	353	2	341	—	194	147	107	—	106	1
8. Hoofdgeld.....	3.901	—	3.901	—	9.578	—	9.578	—	11.572	—	11.572	—
9. Landelijke inkomsten	23.157	—	23.157	—	24.064	—	24.064	—	32.900	—	32.900	—
10. Allerlei.....	—	—	—	—	214	—	182	32	194	—	164	30
B. Indirecte Belastingen	49.402	5.315	21.502	22.585	98.795	9.034	40.295	49.466	114.857	11.437	49.531	53.889
1. Verpachte bel.	2.503	117	586	1.800	295	43	179	73	129	20	80	29
2. Invoerrechten	25.187	2.778	10.500	11.909	61.255	6.267	26.784	28.204	60.348	6.408	25.927	28.013
3. Uitvoerrechten	2.741	364	1.379	998	6.549	412	1.701	4.436	6.944	939	3.798	2.207
4. Accijnzen	11.797	1.885	7.127	2.785	15.571	2.142	9.136	4.293	24.913	3.704	14.987	6.222
5. Zegelrecht	2.461	—	123	2.338	4.841	—	241	4.600	11.653	—	583	11.070
6. Recht openbare verkooping	972	—	97	875	1.851	—	185	1.666	2.361	—	236	2.125
7. Overschrijvings- en successierechten....	1.308	—	—	1.308	5.266	—	—	5.266	2.419	—	—	2.419
8. Slachtbelastingen...	2.311	171	1.686	454	2.794	170	2.063	561	5.690	366	3.905	1.419
9. Chineesche speel- en dobbel tafels.....	78	—	—	78	314	—	—	314	255	—	—	255
10. Loterijen.....	44	—	4	40	59	—	6	53	145	—	15	130
Totaal belastingen ..	103.711	5.315	57.120	41.276	220.053	9.034	85.141	125.878	290.629	11.437	109.993	169.199
C. Monopolies.....	35.540	4.192	18.584	12.764	55.293	4.827	24.033	26.433	56.724	5.927	29.350	21.447
1. Opium.....	24.804	2.593	9.804	12.407	41.216	2.904	12.387	25.925	31.031	1.999	8.429	20.603
2. Pandhuizen	3.847	789	2.982	76	5.257	978	4.157	122	14.692	2.753	11.609	330
3. Zout.....	6.889	810	5.798	281	8.820	945	7.489	386	11.001	1.175	9.312	514
Algemeen totaal....	139.251	9.507	75.704	54.040	275.346	13.861	109.174	152.311	347.353	17.364	139.343	190.646

lebes, Bali en Lombok) met een overwegend niet-Islamietische bevolking. Wat de rundslacht aangaat is van de zeer aannemelijke onderstelling uitgegaan, dat het vleeschverbruik van den Europeaan en den vreemden Oosterling onderscheidenlijk 15 keer en 3 keer zooveel bedraagt als dat van den Inlander.

Van de Europeesche *verponding* is een geschat gedeelte (circa 3 pCt.) op rekening van de Inlandsche bevolking gesteld.

Van het *opiumoverschot* is voor 1913 ongeveer de helft voor rekening van de Inlandsche bevolking en de andere helft voor die van de niet-Inlandsche bevolking (Chineezen) gebracht, zulks op grond van de in het verslag van den dienst der Opiumregie van 1915 voorkomende mededeeling, dat deze bevolkingsgroepen in genoemde verhouding tot de bruto-opbrengst van het middel in het verslagjaar hebben bijgedragen. Voor 1920 bedroeg het quotum van de Inlandsche bevolking in de bruto-opbrengst 37,1 pCt. (jaarverslag bladz. 53), terwijl voor 1924 dat quotum, afgaande op de in het verslag van dat jaar vermelde debietcijfers, 33,61 pCt. bedroeg.

Het aandeel van de beide bevolkingsgroepen in het overschot van het *pandhuismiddel* en het *zoutmiddel* is bepaald naar verhouding van de bevolkingssterkte, met dien verstande, dat het regiezoutverbruik van een Europeaan en van een vreemden Oosterling is gesteld op onderscheidenlijk 4 maal en 2 maal zooveel als dat van een Inlander.

Het resultaat van de berekening der belastingbedragen, welke voor rekening moeten worden gebracht van de Zelfbestuurshoorigen, de Inlandsche Gouvernementshoorigen en de niet-Inlandsche Gouvernementshoorigen, blijkt uit vorenstaand overzicht, waarin de getallen duizendtallen van gulden weergeven.

(Slot volgt).

H. J. VAN BRINK.

DE STATISTIEK DER ONDERNEMINGEN.

Vroeger dan anders, een belangrijke factor voor de waarde van statistische gegevens, is wederom de statistiek der ondernemingen van de Rijksverzekeringbank, die zooveel waardevolle gegevens bevat voor de structuur van onze bedrijven, verschenen. Zooals bekend, omvat de Ongevallenwet sinds 1921 practisch gesproken de geheele industrie, de handel en het verkeerswezen, zoodat de statistieken, die de R.V.B. ter voldoening aan de bepaling van art. 9 der wet op deze instelling opmaakt, dus een vrijwel volledig beeld geeft van den omvang van dit deel van het Nederlandsche bedrijfsleven.

Allereerst moge dan het onderstaande overzicht volgen, dat een beeld geeft van den omvang der

onderscheidene bedrijfstakken voor wat betreft het aantal ondernemingen, het aantal type werklieden (d.i. het aantal arbeidsdagen gedurende 1926 gedeeld door 300, waarbij men dus aanneemt, dat een arbeider, die geregeld in dienst is, per jaar 300 dagen werkt) en het verzekerd loonbedrag.

Bij de beschouwing van deze tabel moet men er aan denken, dat in de bedrijfsgroepen verschillende bedrijven bijeen zijn gevoegd, die overigens weinig of niets met elkaar te maken hebben. Zoo bijv. bij de groep oer, steenkolen en turf, de mijnindustrie in Z.-Limburg en de veenderijen; in de groep papier, de eigenlijke papierindustrie, de cartonindustrie en het boekbindersbedrijf, in de groep gas- en electriciteit naast de gas- en electriciteitsfabrieken, de lantaarnopstekers, etc. Voor verdere bestudeering van deze cijfers is het dan ook noodig kennis te nemen van de nadere specificatie, die in het verslag over de bedrijven wordt gegeven.

Vergeleken met 1925 is het totaal aantal ondernemingen toegenomen met 1,2 pCt., het totaal aantal type werklieden met 3,8 pCt., hetgeen wijst op een grootere bedrijvigheid in 1926 dan in 1925. Het verzekerd loonbedrag steeg met 3,5 pCt., waaruit blijkt, dat het loon per type werkmans vrijwel constant bleef.

Slechts twee bedrijven, de diamantindustrie en het kleedingbedrijf vertoonen een achteruitgang van het aantal ondernemingen en type werklieden vergeleken met 1925, de diamantindustrie zelfs met 10 pCt. der ondernemingen, waar echter tegenover staat, dat het aantal type werklieden slechts met 1 pCt. daalde.

De groep vervaardiging van stoom- en andere werktuigen toont een toeneming van het aantal ondernemingen (2 pCt.) bij een vermindering van het aantal type werklieden (2 pCt.). Bij de overige 15 bedrijfsgroepen ging het aantal type werklieden vooruit, in de chemische nijverheid, de houtbewerking, de kunstnijverheid, de lederindustrie, oer, steenkolen, turf, de scheepsbouw, de textielindustrie en de gas- en electriciteitsbedrijven ging dit gepaard met een daling van het aantal ondernemingen, welke voor een deel veroorzaakt werd door administratieve samenvoeging van verschillende ondernemingen, en verder door het verdwijnen van de allerkleinste ondernemingen en de uitbreiding, eventueel nieuwe oprichting, van grootere.

Vooruitgang zoowel van het aantal ondernemingen als type werklieden vond plaats in de steen- en aardewerkindustrie, de drukkersbedrijven, de bouwbedrijven, de metaalbewerking, de papierindustrie, de voedings- en genotmiddelenindustrie, den handel en het verkeerswezen.

Bedrijfsgroep.	Aantal ondernemingen.		Aantal type werklieden		Verzekerd loonbedrag in millioen gld.	
	Absoluut	in %	Absoluut	in %	Absoluut	in %
1. Aardewerk, glas, kalk enz.	1.218	0,71	34.706	2,83	36,7	2,45
2. Diamant e.a. edels2eenen enz.	309	0,18	5.266	0,43	10,6	0,71
3. Boek-, en steendrukkerijen enz.	1.547	0,90	26.775	2,18	34,6	2,31
4. Bouwbedrijven enz.	37.089	21,66	160.077	13,05	210,7	14,07
5. Chemische nijverheid, ontplofbare stoffen enz.	1.730	1,01	35.978	2,93	45,4	3,03
6. Hout-, kurk-, stroobewerking enz.	6.132	3,58	39.566	3,22	43,7	2,92
7. Kleeding en reiniging.	7.095	4,14	55.335	4,51	47,5	3,17
8. Kunstnijverheid.	53	0,03	138	0,01	0,1	0,01
9. Leder, wasdoek, caoutchouc.	4.810	2,81	22.666	1,85	21,5	1,44
10. Oer, steenkolen, turf.	1.102	0,64	37.729	3,07	55,1	3,67
11. Bewerking van metalen.	6.933	4,05	40.732	3,32	42,8	2,86
12. Verv. van stoom- of andere werktuigen enz.	5.237	3,06	54.105	4,41	66,2	4,42
13. Scheepsbouw, vervaardiging van rijtuigen.	2.128	1,24	35.285	2,88	46,4	3,10
14. Papier enz.	759	0,44	17.420	1,42	19,5	1,30
15. Textielnijverheid.	903	0,53	68.553	5,59	67,6	4,51
16. Verv. van gas- en electriciteit.	658	0,38	17.202	1,40	30,3	2,02
17. Bereiding v. voedings en genotmid.	26.750	15,62	156.695	12,77	167,0	11,15
18. Handel, verkeerswezen enz.	66.823	39,02	418.844	34,13	552,2	36,86
Totaal Groep 1 tot en met 18..	171.276	100,00	1.227.072	100,00	1.498,2	100,00

Wat de onderscheiding der ondernemingen naar haren omvang betreft blijkt uit onderstaande tabel, dat in 1926 de tendens naar grootbedrijf zich voortzette.

Van elke 1000 ondernemingen (resp. type werklieden) behoorden tot het:

	Ondernemingen		Type werklieden	
	in 1925	in 1926	in 1925	in 1926
Kleinbedrijf (minder dan 5 werklieden)	803	798	164	161
Middenbedrijf (5-49 werkl.)	178	183	289	288
Grootbedrijf (meer dan 50 werklieden)	19	19	547	551

In de volgende bedrijfspgroepen kwamen per 1000 type werklieden meer dan 700 voor in het grootbedrijf: textielindustrie 918; oer, steenkool, turf 913; scheepsbouw 802; gas- en electriciteit 758; chemische nijverheid 732; papierindustrie 718; stoom- en andere werktuigen 716, en aardewerk, glas en steen 710. Kleinbedrijf kwam voornamelijk voor in de kunstnijverheid, 417 type werklieden per 1000, bouwbedrijven 254, leer, wasdoek, enz. 232, voedings- en genotmiddelen 231 en handel en verkeerswezen 186. Dit laatste cijfer wordt uiteraard beïnvloed door de Ned. Spoorwegen en de Posterijen, die met één onderneming met resp. ruim 39.000 en ruim 21.000 arbeiders den invloed van het grootbedrijf sterk doen stijgen.

Er zijn 89 ondernemingen, die op 31 December 1926 1000 of meer werklieden hadden, enkele daartoe behoorende seizoenbedrijven hadden echter gedurende 1926 minder dan 1000 type werklieden. Bovendien moet worden opgemerkt, dat hier sprake is van ondernemingen en niet van fabrieken; een bedrijf als de Papierfabrieken der firma Van Gelder Zonen met fabrieken te Velsen, Wormer, Renkum en Apeldoorn, die gezamenlijk meer dan 1000 arbeiders tellen, doch elk afzonderlijk niet, is hier dus bij gerekend. Voor de kennis van de structuur van het bedrijfsleven ware het gewenscht, dat naast het aantal ondernemingen ook het aantal fabrieken enz. zou worden opgegeven, een confectie- en winkelhoudersbedrijf met 2189 type werklieden zegt niet veel, wanneer men niet daarnaast het aantal winkels weet. Moeilijkheden zijn er natuurlijk met betrekking tot de spoorwegen, de posterijen, enz., omdat men dan feitelijk elk station of halte en elk postkantoor of bureau als een eenheid zou moeten beschouwen. De structuur dezer bedrijven is echter bekend genoeg en een noodzakelijk gevolg van den aard der bedrijven, zoodat men daarvoor nadere specificaties achterwege zou kunnen laten.

Wat de indeeling van de ondernemingen naar den

drager van het financieele risico der ongevallen betreft geldt het volgende overzicht:

Verzekerd voor risico van:	In % van het totaal		
	Aantal ondernemingen	Aantal type werkl.	Verzekerd loonbedrag
de R. V. B.	78,71	30,56	24,85
een N.V. of andere vereen.	21,07	61,98	64,68
den werkgever zelf	0,22	7,46	10,47

Hieruit volgt, dat bij de R.V.B. over het algemeen de kleinindustrie is verzekerd, het midden- en grootbedrijf is voor het meereendeel of bij een N.V. of andere vereeniging verzekerd of draagt eigen risico. Terwijl ruim $\frac{3}{4}$ der ondernemingen bij de R.V.B. zijn, omvatten deze nog geen derde der werklieden en nog geen vierde van het verzekerde loonbedrag.

Uit het verschil tusschen werklieden en loonbedrag volgt tevens, dat de loonen in het kleinbedrijf over het algemeen lager zijn dan die in het grootbedrijf.

Ten slotte nog enkele cijfers over het gemiddelde dagloon, dit is het totale loonbedrag gedeeld door het aantal arbeidsdagen. Wat dit betreft zij opgemerkt, dat de R.V.B. geen kennis krijgt van de wijze, waarop deze loonen tot stand komen. Wanneer er dus een wijziging in de loonen is te constateeren kan niet nagegaan worden of dit een gevolg is van individueele loonsverhooging of loonsverlaging, dan wel van het vervangen van de arbeiders door duurdere of goedkoopere werkkrachten. Vergelijking van de loonen in 1926 met die in 1925 toont aan, dat er zeer weinig wijziging in is gebracht. Slechts in de groep scheepsbouw en steen-, glas- en aardewerkindustrie bedroeg de stijging meer dan 1 pCt. (resp. 5 pCt. en 2 pCt.), terwijl in de textielindustrie en in de kunstnijverheid een daling van resp. 3 pCt. en 2 pCt. viel waar te nemen. De overige wijzigingen bleven tot 1 pCt. of minder beperkt. Vergelijking der loonen met vroeger jaren stuit op het bezwaar, dat de verzekeringsplicht in 1921 sterk werd uitgebreid, zoodat de gemiddelden over de periode vóór 1921 niet op dezelfde ondernemingen betrekking hebben als na 1921. Daar er in 1921 juist veel kleinere bedrijven bijkwamen en de loonen daarin in het algemeen lager zijn dan in het grootbedrijf mag worden aangenomen, dat de loonen in 1926 in vergelijking met die in 1921 en vroeger aan den lagen kant zijn. Voor verschillende bedrijven is het verder goed bijzondere reserve in acht te nemen. Onder die voorwaarde is het mogelijk de cijfers naast elkaar te zetten, hetgeen in onderstaande tabel is geschied. In kolom 1 is gegeven het gemiddelde dag-

Bedrijfsgroep	Het gemiddeld dagloon per type arbeider in guldens			1926 met 1913 = 100	Verlaging in 1926 sinds max. in %
	1913	Max. in 1921, 1922 of 1923	1926		
Aardewerk, glas, kalk, enz.	1,67	4,13	3,52	212	15
Diamant e.a. edelstenen enz.	2,79	7,21	6,73	242	7
Boek-, en steendrukkerijen enz.	1,81	4,77	4,31	239	9
Bouwbedrijven enz.	2,00	5,40	4,39	219	19
Chemische nijverheid, ontplofbare stoffen enz.	1,96	4,80	4,20	214	12
Hout-, kurk-, stroobewerking enz.	1,74	4,39	3,68	212	16
Kleding en reiniging.	1,23	3,11	2,86	233	8
Kunstnijverheid	1,78	4,09	3,33	188	18
Leder, wasdoek, caoutchouc	1,43	3,61	3,16	222	12
Oer, steenkolen, turf	2,15	6,05	4,86	228	20
Bewerking van metalen	1,66	3,97	3,50	211	12
Verv. van stoom- of andere werktuigen enz.	2,12	4,82	4,08	193	15
Scheepsbouw, vervaardiging van rijtuigen.	2,07	5,19	4,39	212	15
Papier enz.	1,65	3,97	3,73	226	6
Textielnijverheid	1,46	3,62	3,28	225	9
Verv. van gas en electriciteit	2,18	5,95	5,86	258	2
Bereiding van voedings- en genotmiddelen	1,74	4,18	3,55	204	15
Handel, verkeerswezen enz.	2,11	5,49	4,39	208	20
Totaal	1,89	4,85	4,07	215	16

loon in 1913, in kolom 2 het maximum, dat in een van de jaren 1920, 1921 of 1922 werd bereikt, in kolom 3 het gemiddelde in 1926, kolom 4 geeft het relatieve cijfer in 1926, als 1913 op 100 gesteld is, terwijl kolom 5 de daling in 1926 sinds het maximum in 1920/21 of 1922 vermeldt.

Uit deze cijfers blijkt, dat het gemiddelde cijfer in 1926 van 215 (1913 is 100) vrij aardig door de verschillende bedrijfspgroepen wordt benaderd, slechts de diamantindustrie, de drukkersbedrijven en de vervaardiging van gas en electriciteit staan er meer dan 10 pCt. boven, de kleine groep kunstnijverheid en de vervaardiging van stoom- en andere werktuigen meer dan 10 pCt. onder. Voor de laatste heeft waarschijnlijk de vermeerdering van den meisjesarbeid het gemiddelde omlaag gebracht. De verlagingen sinds het maximum in 1920/21 loopen zeer uiteen. Voor de handelsbedrijven en de bouwbedrijven is de uitbreiding in 1921 ongetwijfeld van invloed geweest; minder dan 10 pCt. verlaging is te constateeren in de diamantindustrie, de drukkersbedrijven, de kleding en reiniging, de papierindustrie, de textielindustrie en de fabricage van gas en electriciteit. Voor de laatste groep bedroeg de verlaging slechts 2 pCt. Een grooter verlaging dan het gemiddelde van 16 pCt. was in de bouwbedrijven, de houtbewerking, de kunstnijverheid, de groep oer, steenkolen, turf, en de handels- en verkeersbedrijven. De andere bedrijven schommelen om het gemiddelde.

Al mag men aan deze cijfers slechts beperkte waarde toekennen, het zal duidelijk zijn, dat ze ook met de reserves, die in acht genomen moeten worden, van belang zijn voor de beoordeeling der sociaal-economische ontwikkeling van ons bedrijfsleven. In dit opzicht biedt dit belangrijke verslag zeker nog veel meer mogelijkheden en daarom zou het gebruikt kunnen worden als den grondslag voor de verdere kennis over de structuur van ons bedrijfsleven. Door op gezette tijden, bijv. om de 5 of 10 jaar, in dit verslag nog meerdere gegevens, die dan natuurlijk extra verzameld zouden moeten worden, op te nemen, zou de voor tal van vraagstukken benodigde kennis over ons bedrijfsleven op een betrekkelijk eenvoudige wijze kunnen worden verkregen. De thans reeds gepubliceerde gegevens zijn te belangrijk, dan dat zij niet verder uitgebuit zouden worden.

Ir. B. BÖLGER.

Haarlem, Sept. 1928.

DE MILLIOENENNOTA.

De op 18 September 1928 bij de Tweede Kamer ingezonden „Nota, betreffende den toestand van 's Lands Financiën” behelst de volgende opmerkingen en beschouwingen over den financiële toestand van het land.

Nieuwe inrichting der begrooting.

De nieuwe inrichting der begrooting, overeenkomstig de daaromtrent in de Comptabiliteitswet (Staatsblad 1927, No. 259), gestelde regelen, heeft tot gevolg, dat op onderscheidene punten ook deze Nota, wat de indeeling betreft, afwijkt van de daarin tot dusverre voorkomende gegevens. Voor zooveel het dienstjaar 1929 aangaat, is de vergelijking met de voor het dienstjaar 1928 verstrekte cijfers der uitgaven niet meer in den vorm van een staat in den tekst opgenomen en vermeldt de Nota evenmin eene nominatieve opgave van de verschillen in de raming der middelen.

Beide genoemde gegevens zijn thans opgenomen in de (nieuwe) bijlagen A en B, waarvan de eerste, behalve de totaalramingen der verschillende hoofdstukken voor den dienst 1929, verdeeld in Titel A (Gewone dienst) en Titel B (Kapitaaldienst), eene vergelijking inhoudt tusschen de voor 1929 geraamde en de voor 1928 toegestane uitgaven en de geraamde middelen dier beide jaren. Bovendien is in die bijlage opgenomen de vermoedelijke uitkomst van het dienstjaar 1927.

Bijlage B geeft een beknopt overzicht van de raming der middelen, begrepen in de Rijksbegrooting voor 1929, in vergelijking met de ramingen voor 1928.

Tegenover deze beide nieuwe gegevens is vervallen de vroegere bijlage E (vergelijking tusschen de bij de begrooting voor het loopende en het nieuwe dienstjaar aangevraagde kredieten). De voorheen in die bijlage verwerkte gegevens zijn thans, in meer uitgebreiden vorm, opgenomen in de vergelijkende overzichten, waarmede de uitgewerkte en toelichtende staten, gevoegd bij de verschillende begrotingshoofdstukken, aanvangen.

Ten slotte is aan de bijlagen E¹—¹¹ eene recapitulatie toegevoegd (bijlage E¹²), vermeldende de uitkomsten van den sedert afgesloten crisisdienst over de jaren 1914—1924.

Vooraf moge nu de aandacht gevraagd worden voor de cijfers van de dienstjaren 1925, 1926, 1927 en het loopende jaar 1928, voor zoover deze bekend zijn.

DIENSTJAAR 1925.

De definitieve cijfers van het dienstjaar 1925, waarvan wij de voorloopige uitkomsten publiceerden in het nummer van de E.-S. B. van 21 September 1927, luiden als volgt (in millioenen):

	Totaal	Buitengewoon	Gew. dienst
Uitgaven.....	667,9	71,1	596,9
Ontvangsten..	680,8	39,6	641,2
Tekort.....	—	31,5	—
Overschot....	12,8	—	44,3

DIENSTJAAR 1926.

Van het dienstjaar 1926 zijn de cijfers de volgende (in millioenen):

	Totaal	Buitengewoon	Gew. dienst
Uitgaven.....	f 688,6	f 75,6	f 613
Ontvangsten....	„ 729,5	„ 48,4	„ 681,1
Tekort.....	—	f 27,2	—
Overschot.....	f 41	—	f 68,1

Het overschot op den *gewonen* dienst werd in de vorige Nota gesteld op f 56.553.000, terwijl thans een overschot aanwezig blijkt van f 68.150.000. Dit gunstig verschil is toe te schrijven zoowel aan eene wijziging in de cijfers der uitgaven als in die der ontvangsten. Ten vorigen jare werd voor de uitgaven van den gewonen dienst een voorloopig totaalcijfer genoemd van f 615.229.000. Dit totaal is thans nader vastgesteld op f 612.988.000, gevende eene vermindering van f 2.241.000.

De opbrengst der gewone middelen vertoont, in vergelijking met het bedrag, ten vorigen jare als voorloopige uitkomst vermeld, eene stijging van f 9.356.000.

De gewone middelen werden ten vorigen jare opgenomen met een totaal-cijfer van f 671.782.000. Dit totaal blijkt thans te bedragen f 681.138.000. Als voornaamste ontvangsten kunnen genoemd worden: de meerdere opbrengst der Inkomstenbelasting, en voorts van hetgeen meer werd ontvangen wegens aflossing van ingevolge de Woningwet verleende voorschotten, wegens aflossing van andere door den Staat verleende voorschotten, wegens het aandeel van Nederlandsch-Indië in den vlootbouw en wegens andere ontvangsten van het Departement van Financiën.

DIENSTJAAR 1927.

De voorloopige gegevens leveren de volgende uitkomst op (in millioenen):

	Totaal	Buitengewoon	Gew. dienst
Uitgaven.....	606,3	41,7	564,6
Ontvangsten..	641,6	25	616,6
Tekort.....	—	16,7	—
Overschot.....	35,3	—	52

Het voor het jaar 1927 op den gewonen dienst becijferd overschot bedraagt, blijkens vorenstaand overzicht, f 52.031.000. Aanstonds zij hierbij aangeteekend, dat dit cijfer niet volledig is. Met name konden onder de gewone middelen nog niet worden opgenomen de ontvangsten wegens rente van kapitalen, verstrekt aan het Staatsbedrijf der P., T. en T. en de winst van dat bedrijf over 1927. Voor deze beide ontvangstoposten

kan nog geen definitief cijfer worden vastgesteld. Aangenomen kan echter worden, dat uit dezen hoofde onderscheidenlijk rond *f* 6,1 miljoen en *f* 6,4 miljoen zal worden ontvangen. Het overschot zou daardoor stijgen tot rond *f* 64,5 miljoen. Blijkens de aanvankelijk toegestane begrotingen werd aan gewone uitgaven geraamd *f* 591.799.000, terwijl onder de geraamde middelen een bedrag ad *f* 603.902.000 als gewone ontvangsten werd aangemerkt. Aanvankelijk werd dus een overschot verwacht van *f* 12.102.908,74, hetwelk nader was te verminderen met de overboeking van een deel (60 pCt.) van de opbrengst der rijwielbelasting naar het Wegenfonds en met de verminderde opbrengst van de successiebelasting ingevolge de wet van 28 December 1926 (Staatsblad No. 429). Een en ander zou het overschot doen verminderen tot rond *f* 5,8 miljoen. Het thans becijferd overschot geeft dus, in vergelijking met het *aanvankelijk* geraamde, een gunstiger uitkomst van *f* 39.928.000 of, met mederekening van vorengenoemde, nog niet opgenomen, uitkeeringen, van rond *f* 52,4 miljoen.

Overzicht van de begrotingscijfers van 1927.

Onderstaand staatje geeft een overzicht van de thans in de begroting vermelde cijfers (in miljoenen):

1927	Aanvankelijk toegestaan	Voorloopig resultaat	Vershil en oorzaak
Gewone dienst			
Uitgaven	<i>f</i> 591,8	<i>f</i> 564,6	<i>f</i> 27,2 gebleven beneden de raming.
Ontvangsten	„ 603,9	„ 616,6	„ 12,7 hogere opbrengst dan de raming.
Overschot	<i>f</i> 12,1	<i>f</i> 52	<i>f</i> 39,9 gunstiger uitkomst dan aanvank. verw.

Blijkens den staat, vermeldende de raming en de voorloopige opbrengst van 's Rijks middelen en inkomsten over het dienstjaar 1927, gevoegd bij het ontwerp-wet op de middelen voor 1929 (Stuk No. 4) brachten de middelen, behorende tot de groep A—F, *f* 17.036.000 meer op dan de raming. Meer werd verkregen uit de grondbelasting *f* 54.000, uit de personeele belasting *f* 175.000, uit de vermogensbelasting *f* 1.404.000, uit de dividend- en tantiëmebelasting *f* 4.452.000, uit de rechten op den invoer *f* 1.219.000, uit het statistiecrecht *f* 359.000, uit den zoutaccijns *f* 231.000, uit den geslachtaccijns *f* 1.335.000, uit den wijnaccijns *f* 709.000, uit den gedistilleerdaccijns *f* 1.066.000, uit den bieraccijns *f* 2.455.000, uit den suikeraccijns *f* 2.378.000, uit den tabakaccijns *f* 767.000, uit de zegelrechten *f* 3.679.000, uit de registratierechten *f* 2.599.000, uit de successierechten *f* 2.288.000, uit de inkomsten van de gewone domeinen *f* 438.000 en uit de loodsgelden *f* 1.068.000.

Daarentegen bleef de inkomstenbelasting met *f* 6.217.000 bij de raming ten achter, althans voor zooveel betreft de tot dusver bekende cijfers, die echter bij deze volgens kohieren geheven belasting nog wijziging zullen ondergaan. Wat de rijwielbelasting betreft, die met *f* 3.548.000 beneden de raming bleef, zij er op gewezen, dat ingevolge de Wegenbelastingwet (wet van den 30sten December 1926, Staatsblad No. 464), 60 pCt. van de opbrengst van de rijwielbelasting over 1927 tot de inkomsten van het Wegenfonds behoort. De opbrengst ad *f* 6.756.000 is derhalve verminderd met *f* 4.054.000.

De niet tot vorengenoemde groep behorende middelen bleven, voor zooveel den gewonen dienst betreft, *f* 4.306.000 beneden de raming, doch zullen, indien de meergenoemde uitkeeringen van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie zijn verrekend, de raming overtreffen met rond *f* 8,2 miljoen. Méer werd o.a. verkregen uit het aandeel van den Staat in de winsten der Nederlandsche Bank *f* 3.092.000, uit rente van voorschotten ingevolge art. 38 der Woningwet *f* 3.327.000, uit terugbetaling van voorschotten, verleend aan vreemde Mogendheden en van andere door den Staat verleende voorschotten *f* 3.172.000, uit teruggaven door gemeenten van hetgeen volgens art. 56 der L.O.-Wet 1920 over 1925 te veel is genoten *f* 1.253.000, uit „andere ontvangsten” het Departement van Koloniën betreffende *f* 1.216.000. Boven-

dien zal de winstuitkeering van het Staatsbedrijf der P., T. en T. de raming met rond *f* 1,9 miljoen overtreffen. Daarentegen bleven beneden de raming o.m. de rente van kasvoorschotten aan Nederlandsch-Oost-Indië met *f* 1.921.000, de rente van voorschotten aan vreemde Mogendheden en van andere door den Staat verleende voorschotten *f* 2.062.000, de bijdragen van het personeel, ressorteerende onder het Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen voor eigen pensioen en voor weduwen- en weezenpensioen met *f* 2.993.000 en het aandeel van Nederlandsch-Oost-Indië in den vlootbouw met *f* 1.726.000.

Overschot der gewone uitgaven.

Zoals hierboven reeds werd medegedeeld, bleven de gewone uitgaven beneden de oorspronkelijk toegestane bedragen met *f* 27.198.000.

Dit blijkt uit onderstaand overzicht:

Hoofdstuk	Overschrijding	Minder uitgegeven
I Huis der Koningin	—	<i>f</i> 163.404,36
II Hooge Colleges ..	—	„ 66.247,07 ⁵
III Buitenl. Zaken ..	—	„ 272.276,36
IV Justitie	—	„ 1.517.199,75
V Binn. Z. en Landb.	<i>f</i> 37.168,34	—
Va Onderwijs	—	„ 429.719,99
VI Marine	—	„ 2.902.704,30
VIIA Nat. Schuld	—	„ 11.530.395,—
VIIIB Financiën	—	„ 397.496,43
VIII Oorlog	—	„ 1.518.748,01
IX Waterstaat	—	„ 6.666.768,34
X Arb., Hand., Nijv.	—	„ 1.339.732,16
XI Koloniën	—	„ 406.785,—
XII Onvoorzien	—	„ 23.373,44
	<i>f</i> 37.168,34	<i>f</i> 27.234.850,21 ⁵
		„ 37.168,34
Blijft minder uitgegeven		<i>f</i> 27.197.681,87 ⁵

Ten aanzien van deze afwijkingen bevat de Nota verder eenige uitvoerige mededeelingen.

Overzicht der uitgaven en ontvangsten van 1908—1927.

Gelijk gebruikelijk is, geeft de Nota een, gedeeltelijk samengevat, overzicht van de laatste 20 jaar, met splitsing van uitgaven en ontvangsten in gewone en buitengewone, waarbij de cijfers van de diensten 1914 tot en met 1924 opgenomen zijn na uitschakeling van de crisisontvangsten en uitgaven.

Dienst-jaren.	Voor- of na-deelge saldi van den gewonen dienst	Voor- of na-deelge saldi v. d. buitengewonen dienst	Voor- of na-deelge saldi van den geheel dienst
1908 t/m	Gld.	Gld.	Gld.
1917	+ 24.834.000,—	— 126.363.000,—	— 101.529.000,—
1918	+ 4.311.000,—	— 67.976.000,—	— 72.288.000,—
1919	+ 22.286.000,—	— 107.732.000,—	— 85.446.000,—
1920	+ 664.000,—	— 175.893.000,—	— 175.230.000,—
1921	+ 12.886.000,—	— 284.021.000,—	— 296.907.000,—
1922	+ 33.339.000,—	— 173.571.000,—	— 206.910.000,—
1923	+ 14.182.000,—	— 78.186.000,—	— 92.368.000,—
1924	+ 2.674.000,—	— 59.285.000,—	— 56.611.000,—
1925	+ 44.280.000,—	— 31.455.000,—	+ 12.825.000,—
1926	+ 68.150.000,—	— 27.189.000,—	+ 40.961.000,—
1927	+ 52.031.000,—	— 16.723.000,—	+ 35.307.000,—
1908			
t/m'27	+150.201.000,—	—1.148.396.000,—	— 998.195.000,—

DIENSTJAAR 1928.

Omtrent het loopende dienstjaar 1928 deelt de Nota mede, dat de begroting van uitgaven, zoals zij oorspronkelijk bij de wet is vastgesteld, een eindcijfer aanwees van *f* 822.633.000,— waaronder aan buitengewone uitgaven „ 229.657.000,— blijft voor gewone uitgaven *f* 592.976.000,—

De middelen waren geraamd op een totaalbedrag van *f* 651.581.000,— waaronder aan buitengewone ontvangsten „ 56.341.000,— blijft voor gewone ontvangsten *f* 595.240.000,—

ALGEMEENE VERZAMELSTAAT DER RIJKSBEGROTING VOOR HET DIENSTJAAR 1929.

TITEL A. GEWONE DIENST.

OMSCHRIJVING.	Geraamd voor 1929.	Toegestane uitgaven en geraamde Middelen voor 1928.	Verschil tusschen de raming voor 1929 en de bedragen toegestaan (geraamd) voor 1928.		Vermoedelijk be-loop der uitgaven en vermoedelijke opbrengst der Middelen voor 1927.
			Meer.	Minder.	
Nadeeligsaldo van den gewonen dienst volgens de Rijksrekening over het dienstjaar	—	—	—	—	—
UITGAVEN.					
Totalen der titels A van de hoofdstukken der begroting van uitgaven.					
Hfdst. I Huis der Koningin	f 1.850.000,—	f 1.850.000,—			f 1.620.000,—
„ II Hooge Colleges van Staat en Kabinet d. Koningin.	„ 1.981.000,—	„ 1.958.000,—	f 22.000,—		„ 1.933.000,—
„ III Buitenlandsche Zaken..	„ 4.129.000,—	„ 4.272.000,—		f 143.000,—	„ 4.187.000,—
„ IV Justitie.....	„ 28.431.000,—	„ 28.101.000,—	„ 330.000,—		„ 26.499.000,—
„ V Binnenl. Zaken en Landb.	„ 21.025.000,—	„ 21.093.000,—		„ 68.000,—	„ 20.758.000,—
„ VI Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	„ 150.589.000,—	„ 148.836.000,—	„ 1.753.000,—		„ 144.504.000,—
„ VIIA Nationale Schuld.....	„ 82.019.000,—	„ 92.391.000,—		„ 10.372.000,—	„ 89.845.000,—
„ VIIB Financiën	„ 67.721.000,—	„ 67.054.000,—	„ 667.000,—		„ 66.235.000,—
„ VIII Defensie.....	„ 98.777.000,—	„ 98.901.000,—		„ 123.000,—	„ 95.544.000,—
„ IX Waterstaat	„ 55.286.000,—	„ 51.091.000,—	„ 4.194.000,—		„ 38.993.000,—
„ X Arbeid, Hand. en Nijverh.	„ 75.836.000,—	„ 71.479.000,—	„ 4.358.000,—		„ 69.278.000,—
„ XI Koloniën	„ 5.958.000,—	„ 5.900.000,—	„ 57.000,—		„ 5.177.000,—
„ XII Onvoorzien Uitgaven..	„ 50.000,—	„ 50.000,—			„ 27.000,—
	f 593.651.000,—	f 592.976.000,—	f 11.381.000,—	f 10.707.000,—	f 564.601.000,—
			„ 675.000,—		
MIDDELEN.					
Totaal van den ramingstaat (titel A).	f 601.798.000,—	f 595.240.000,—	f 6.558.000,—		f 616.632.000,—
Voordeelig saldo	f 8.147.000,—	f 2.264.000,—			f 52.031.000,—
Nadeelig saldo	—	—			—

TITEL B. KAPITAALDIENST.

OMSCHRIJVING.	Geraamd voor 1929.	Toegestane uitgaven en geraamde Middelen voor 1928.	Verschil tusschen de raming voor 1929 en de bedragen toegestaan (geraamd) voor 1928.		Vermoedelijk be-loop der uitgaven en vermoedelijke opbrengst der Middelen voor 1927.
			Meer.	Minder.	
Nadeeligsaldo van den kapitaaldienst volgens de Rijksrekening over het dienstjaar	—	—	—	—	—
UITGAVEN.					
Totalen der titels B van de hoofdstukken der begroting van uitgaven.					
Hfdst. V. Binnenl. Zaken en Landb.	f 54.000,—	f 35.000,—	f 19.000,—		f 18.000,—
„ VIIA. Nationale Schuld	„ 107.235.000,—	„ 187.508.000,—		f 80.273.000,—	„ 7.235.000,—
„ VIIB. Financiën	„ 45.142.000,—	„ 24.040.000,—	„ 21.102.000,—		„ 25.914.000,—
„ VIII. Defensie	„ 298.000,—	Memorie	„ 298.000,—		„ —
„ IX. Waterstaat	„ 36.492.000,—	„ 18.074.000,—	„ 18.419.000,—		„ 8.455.000,—
„ X. Arbeid, Hand. en Nijverh.		Memorie			„ 73.000,—
	f 189.221.000,—	f 229.657.000,—	f 39.837.000,—	f 80.273.000,—	f 41.695.000,—
				„ 40.436.000,—	
Voordeelig saldo van den gewonen dienst volgens de Rijksrekening over het dienstjaar	—	—			—
Voordeelig saldo v. d. kapitaaldienst volgens de Rijksrekening over het dienstjaar	—	—			—
MIDDELEN.					
Totaal van den ramingstaat (titel B)	f 44.152.000,—	„ 56.341.000,—		f 12.189.000,—	„ 24.972.000,—
Voordeelig saldo	—	—			—
Nadeelig saldo	f 145.069.000,—	f 173.316.000,—			f 16.723.000,—

GEHEELE DIENST.

SALDI.	Geraamd voor 1929.	Vastgestelde begroting 1928.	Vermoedelijke uitkomst dienst 1927.
Voordeelig saldo titel A	f 8.147.000,—	f 2.264.000,—	f 52.031.000,—
Nadeelig saldo „ A	—	—	—
Voordeelig saldo titel B	—	—	—
Nadeelig saldo „ B	f 145.070.000,—	f 173.316.000,—	f 16.723.000,—
Voordeelig saldo Geheele dienst ..	—	—	f 35.307.000,—
Nadeelig „ „ „ ..	f 136.922.000,—	f 171.052.000,—	—

Het overschot op den gewonen dienst 1928 werd dus geraamd op f 2.264.000, bestemd voor aanvulling van de, op de verschillende hoofdstukken der Staatsbegrooting uitgetrokken, bedragen tot de som der vaste bijdrage van den Staat aan het Pensioenfonds, zulks in verband met de aanvankelijke meening, dat de wijziging, welke in de Pensioenwet op dit punt zou worden aangebracht, nog met 1 Juli 1928 in werking zou treden.

Sedert de vaststelling van deze begrooting zijn verhoogd:

Hoofdstuk V bij de wet van 21 Juli 1928 (Staatsblad No. 287) (Diversen), met f 348.000,—

Hoofdstuk VII B bij de wet van 12 Mei 1928 (Staatsblad No. 173) (Ambtswoning voor den Minister van Buitenlandsche Zaken), met „ 70.000,—

Hoofdstuk VI en Hoofdstuk VIII bij de wetten van 21 Juli 1928 (Staatsbladen Nos. 256 en 257) (Gratificatiën aan weduwen en weezen van vóór 1909 gepensioneerden), te zamen met „ 132.000,—
f 550.000,—

Voorts zijn nog aanhangig ontwerpen van wet tot: wijziging van het IXde hoofdstuk (Zitting 1927—1928, 341) (Uitkeering aan het Zuiderzeefonds en kapitaalverstrekking aan het Staatsmijnbedrijf) f 2.200.000,—

wijziging en verhooging van het VIIde Hoofdstuk B (Zitting 1927—1928, 342) (Diversen) „ 25.779.000,—

aanvulling en verhooging van Hoofdstuk X (Zitting 1927—1928, 355) (Diversen) „ 107.500,—

wijziging en verhooging van het VIIIste Hoofdstuk (Zitting 1927—1928, 389) (Procedure Staat—De Reede) „ 207.000,—

verhooging van het IXde Hoofdstuk (Zitting 1927—1928, 393) (Aanleg kanaal door het Bosscheveld) „ 25.000,—

wijziging van het XIde Hoofdstuk (Zitting 1927—1928, 405) (Diversen) „ 17.500,—

Te zamen.... f 28.886.000,—

In dit totaal is f 28.304.000 begrepen aan buitengewone uitgaven, zoodat een bedrag van f 582.000 komt ten laste van den gewonen dienst.

Het aanwezige overschot daalt daardoor tot rond f 1,7 miljoen.

Overigens valt uit den aard der zaak omtrent den afloop van het dienstjaar 1928 nog uiterst weinig te zeggen. De overschrijding van de raming der middelen in de eerste zeven maanden is — indien men in aanmerking neemt, dat de raming der inkomstenbelasting is gebaseerd op het verlaagde tarief en de opbrengst dierzelfde belasting in de tot dusver verschenen middelenstaten nog berust op het hoogere tarief — aanmerkelijk geringer dan in de voorafgaande jaren. Na de scherpere raming voor 1928 was trouwens niet anders te verwachten.

Intusschen mag wel als waarschijnlijk worden aangenomen, dat het dienstjaar 1928, voor zooveel den gewonen dienst betreft, met een overschot zal sluiten.

* * *

DIENSTJAAR 1929.

Indeeling der begrooting in Gewone Dienst en Kapitaaldienst.

Ten einde een duidelijk overzicht te geven van de raming der uitgaven en der middelen voor genoemd dienstjaar in vergelijking met de bedragen, welke aanvankelijk voor 1928 zijn toegestaan en geraamd, moge worden verwezen naar de bijlagen A en B dezer Nota (zie blz. 814).

Omtrent deze bijlagen moge vooreerst worden opge-

merkt, dat de begrooting voor 1929 is opgemaakt in-gevolge de bepalingen der Comptabiliteitswet en daardoor, wat den vorm betreft, eenigszins van de vroegere begrootingen afwijkt. De begrooting is thans in twee afdelingen gesplitst, den gewonen dienst en den kapitaaldienst, terwijl wat de middelen betreft, waarvoor deze zelfde splitsing is aangenomen, een meer systematische rangschikking naar de verschillende hoofdstukken der begrooting van uitgaven heeft plaats gehad.

Voorts is als gevolg van de samenvoeging der Departementen van Oorlog en Marine een gedeeltelijke vernummering der hoofdstukken wenschelijk gebleken en wel in dien zin, dat Hoofdstuk VA (Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen) is geworden Hoofdstuk VI, terwijl de vroegere Hoofdstukken VI (Marine) en VIII (Oorlog) zijn samengebracht in een nieuw Hoofdstuk VIII (Defensie).

GEWONE DIENST.

Algemeen.

De begrooting voor den gewonen dienst wijst aan in inkomsten f 601.798.000,—
in uitgaven „ 593.651.000,—

zoodat een batig saldo is geraamd van f 8.147.000,—

Zoals hieronder zal blijken, is dit bedrag noodig tot dekking van uitgaven, die nog niet op de begrooting geraamd konden worden, maar wel in 1929 zijn te wachten.

Uitgaven.

In vergelijking met 1928 zijn de gewone uitgaven voor 1929 f 675.000 hooger geraamd.

De navolgende omstandigheden hebben in hoofdzak tot deze verhooging medegewerkt.

1. Door de jongste wijziging van de Pensioenwet 1922 zijn de uitkeeringen ingevolge de artt. 157 en 166 dier wet vervangen door de annuïteit van f 31.500.000, verschuldigd ingevolge artikel 168a. Aangezien te dezer zake op de begrooting voor 1928 in totaal een bedrag van f 28.141.000 is uitgetrokken, was voor 1929 f 3.359.000 meer noodig.

2. De uitvoering van de wet tot herstelling van den zevenjarigen leerplicht eischte voor 1929 een hoogere uitgaaf van ruim f 1.000.000.

3. De voortgezette saneering van Hoofdstuk IX eischte f 1 miljoen meer voor overbrenging van ten onrechte ten laste van den kapitaaldienst gebrachte werken naar de gewonen dienst. Voorts moet met de uitvoering van enkele groote werken, met name den aanleg van het Rijn-Twente-kanaal, een begin worden gemaakt, waarvoor in 1929 f 1.000.000 wordt aangevraagd.

4. Op de begrooting voor Hoofdstuk X is de afdeling Arbeidersverzekering voor 1929 verhoogd als gevolg van de laatste verhooging der Staatsbijdrage aan het Invaliditeitsfonds met f 4,2 miljoen ingevolge de wet van 30 Juli 1926 (Staatsblad No. 246).

5. Tegenover de bovenstaande verhoogingen staat een aanmerkelijke verlaging van Hoofdstuk VIIA met ruim f 10.300.000.

Deze verlaging is voor een belangrijk deel een gevolg van de in 1928 aangevangen en in 1929 voort te zetten buitengewone aflossing en conversie van Staatsleeningen. Voor 1929 wordt ten laste van den kapitaaldienst de 6 pCt. Amerikaanse dollarleening van \$ 40.000.000 buitengewoon afgelost.

Afwijkingen t.a.v. ieder hoofdstuk.

Een vergelijking van de verschillende Hoofdstukken met die voor het jaar 1928 geeft het volgende beeld:

Hooger:	
Hoofdstuk	II f 22.000,—
„	IV „ 330.000,—
„	VI „ 1.753.000,—
„	VII B „ 667.000,—
„	IX „ 4.194.000,—
„	X „ 4.358.000,—
„	XI „ 57.000,—
	f 11.381.000,—

Lager:

Hoofdstuk III	f	143.000,—
„ V	„	68.000,—
„ VII A	„	10.372.000,—
„ VIII	„	123.000,—
		f 10.706.000,—

zoodat per saldo de uitgaven zijn verhoogd met f 675.000.—.

Inkomsten.

In vergelijking met 1928 zijn de gewone inkomsten voor 1929 f 6.558.000 hooger geraamd. Hieronder is een verhoging van rond f 5.300.000 voor de middelen A—F. Daar de verlaging der inkomstenbelasting thans over het heele jaar zal werken, moest de opbrengst dier belasting f 5 miljoen lager worden geraamd dan voor 1928. De verhoging van de raming der overige middelen dier rubriek bedraagt derhalve ruim f 10 miljoen.

Overigens heeft, wat de raming der inkomsten betreft, formeel deze wijziging plaats gehad, dat ingevolge het bepaalde bij art. 8 der Comptabiliteitswet de verschillende inkomsten zooveel mogelijk zijn geraamd onder het Hoofdstuk, waarbij zij behooren. Dienovereenkomstig zijn de vroegere middelen A—F voor het overgrootste deel overgebracht naar Hoofdstuk VII B met behoud overigens van de bestaande volgorde.

Overeenkomstig het ten vorigen jare aanvaarde systeem zijn de daarvoor in aanmerking komende middelen, die niet volgens kohieren worden geheven, geraamd naar de opbrengst over 1927, vermeerderd met 12/7 van het accres, dat volgens de middelenstaten in de eerste zeven maanden van 1928 is ontvangen en verminderd met 12/7 van het decres over die zeven maanden. Bij enkele middelen, waar bijzondere omstandigheden invloed op de opbrengst hadden uitgeoefend, is op dit systeem eenige correctie toegepast, met name bij de invoerrechten en de registratierechten.

Ter toelichting van enkele verschillen bevat de Nota nog enkele opmerkingen.

KAPITAALDIENST.

Tekort op den kapitaaldienst.

De kapitaaldienst wijst voor 1929 een totaal in Uitgaven aan van f 189.221.000,—
en in Ontvangsten van „ 44.152.000,—
zoodat het *nadeelig* saldo bedraagt f 145.069.000,—

Voor 1928 is geraamd:

Uitgaven	f	229.657.000,—
Ontvangsten	„	56.341.000,—
Nadeelig saldo 1928	f	173.316.000,—

Toelichting der voornaamste verschillen.

Omtrent de voornaamste verschillen deelt de Nota het volgende mede:

In 1928 is een bedrag van f 180.273.000 ten laste van Hoofdstuk VII A in uitgaaf gebracht voor buitengewone aflossing van de Staatsleeningen 1923 A en B.

Het voornemen bestaat in 1929 de leening 1923 C, de Amerikaansche dollarleening, — gedeeltelijk door conversie — buitengewoon af te lossen, waarvoor op die begrooting is geraamd een bedrag van f 100.000.000.

Hoofdstuk VII A is uit dien hoofde voor 1929 f 80.273.000 lager geraamd dan voor 1928.

Daarentegen moest op Hoofdstuk VII B voor 1929 f 21.102.000 meer worden aangevraagd, voornamelijk als gevolg van de in 1929 benodigde aanmuntingen.

Wegens voorschotten ingevolge de Woningwet zal in 1929 f 2.000.000 meer benodigd zijn dan in 1928.

Voor Hoofdstuk IX is in 1929 meer benodigd f 18.419.000. Deze verhoging wordt veroorzaakt door grotere kapitaalbehoeften van enkele bedrijven.

De Staatsmijnen hebben voor uitbreiding van hun bedrijf f 12.500.000 meer nodig dan in 1928 en het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie

f 7.096.000 meer. Hiertegenover staan de na te noemen buitengewone aflossingen, welke onder de ontvangsten van den kapitaaldienst voorkomen.

Wat de middelen van den kapitaaldienst betreft, valt vooreerst te vermelden een voor 1929 met f 2.000.000 verhoogde post, wegens extra aflossingen van voorschotten, ingevolge art. 38 der Woningwet, terwijl voorts onder de inkomsten van Hoofdstuk VII B voor 1929 is geraamd een bedrag van f 20.500.000 wegens door het Staatsmuntbedrijf in dat jaar af te leveren munten, welke post in 1928 pro memorie is uitgetrokken. Daarentegen is in 1929 voor memorie geraamd de in 1928 ontvangen uitkeering van een gedeelte van het saldo der Nederlandsche Uitvoer Maatschappij ten bedrage van f 47.500.000.

Ten slotte valt nog te vermelden een buitengewone aflossing op het aan de Staatsmijnen verstrekte kapitaal, waarvoor voor 1929 wordt geraamd f 4.500.000 en welke post voor 1928 pro memorie is uitgetrokken en eenzelfde aflossing van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie van f 8.682.000 voor 1929, welke post voor 1928 eveneens pro memorie is geraamd.

* * *

Batig saldo gewone dienst, nadeelig saldo kapitaaldienst.

Zoals uit bijlage A blijkt, geeft de gewone dienst een overschot van f 8.146.828, en sluit de kapitaaldienst met een tekort ad f 145.069.136, gevende voor den geheelen dienst een nadeelig saldo ad f 136.922.308.

Het tekort op den kapitaaldienst wordt, gelijk bleek, voor f 100 miljoen veroorzaakt door de ten laste van Hoofdstuk VII A komende buitengewone aflossing van de dollarleening. Schakelt men dien factor uit, dan bedraagt derhalve het nadeelig saldo van den kapitaaldienst ruim f 45 miljoen.

Algemeene opmerkingen over den gewonen dienst.

Bij het batig slot van den gewonen dienst moge het volgende worden aangeteekend.

Gelijk reeds werd opgemerkt, is dit bedrag noodig tot dekking van nog niet op de begrooting te ramen, maar wél in 1929 te verwachten, uitgaven.

In de eerste plaats is kort geleden aan de Regeering gebleken, dat de ramingen, welke in 1925 voor een reeks van jaren zijn gemaakt voor de versnelde uitvoering van de drooglegging der Zuiderzee (zie Memorie van Toelichting van het op 27 Mei 1925 ingediende wetsontwerp, Zitting 1924/25, No. 393), niet zullen kunnen worden gehandhaafd, maar tot een hooger bedrag zullen moeten worden opgevoerd. Deze overschrijding is deels een gevolg van de te laag gebleken raming van sommige uitgaven, deels ook van de gebleken noodzakelijkheid om bij de uitvoering van het werk een nog sneller tempo te volgen dan in 1925 was gedacht. Het betreft zoowel de kosten, verbonden aan het maken van den afsluitdijk, welke blijkens de genoemde Memorie van Toelichting voor de helft drukken op den gewonen en voor de helft op den buitengewonen dienst, als het verlies te lijden op de drooglegging van den N. W. polder.

Deze omstandigheid maakt het noodig, zoo spoedig mogelijk een nieuw financieringsplan te ontwerpen en aan de Staten-Generaal voor te dragen; het daarover door den ondergeteekende met zijn ambtgenoot van Waterstaat geopend overleg kon echter in den korten tijd, welke nog beschikbaar was, niet tot een reeds in de ontwerp-begrooting verwerkt resultaat leiden. Alleen is wel reeds komen vast te staan, dat de ten laste van Hoofdstuk IX op de begrooting voor 1928 geraamde bijdragen aan het Zuiderzeefonds, respectievelijk groot f 10.000.000 (artikel 132), waarvan f 5.000.000 op den gewonen dienst drukken, en f 646.500 (artikel 134), voor 1929 met een aanmerkelijk bedrag verhoogd zullen moeten worden, waarvan eenige miljoenen den gewonen dienst zullen belasten.

In afwachting van het evenbedoelde resultaat is

daarom voor 1929 voorloopig hetzelfde bedrag geraamd als voor 1928, met de bedoeling, dit bedrag nader uit het thans aanwezige saldo te verhoogen.

In de toelichting van het daaromtrent in te dienen wetsontwerp zullen uiteraard uitvoeriger gegevens worden verstrekt. In deze nota was het slechts noodig, de aandacht op de zaak te vestigen.

In de tweede plaats zijn nog geen gelden uitgetrokken voor de technische herziening van de ambtenaars-salarissen, waarvoor de ondergeteekende zich ten vorigen jare bij de Memorie van Antwoord op Hoofdstuk I bereid heeft verklaard een matig bedrag uit de schatkist beschikbaar te stellen. De kosten van deze herziening konden voorts nog niet in de begroting worden geraamd, omdat de destijds gestelde voorwaarde, nl. een éénstemmig advies van de Centrale Commissie voor Georganiseerd Overleg, waaraan gevolg zal kunnen worden gegeven, op dit oogenblik nog niet is vervuld.

Komt eene herziening op den aangegeven voet tijdig tot stand, dan zal ook daarvoor een deel van het thans op de begroting voor 1929 aanwezige saldo beschikbaar gehouden moeten worden.¹⁾

* *

Algemeene beschouwingen over de financieele perspectieven.

Aan het slot van de miljoenennota zijn, zooals gewoonlijk, eenige opmerkingen omtrent het verder perspectief der Staatsfinanciën toegevoegd.

De Minister van Financiën vestigt er de aandacht op, dat in de beide laatst voorafgaande Nota's, bij de uiteenzetting van de toen respectievelijk voorgenomen belastingverlagingen, telkens de waarschuwing een plaats moest vinden, dat het nog onzeker was, of deze belastingverlaging tot het volle bedrag een blijvend effectief aan verlichting zou kunnen geven, m.a.w. of de loop van zaken het niet noodig zou maken, het verlies ten deele door eene nieuwe, minder schadelijke, heffing op te vangen. Het laatste jaar werd bij deze waarschuwing in het bijzonder gewezen op eenige nieuwe uitgaven, waarmee het budget van 1929, ook bij de strengst mogelijke beperking, zou moeten worden bezwaard, benevens op de f 5 miljoen, welke de verlaging der inkomstenbelasting in 1929 méér zou kosten dan in 1928, doordat zij dan over het geheele jaar zou werken.

Uit de onderhavige begroting blijkt, dat eene — ten deele — compenseerende heffing ook thans achterwege kan blijven. Doch de uiterste beperking, mede ter zake van wenschelijke en dan ook aanvankelijk voorgenomen uitgaven, is daartoe noodig geweest. De feiten toonen dan ook aan, dat voor de waarschuwing ten vorigen jare reden bestond.

Afgezien van het normaal accres der uitgaven, drukken op het budget van 1929 o.a. de volgende nieuwe lasten: f 4,2 miljoen wegens de ingevolge de wet verhoogde bijdrage aan het Invaliditeitsfonds; f 1 miljoen saneering van de waterstaatsuitgaven; f 3,3 miljoen pensioensaneering, waartoe bij de jongste herziening der Pensioenwet besloten werd; klein f 1 miljoen voor het zevende leerplichtjaar; f ½ miljoen bijdrage aan de Stichting voor de oud-gepensioneerden; f 8 miljoen (voorloopig als „overschot” geboekt) deels voor de verhoogde kosten der Zuiderzeewerken, deels voor de technische herziening der ambtenaars-salarissen; en f 5 miljoen doorwerking van de verlaging der inkomstenbelasting. Gezamenlijk maakt dit f 23 miljoen. Hiertegenover staat:

10. dat Hoofdstuk VIIA met f 10 miljoen kon worden verlaagd, al dient daarbij opgemerkt, dat deze verlaging niet ten volle een ontlasting van het budget beteekent, daar zij ten deele voortspruit uit de aflossing van een stuk dollarleening, waarvoor tot nu toe de uit Hoofdstuk VIIA betaalde rente terug werd ontvangen onder de middelen, zoodat tegenover de daling van VIIA uit dezen hoofde een gelijke daling van de middelen staat (zie het te gelijk met deze Nota ingediende ontwerp-geldleening);

¹⁾ Een ongeveer gelijke situatie deed zich voor bij de indiening der begroting voor 1926. Zooals uit het mededeelde op bladz. 13 en 14 van de Miljoenennota van September 1925 blijkt, was toen een overschot geraamd van f 9 miljoen, waaraan nog bestemming moest worden gegeven voor de financiering van de versnelde uitvoering der Zuiderzeewerken (het ontwerp van 27 Mei 1925), voor een herziening der ambtenaars-salarissen en voor een prijsgeving van een deel der rijwielbelasting ten bate van het Wegenfonds.

20. dat de middelen A—F (buiten de inkomstenbelasting) rond f 10 miljoen hooger konden worden geraamd. Uit een en ander blijkt, dat het ook nu ten slotte gelukt is, het normaal accres der uitgaven, dat in het algemeen gezegd kan worden tegen het normaal accres der middelen op te wegen, door voortgezette besparing ruim op te vangen.

Ook voor de naaste toekomst zal dit in hooge mate gewenscht blijven. In 1930 zullen als nieuwe lasten op het budget drukken: f 1 miljoen voortgezette waterstaatssaneering en f 2 miljoen verdere uitgaven voor het zevende leerplichtjaar. Bovendien vervalt in dat jaar de wet van 30 Juli 1924 (Staatsblad No. 319), terwijl ook de herziening van de financieele verhouding tusschen het Rijk en de gemeenten in de toekomst haar eischen zal stellen. Weliswaar zullen anderzijds in 1930 de uitgaven voor den dienst der Staatsschuld nog iets verder kunnen dalen, wijl de conversie van een deel der dollarleening, in verband met de termijnen van rentebetaling, eerst in dat jaar haar volledig rendement zal geven, maar in de mate, waarin thans de raming voor dat hoofdstuk verlaagd werd, zal dit toch het volgend jaar niet kunnen geschieden.

Bovenal behoort in dit verband bedacht te worden, dat de belastingverlaging — waarvan nu de laatste f 5 miljoen in de budgetcijfers voor 1929 zijn verwerkt — nog allerm minst geacht kan worden tot een bevredigend eind te zijn gebracht. Verschillende verschijnselen, die ten deele door den hoogen belastingdruk worden beïnvloed, o.a. de in ons land heerschende duurt, blijven een bedreiging vormen voor ons economisch leven, dat, gelijk ook uit de nog steeds omvangrijke werkloosheid blijkt, zich slechts moeizaam kan herstellen.

Tegen een te groot optimisme zou de Minister dan ook willen waarschuwen. Ook voor zoover dit optimisme voeding mocht vinden — gelijk nu en dan het geval bleek — in gunstige saldo's op den gewonen dienst van achterliggende jaren. Zooals reeds op bladz. 12 van de miljoenennota van het vorige jaar werd uiteengezet, is de raming der middelen in die achterliggende jaren meermalen belangrijk overschreden ten gevolge van het toenmaals gevolgde stelsel van ramen. Ook de uitkomst van den dienst van 1927 vertoont daarvan weer de sporen. Doch met ingang van 1 Januari 1928 is met dat stelsel gebroken. Bovendien worden ook de uitgaven thans scherper geraamd. In 1927 is blijkens het op bladz. 4 dezer Nota vermelde ongeveer f 27 miljoen minder uitgegeven dan op de begroting was toegestaan. Op zichzelf is dit natuurlijk een gunstig verschijnsel, dat voor een niet onbelangrijk deel is toe te schrijven aan een verscherpt begrotingsbeheer en aan allerlei voorzieningen, welke ter besparing op de uitgaven getroffen zijn. Het spreekt dan ook vanzelf, dat ook in de toekomst krachtig in die richting zal moeten worden gestreefd. Maar evenzeer spreekt het vanzelf, dat, wanneer gedurende enkele jaren langs dezen weg goede uitkomsten bereikt zijn, deze allengs bij de samenstelling der begroting hun invloed doen gevoelen. Ook in dit opzicht mag op hooge meevallers in de toekomst daarom niet meer gerekend worden.

Het komt den Minister dan ook voor, dat, wel verre van op meergemelde batige sloten over achterliggende jaren onze toekomstige financieele politiek te bouwen, er veeleer aanleiding bestaat, met Mr. Wintgens — in de Parlements-zitting, waarin destijds het laatste Indische batig slot behandeld werd — te zeggen: „Neemt uw hoed af; gij zult het (in dezen vorm) niet terugzien.”

Kaspositie.

De Nota besluit met een mededeeling over den stand van 's Rijks kas. Volgens de kaspositie van 7 September jl.¹⁾ bedroegen de verplichtingen f 194.783.000 en de vorderingen f 177.800.000, zoodat op genoemden datum ten behoeve van 's Rijks huishouding rond f 17 miljoen vlottende schuld was aangegaan, ongeacht de verplichting van de schatkist tegenover het Leeningfonds 1914 uit hoofde van het in 's Rijks kas berustende saldo van dat fonds.

DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het gebruikelijke overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen over de maand Augustus 1928, in vergelijking gebracht met de overeenkomstige cijfers van Augustus 1927.

De gewone middelen brachten in de afgelopen maand f 37.151.200 op tegen f 38.516.000 in Augustus 1927 en vertoonden mitsdien een achteruitgang van

¹⁾ Zie E.-S. B. van 12 Sept. jl. blz. 797.

f 1.364.800. De totale opbrengst bleef in de afgelopen maand bij de raming een bedrag van f 1.680.300 ten achter.

De totaal-opbrengst over de eerste acht maanden van dit jaar bedroeg f 329.546.900, d.i. f 5.930.300 minder dan in hetzelfde tijdvak van het vorige jaar. Daarentegen werd de raming in genoemde periode met f 18.895.500 overschreden. Hierbij moge evenwel nogmaals in herinnering worden gebracht, dat een vergelijking tusschen raming en opbrengst voorshands nog zeer onzuiver is, daar bij de ramingen voor de personeele belasting en voor de inkomstenbelasting met belastingverlagingen is rekening gehouden, welke op resp. f 6.500.000 en f 15.000.000 zijn gesteld, terwijl bedoelde belastingverlagingen zich gedurende het eerste halfjaar nog niet of nog maar in zeer geringe mate deden gevoelen.

In vergelijking met de overeenkomstige maand van het vorige jaar vertoonden de vermogensbelasting, de rechten op den invoer, het statistiekrecht, de wijn-, de gedistilleerd- en de tabakaccijns, de belasting op gouden en zilveren werken, de registratierechten en de loodsgelden een hooger opbrengstcijfer. Daarentegen brachten minder op de grondbelasting, de personeele belasting, de inkomstenbelasting, de dividend- en tantiëmebelasting, de zout-, de geslacht-, de bieren- en de suikeraccijns, de belasting op rijwielen, de zegelrechten, de rechten van successie, van overgang bij overlijden en van schenking, de domeinen en de akten voor de jacht en visscherij. Over het algemeen genomen was de loop der middelen in de afgelopen maand dus teleurstellend.

Evenals de vorige maand liep de grondbelasting ook nu in opbrengst terug. Het decrees beliep f 37.100. Ook de raming werd niet bereikt, doch voor de maand Augustus is dit niets bijzonders. Dank zij de ruime ontvangsten, die dit middel in eenige vorige maanden van het jaar te boeken gaf, kwam over de eerste acht maanden van dit jaar nog f 558.800 meer binnen dan in de gelijknamige maanden van het vorige jaar. De raming werd in bedoelde periode met niet minder dan f 3.612.800 overtroffen, waarbij intusschen dient te worden bedacht, dat de grondbelasting in het midden des jaars zeer ruim pleegt te vloeien, terwijl de laatste vier maanden des jaars minder gunstig zijn. Ook schijnt de hoogere opbrengst voor een deel aan snellere invordering te mogen worden toegeschreven. Het is dan ook twijfelachtig, of de geraamde opbrengst (ruim 6 ton hooger gesteld dan die van het vorige jaar) zal worden gehaald.

Ook de personeele belasting bleef zich in dalende lijn bewegen. De teruggang beliep f 146.400, waarin de invloed der belastingverlaging, tot stand gebracht door de wet van 28 December 1926 (Staatsblad No. 432), is te constateeren. De raming werd in de afgelopen maand met f 2.843.900 overschreden, waarbij echter moet worden bedacht, dat de personeele belasting in de maand Augustus steeds hooge opbrengsten geeft. Gerekend over acht maanden kwam tot dusver f 1.040.300 minder binnen dan in hetzelfde tijdvak van 1927. De raming werd daarentegen van Januari t.m. Augustus met f 3.310.800 overtroffen. Dit laatste cijfer geeft echter geen juisten indruk, daar de belastingverlaging, in verband waarmede de betreffende middelenpost f 6½ miljoen lager werd geraamd, in de eerste helft van het jaar nog slechts in beperkte mate kon worden gevoeld.

De inkomstenbelasting gaf eveneens een daling in opbrengst te zien (van f 820.900); de opbrengst bleef voorts ruim f 3.600.000 bij de raming ten achter, hetgeen intusschen voor de maand Augustus een normaal verschijnsel is. Bij vergelijking van de ontvangsten uit deze belasting over de eerste acht maanden van 1927 en 1928 blijkt, dat de opbrengsten zich als volgt over de verschillende dienstjaren splitsen:

De vergelijking valt in het nadeel van 1928 uit; in het loopende jaar kon f 4.133.900 minder worden geboekt. Voor een groot deel moet deze teruggang wor-

	Jan. t/m. Aug. 1927	Jan. t/m. Aug. 1928
1924/25....	f 1.319.200,—	—
1925/26....	„ 3.825.100,—	f 713.200,—
1926/27....	„ 80.261.500,—	„ 3.110.900,—
1927/28....	„ 3.972.900,—	„ 59.653.500,—
1928/29....	„ —	„ 1.767.200,—
Totaal.	f 69.378.700,—	f 65.244.800,—

den geweten aan de omstandigheid, dat in de aanslagsregeling 1928—1929 een geringe achterstand is ontstaan, die de ontvangsten op bedoeld dienstjaar ongunstig heeft beïnvloed; anderzijds kan hierin reeds eenigermate de invloed van de verlaging van het tarief worden gezien. De raming werd in het tijdvak Januari t.m. Augustus met f 8.578.200 overschreden. Voor den verderen loop van dit middel zegt dit intusschen weinig; vooreerst zijn de eerste maanden van het kalenderjaar voor de inkomstenbelasting zeer voordelig; daarnaast mag niet worden vergeten, dat de raming voor 1928 f 15 miljoen lager is gesteld, terwijl de verwachte belastingverlaging eerst met 1 Mei jl. in werking is getreden.

Evenals de vorige maand was de vermogensbelasting de eenige directe belasting, die een stijging in opbrengst te zien gaf. Het surplus bedroeg ditmaal f 33.700. Waar dit middel ook in de voorafgaande maanden ruim heeft gevloeid, leverden de eerste acht maanden in 1928 f 272.200 méér op dan in het voorafgaande jaar. De raming werd in de afgelopen maand bij lange na niet gehaald; het nadeelig verschil bedroeg f 682.700, doch behoeft niet te veront-rusten, daar Augustus voor deze belasting steeds een ongunstige maand is. Gerekend over acht maanden werd f 1.096.800 minder dan ¼ der raming ontvangen.

De dividend- en tantiëmebelasting wees een lagere opbrengst van f 690.700 aan. Ook op zichzelf beschouwd, was Augustus 1928 voor dit middel niet bijzonder gunstig, hetgeen evenwel bij deze belasting, die op zeer onregelmatige wijze pleegt binnen te komen en waarvan een zeer belangrijk deel in slechts enkele maanden wordt geïnd, van weinig belang moet worden geacht. Neemt men, om een meer zuivere vergelijking te verkrijgen, het tijdvak Januari t.m. Augustus als basis, dan blijkt, dat het loopende jaar f 1.128.400 bij 1927 ten achter is gebleven en dat de raming evenmin kon worden bereikt (nadeelig verschil f 509.600). De mogelijkheid is evenwel niet uitgesloten, dat in de volgende maanden nog een gedeelte van dezen achterstand zal worden ingehaald.

De invoerrechten maakten ook in de afgelopen maand een goed figuur. Het accres boven de opbrengst van Augustus 1927 bedroeg f 102.700 en deed de inkomst over de eerste acht maanden f 3.329.100 stijgen boven die van dezelfde periode van 1927. Hetzelfde kan gezegd worden van het statistiekrecht; hier beliep de stijging respectievelijk f 19.300 en f 172.500. Ook de raming werd bij beide middelen, zoowel over Augustus jl., als over de eerste acht maanden, overschreden; bij de invoerrechten met onderscheidenlijk f 207.700 en f 3.783.600; bij het statistiekrecht met f 45.100 en f 152.300; een resultaat, dat uiteraard tot tevredenheid stemt.

De accijnzen gaven een onderling zeer verschillend beeld te zien. De zoutaccijns bracht f 12.700 minder op (over 8 maanden beliep de teruggang ruim 1 ton), waarvoor intusschen geen bepaalde reden kan worden opgegeven. Ook het geslacht gaf minder te boeken (f 43.300); dank zij de hoogere ontvangsten in alle vorige maanden van het jaar, leverden de eerste acht maanden ruim f 408.000 méér op dan het tijdvak Januari t.m. Augustus 1927. De wijnaccijns gaf een surplus van f 2100, evenals de gedistilleerdaccijns, die f 556.600 méér inbracht. Neemt men echter in aanmerking, dat de maand Augustus in 1928 één betaaldag van den krediettermijn meer telde dan in 1927, dan blijkt per saldo, dat de gedistilleerdaccijns feitelijk minder heeft opgebracht. Ook gerekend over acht maanden, kwam in het loopende jaar minder binnen (f 211.600), terwijl de opbrengst f 1.089.700

bij de raming ten achter bleef. Het bier leverde *f* 290.700 minder op (over 8 maanden beliep daarentegen de vooruitgang *f* 166.300). De suikeraccijns liep *f* 359.800 in opbrengst achteruit, doch deze daling is slechts schijnbaar, daar de maand Augustus in 1927 vijf verschijndagen van den krediettermijn telde tegen vier in 1928. Per slot van rekening blijkt dus per week in Augustus 1928 meer veraccijnsd te zijn dan in de gelijknamige maand van het vorige jaar. Tot dusver gaf 1928 een surplus van *f* 1.393.400 boven de opbrengst der eerste acht maanden van 1927 en van *f* 1.204.100 boven $\frac{2}{3}$ der raming. De tabakaccijns gaf een accres van *f* 33.300, gerekend over acht maanden beliep de stijging *f* 399.200.

De belasting op gouden en zilveren werken gaf weder een hoogere inkomst (van *f* 3.100). Door den gestadigen vooruitgang in opbrengst kon in het lopende jaar tot dusver reeds *f* 48.000 worden geboekt boven hetgeen in de eerste acht maanden van 1927 werd ontvangen, hetgeen ten duidelijkste de opleving demonstreert, welke reeds geruimen tijd in de gouden en zilverindustrie valt waar te nemen. De belasting op rijwielen bracht *f* 20.400 minder voor de schatkist op. Tot dusver werd in totaal aan verkochte rijwielplaatjes ontvangen *f* 6.156.200, waarvan 10 pCt. aan de gewone middelen ten goede kwam. In de eerste acht maanden van 1927 leverde deze belasting in totaal *f* 6.778.500 op. Gezien het feit, dat de prijs van een plaatje van *f* 3 tot *f* 2,50 is teruggebracht, blijkt het aantal verkochte plaatjes in 1928 beduidend te zijn toegenomen.

De zegelrechten daalden met *f* 34.500, welke daling voor een deel (*f* 16.100) aan een mindere opbrengst der beursbelasting is toe te schrijven. Daarentegen wezen de registratierechten een hooger opbrengstcijfer aan van *f* 491.200, vermoedelijk te danken aan de uitbreiding van het kapitaal van verschillende naamloze vennootschappen en aan de vestiging en oprichting van nieuwe naamloze vennootschappen. Gerekend over 8 maanden gaf laatstgenoemd middel in 1928 reeds *f* 3.887.600 boven 1927 en *f* 3.554.000 meer dan $\frac{8}{12}$ der raming.

De successierechten gaven een gering verschil in opbrengst te zien (*f* 19.200 minder). Van Januari t.m. Augustus kwam *f* 7.765.600 minder binnen dan in hetzelfde tijdvak van 1927, gevolg van de verlaging van het recht bij de wet van 28 December 1926 (Staatsblad No. 429). Hierbij moge nog worden opgemerkt, dat $\frac{8}{12}$ der raming evenmin werd bereikt (nadeelig verschil *f* 1.789.500). Het is de vraag, of het voor 1928 geraamde opbrengstcijfer zal worden gehaald.

De domeinen vertoonden in de afgelopen maand een decres van *f* 150.000, hetgeen aan toevallige omstandigheden moet worden toegeschreven. Ook de akten voor de jacht en visserij brachten minder op (*f* 7.200). Daarentegen liepen de loodsgelden op met *f* 26.100, waardoor de opbrengst over de eerste acht maanden nog maar *f* 32.700 beneden die van hetzelfde tijdvak van 1927 bleef. De raming werd in dien tijd niet bereikt (opbrengst *f* 354.300 minder). Hierbij valt evenwel te bedenken, dat de raming voor 1928 *f* 1.400.000 hooger is gesteld dan het voor 1927 geraamde bedrag.

De inkomsten van het „Leeningfonds 1914” bedroegen in de afgelopen maand *f* 4.685.800 tegen *f* 6.235.700 in Augustus 1927. Van eerstgenoemd bedrag was ruim f 1½ miljoen aan de Verdedigingsbelastingen te danken. In acht maanden werd in totaal *f* 54.121.800 ontvangen (in hetzelfde tijdperk van het vorige jaar *f* 69.485.400).

Voor het „Wegenfonds” kwam in de afgelopen maand *f* 569.500 binnen, waarvan *f* 91.300 op rekening komt van de rijwielbelasting. De opbrengst over de eerste acht maanden van 1928 bedroeg *f* 12.173.300 (waarvan *f* 5.540.600 rijwielbelasting). In de maand Augustus van 1927 werd *f* 418.800 ontvangen.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE FRANSCHEN BEGROOTING VOOR 1929.

Prof. B. Nogaro te Parijs schrijft ons:

De Ministerpresident, de Minister van Financiën, heeft zoo juist de begrooting voor 1929 ingediend. Aangezien in Frankrijk het begrotingsjaar samenvalt met het kalenderjaar, hebben de Kamers voldoende tijd, om dit document nauwkeurig te bestudeeren, te meer daar zij eerst begin November weder bij elkaar komen. Het is waarschijnlijk, dat Poincaré volgens zijn gewoonte geen groote veranderingen zal aanvaarden en het is te voorzien, dat de begrooting ongeveer in denzelfden vorm, waarin zij is voorgesteld, zal worden aangenomen of — wat de minst waarschijnlijke hypothese is — dat zij een kabinet-crisis zal teweeg brengen.

De eerste bijzonderheid van de nieuwe begrooting is een aanzienlijke verhooging van het totaalcijfer van de uitgaven van den Staat; het overschrijdt met 3 milliard het cijfer van 1928, dat ruim 42 milliard bedroeg. Zeer eigenaardig is evenwel dat de regeering, ofschoon tegenover deze verhoogde uitgaven overeenkomstige ontvangsten staan, zich van het heffen van nieuwe belastingen onthoudt. Tot een bedrag van een milliard dekt zij de vermeerderde uitgaven met de stortingen, die door Duitschland moeten worden gedaan in verband met de uitvoering van het Dawesplan. Poincaré doet in de Memorie van Toelichting eenige moeite om de bestemming voor de begrooting van deze bron van inkomsten, waarvan men tot nu toe meende, dat zij gereserveerd was voor aflossing, te rechtvaardigen, door op te merken, dat de door Frankrijk opgenomen leeningen voor den wederopbouw van de bevrijde streken, aflosbare leeningen zijn, en dat de aflossingen vervat zijn in de begrootingcijfers.

Het overige deel van de geraamde vermeerdering der ontvangsten wordt eenvoudig verkregen door een nieuwe schatting van de bestaande belastingen. Poincaré heeft ten opzichte van de indirecte belastingen vast gehouden aan den ouden traditioneelen regel van de „pénultième”, d.w.z. de regel, volgens welken de fiscale ontvangsten gewaardeerd worden op grond van de geraamde uitgaven van het voorlaatste begrotingsjaar en zodoende heeft hij voor 1929 een cijfer aangenomen, dat bijna overeenkomt met dat van 1927. Wat de directe belastingen betreft, heeft hij zich gerechtigd geacht, de opbrengst te waardeeren naar de laatst beschikbare cijfers en zoo heeft hij voor 1929 een cijfer aangenomen, dat 1,2 milliard hooger is dan dat van 1928; ten slotte was er reden om rekening te houden met de verhooging van de douanerechten.

Om zijn werk, het herstel der Fransche financiën, te voleindigen, heeft Poincaré het verstandig geoordeeld, om niet alleen geen nieuwe belastingen in te voeren, daar Frankrijk reeds zeer zwaar belast is, maar tevens om geen wezenlijke veranderingen in het fiscale stelsel aan te brengen. Proefnemingen behooren slechts gedaan te worden in perioden van langdurige stabiliteit en de Fransche begrooting is daar op het oogenblik nog niet aan toe. Zelfs heeft Poincaré bepaalde belastingen, die tot rechtvaardige protesten aanleiding hebben gegeven, niet willen opheffen, in het bijzonder de belasting op de eerste overdracht van onroerende goederen en van handelszaken, die door haar buitensporig karakter de handelstransacties verlamd hebben zonder de inkomsten voor de begrooting te vermeerderen. Poincaré heeft er zich toe bepaald, de overdrachtskosten te verminderen, wat betreft de nieuwe koopwaren, begrepen in den verkoopprijs van een handelszaak.

Bijna alle andere veranderingen in het huidige fiscale stelsel zijn van zeer geringen omvang en hebben slechts belang voor de ambtenaren der Fransche administratie en voor enkele categorieën van belastingbetalers. De eenige belangrijke maatregel,

die hier verdient genoemd te worden, is de verhooging van den aftrek op de algemeene inkomstenbelasting en op de belasting van tractementen en salarissen en van inkomsten uit burgerlijke beroepen. Deze aftrek, die sedert 1925 7000 francs bedroeg, is op 10.000 francs gebracht, waaronder niet begrepen is de supplementaire aftrek voor familielasten, die nog van kracht blijft. Deze maatregel zal het aantal betalers van inkomstenbelasting met bijna één miljoen verminderen. Deze verhooging is echter alleszins gerechtvaardigd daar de aftrek tot heden gebaseerd was op de koopkracht van den ouden Franschen franc en zelfs nu nog zeer laag is als men rekening houdt met de nieuwe waarde van den franc.

Overigens valt echter op te merken, dat alle categorieën van belastingbetalers uit dezen verhoogden aftrek voordeel moeten trekken. Om evenwel het verlies voor de begroting te compenseren, heeft Poincaré het cijfer voor de algemeene inkomstenbelasting eenigszins verhoogd en het van 30 op 33,33 pCt., d.w.z. op $\frac{1}{3}$ van het belastbare inkomen, gebracht.

Duidelijkheidshalve geven wij hier de wijze, waarop voortaan in Frankrijk de inkomstenbelasting geheven wordt, nauwkeurig weer. Het belastingcijfer is in principe, zooals reeds uiteengezet, gefixeerd; de eerste 10.000 francs, eventueel verhoogd met den aftrek voor familielasten, zijn geheel belastingvrij; de inkomens tusschen 10—20.000 francs tellen slechts voor één vijf-en-twintigste; de inkomens tusschen 20—30.000 francs voor twee vijf-en-twintigsten en zoo vervolgens telkens met $\frac{1}{25}$ voor iedere 10.000 francs tot 100.000 francs; van dit bedrag tot 400.000 francs voor iedere 25.000 francs en daarboven tot 550.000 francs voor iedere 50.000 francs. Slechts de inkomens boven 550.000 francs betalen het volle bij de wet vastgestelde belastingpercentage.

Deze hervorming zal de belastingbetalers, die minder dan 40.000 francs inkomen hebben, ontzien en zal alleen de lasten voor de belastingbetalers, die een inkomen genieten van meer dan 500.000 francs, zeer aanzienlijk vergrooten. De Regeering verwacht van deze hervorming een overschot, dat voldoende zal zijn om de vrijstelling van belasting, die aan de kleine belastingbetalers ten goede komt, te compenseren.

* * *

Over het algemeen kan men zeggen, dat de nieuwe begroting veel minder gecharacteriseerd is door de ontvangsten dan door de uitgaven. Op te merken valt in de allereerste plaats, dat op het oogenblik, waarop Frankrijk een bijna geconsolideerde na-oorlogsche begroting krijgt, alleen reeds de openbare schuld bijna de helft van de staatslasten vertegenwoordigt. Tegenover de 45,2 milliard francs van de voor 1929 voorziene uitgaven staan — na aftrek van 1,3 milliard voor de inningskosten der belastingen en 607 miljoen voor aflossingen, restitutie en non-valeurs, d.i. samen bijna 2 milliard — de openbare schuld met een totaal van 22,2 milliard francs en het totaal bedrag van de andere burgerlijke en militaire uitgaven met een cijfer van 21,1 milliard francs.

De nieuwe begroting vereischt niet alleen een vermeerdering van de uitgaven voor de openbare diensten, maar ook voor uitgaven voor de pensioenen. De gepensioneerden uit den oorlog, die hun pensioenen niet meer in overeenstemming achten met de koopkracht van den gestabiliseerden franc, hebben een verhoging geëischt, die neerkomt op ongeveer 400.000.000 francs nieuwe uitgaven, waarvan men overigens de vermindering der uitgaven moet aftrekken, die overeenkomt met de verdwijning van een bepaald aantal gepensioneerden. Poincaré verklaart in zijn Memorie van Toelichting, dat hij in de tegenwoordige begroting de gepensioneerden volledig tevreden zou hebben kunnen stellen, indien deze niet om een speciaal stelsel voor de oorlogs-

weduwen hadden gevraagd, aan wie zoo juist een speciale verhoging verleend is ongeacht de verbeteringen overeenkomstig de kosten van het levensonderhoud. De Ministerpresident heeft dus in dit opzicht geen definitieve begroting aangeboden en hij stelt tot de twee volgende begrotingsjaren de laatste tegemoetkoming uit, die volgens hem aan deze categorie van staatsschuldeischers toekomt.

Wat de uitgaven voor de burgerlijke diensten betreft, kan men constateeren, dat de diverse Ministers, die zich bevrijd gevoelen van de bepalingen, die hun door de omstandigheden opgelegd waren, het als hun plicht beschouwd hebben een verhoging van credieten aan te vragen, die volgens hen absoluut noodzakelijk waren. Dit was vooral het geval met de twee ministers, belast met de nationale verdediging, die vier milliard vroegen voor de uitvoering van het marineprogram, voor de vermindering van den militairen dienst, die een kostbaar beroep op vrijwilligers en burgerlijke beambten noodzakelijk maakt, en voor de organisatie voor de verdediging der Fransche grens. Poincaré heeft dit bedrag met $\frac{1}{4}$ verminderd en vrijwel alleen zijn toestemming gegeven voor credieten, die bestemd zijn om den overgang van den militairen dienst van 18 maanden tot een dienst van één jaar te verzekeren.

Aan den anderen kant heeft hij aan den Minister van Arbeid een verhoging van de credieten toegestaan, die met ongeveer $\frac{1}{2}$ de beschikbare gelden voor dit Ministerie verhoogt. Deze credieten zijn in de eerste plaats bestemd, om de uitvoering te verzekeren van het program voor den bouw van goedkope woningen, dat in Juli jl. door de Kamers aangenomen is en voor de pensioenen van werklieden. De bijdrage van den Staat voor de pensioenen van gesalarieerden zal met 50 pCt. verhoogd worden in afwachting van het in werking treden van de algemeene wet op de sociale verzekeringen. Deze credieten, die op zichzelf een gering bedrag vertegenwoordigen, maar relatief belangrijk zijn en eenige tientallen miljoenen franc bedragen, zullen bestemd zijn voor de verzekering tegen ziekte, een maatregel, die voor Frankrijk niet overbodig is, daar ondanks het over het algemeen zeer gunstige klimaat het sterftecijfer hooger blijft dan in de naburige landen.

* * *

In het bovenstaande zijn in groote lijnen de karakteristieke trekken van de nieuwe Fransche begroting geteekend.

Het is niet verrassend, dat de Ministerpresident zich van belangrijke veranderingen op fiscaal gebied onthouden heeft. Het is een juiste politiek, om eerst de verkregen resultaten te consolideeren door zich te bedienen van belastingen, die een zekere opbrengst geven. Aan den anderen kant wordt het meer en meer duidelijk, dat, wat de indirecte belastingen betreft, een opheffing er dikwijls toe leidt, dat de belastingbetalers er geen voordeel uit trekken, terwijl het een onrechtvaardig voordeel in het leven roept voor den tusschenhandel, die ontheven van de belasting voortgaat zijn waren tegen denzelfden prijs te verkoopen. Een nieuwe verhoging van de uitgaven brengt evenmin eene verrassing; het is zeker dat gezien de moeilijkheid om de begroting de laatste jaren in evenwicht te brengen, de openbare uitgaven zeer dikwijls op een willekeurige wijze ingekrompen zijn. De eenige groote grief, die men tegen deze nieuwe begroting kan hebben, is, dat zij niet tegemoet komt aan alle uitgaven, die men als onvermijdelijk heeft erkend. Zoo is de hervorming van de pensioenen gedeeltelijk tot het volgende begrotingsjaar uitgesteld. De instelling van bepaalde categorieën van ambten, die men tot heden opgeofferd had, zal regelmatig over drie begrotingsjaren verdeeld worden. Daar de economische toestand van Frankrijk op het oogenblik zeer gunstig is en de werkelijke inkomsten zeer waarschijnlijk hooger zullen zijn, dan de geschat-

te, kan men ervan verzekerd zijn, dat de raming, die in 1930, volgens den regel van de „pénultième” zal kunnen worden gedaan, eenige noodzakelijke uitgaven zal veroorloven, die nu voorloopig uitgesteld zijn.

AANTEEKENINGEN.

Indexcijfers van scheepsvrachten.

„The Economist” schrijft: Ons indexcijfer voor Augustus voor volle ladingen bedraagt 114,21, of 4,74 pCt. meer dan de vorige maand. Het gemiddelde vrachtniveau, aangegeven door onzen index, is nu bijna weder het punt genaderd, waarop het in Januari jl. stond, doch is 7 pCt. lager dan een jaar geleden. Het cijfer voor Augustus 1925 was 111,54 en dat voor Augustus 1924 121,49. In de volgende tabel zijn de bewegingen in de verschillende groepen samengevat.

Datum	Europeesche wateren	Noord-Amerika	Zuid-Amerika	Britsch-Indië	Verre Oosten en Stille Zuidzee	Australië	Totaal
Basis							
(Gemiddelde v. 1898—1913)	100	100	100	100	100	100	100
(Gemidd. v. 1913)	110,0	113,1	123,4	106,3	117,4	127,9	116,3
Febr. 1920	814,3	529,9	757,5	744,8	587,0	712,2	691,0
Dec. „	268,9	277,2	244,1	256,8	286,7	347,2	280,1
Dec. 1921	160,1	164,1	163,7	144,4	141,3	166,5	156,7
Dec. 1922	137,1	135,2	129,2	122,6	136,1	159,3	136,6
Dec. 1923	134,0	132,7	120,1	124,4	125,1	144,2	130,1
Dec. 1924	117,4	129,2	119,5	119,8	129,3	161,1	129,4
Dec. 1925	117,0	121,6	117,0	110,1	110,1	154,9	121,8
Dec. 1926	139,7	156,1	145,9	132,9	129,2	179,8	147,3
Aug. 1927	108,8	122,2	118,2	121,4	121,8	144,2	122,8
Sept. „	111,7	130,8	115,3	119,3	123,7	150,0	125,1
Oct. „	109,8	128,1	116,4	116,4	123,6	144,2	123,1
Nov. „	108,8	128,9	120,1	117,6	125,8	140,7	123,6
December „	105,6	116,2	113,6	114,2	124,9	139,8	119,0
Januari 1928	106,7	106,9	111,4	113,6	121,4	127,3	114,6
Februari „	105,6	106,4	106,2	112,4	114,1	114,0	109,7
Maart „	101,7	104,8	102,8	106,7	115,1	119,3	108,4
April „	101,6	103,7	106,6	105,9	116,2	126,4	110,1
Mei „	101,5	100,7	106,0	110,1	111,9	124,6	109,1
Juni „	99,6	100,4	100,8	104,0	108,8	123,7	106,2
Juli „	103,4	103,7	105,7	99,4	110,3	131,8	109,0
Aug. „	105,3	111,3	107,1	108,4	116,2	137,1	114,2

De volgende tabel toont de wijzigingen in iedere groep en sub-groep tegenover de cijfers van de vorige maand; het cijfer 100 stelt telkens het gemiddelde niveau gedurende de periode 1898—1913 voor.

	Indexcijfer	+ of —
Golf van Biscaye; uitgaande vracht..	113,76	+ 1,83
„ „ „ thuisvracht.....	130,65	+ 4,84
Middell. Zee; uitgaande vracht.....	116,51	+ 1,63
„ „ „ thuisvracht.....	98,77	+ 0,96
Noord-Amerika.....	111,28	+ 7,60
Zuid-Amerika; uitgaande vracht....	87,82	+ 7,09
„ „ „ thuisvracht.....	126,34	+ 4,25
Indië; uitgaande vracht.....	105,27	+ 4,22
„ „ „ thuisvracht.....	111,48	+ 13,78
Het verre Oosten, enz.....	116,19	+ 5,85
Australië.....	137,09	+ 5,34

Uitgaande kolenvrachten naar Zuid-Amerika stegen aanzienlijk, terwijl die met andere bestemming weinig verandering vertoonden. Thuisvrachten voor graan van Noord-Amerika waren vast. Veel zaken kwamen tot stand, totdat tegen het einde der maand de dalende graanprijzen de te bevrachten ruimte terughielden. De Zuid-Amerikaanse markt was kalmer en thuisvrachten waren gemakkelijker te krijgen. Noteeringen voor ladingen van Bombay stegen aanmerkelijk, terwijl de vrachten van het verre Oosten en Australië zich herstelden. De verhouding van het indexcijfer tot het gemiddelde van 1913 blijkt uit de volgende tabel, waarbij het jaar 1926, waarin ons indexcijfer niet zuiver was door de stopzetting van den Britschen kolen-uitvoer, is weggelaten, wegens de slechte voorstelling van het werkelijke prijsverloop.

Maand	(1913 = 100)			
	1924	1925	1927	1928
Januari.....	117,11	114,49	118,59	98,47
Februari.....	123,78	115,96	120,54	94,33
Maart.....	122,09	106,63	118,58	93,17
April.....	117,22	104,24	111,06	94,59
Mei.....	114,27	98,23	111,41	93,79
Juni.....	108,62	91,74	106,54	91,29
Juli.....	103,75	94,90	101,61	93,73
Augustus.....	104,43	95,87	105,51	98,17
September.....	110,50	98,19	107,51	
October.....	115,55	99,49	105,78	
November.....	112,76	102,23	106,27	
December.....	111,21	104,67	102,31	
Jaarl. gemiddeld.	113,44	102,22	109,64	

De Noord-Amerikaansche oogstberichten doen verwachten, dat de graanhandel gedurende de volgende maanden een vrij groote scheepsruimte noodig zal hebben. Het aantal beschikbare schepen is echter groot genoeg om de vrachten onvast te maken, daar een tijdelijke beperking van de vraag naar scheepsruimte onmiddellijk met een dalende beweging van de vrachten wordt beantwoord.

BOEKAANKONDIGING.

De Japansche Katoenindustrie door W. H. de Roos, wnd. Consul der Nederlanden te Kobe, uitgegeven door het Departement van Arbeid, Handel en Nijverheid, Bezuidenhoutscheweg 30, 's-Gravenhage.

Het mag als een bekend feit worden beschouwd, dat de beteekenis van de Nederlandsch-Indische markt voor de voortbrengselen der Nederlandsche industrie in de laatste jaren zeer verminderd is, dat de uitvoer van verschillende fabrikaten naar onze Aziatische koloniën zoowel absoluut als relatief is afgenomen en dat daartegen de invoer van Japansche producten in deze koloniën een buitengewone vlucht heeft genomen. Speciaal is dit het geval met den invoer van katoenen goederen, en zijn verschillende artikelen van Twentsch fabrikaat, die in vroegere jaren in groote hoeveelheden geregeld naar Nederlandsch-Indië werden gezonden, thans verdrongen door daarmede overeenkomende goederen, gefabriceerd in de Japansche katoenfabrieken. Door belanghebbende organisaties en industrieelen is sedert jaren op dit feit gewezen en naar aanleiding daarvan heeft het Ministerie van Buitenlandsche Zaken in Den Haag een onderzoek doen instellen naar de ontwikkeling en omvang van de Japansche industrie. De Heer W. H. de Roos, wnd. Consul der Nederlanden te Kobe, heeft dit uitvoerige rapport met zeer veel zorg samengesteld. In de eerste hoofdstukken behandelt hij de geschiedenis der industrie met vele gegevens over de ontwikkeling, den tegenwoordigen omvang en productie, niet alleen van de spinnerijen, doch ook van de weverijen, bleekerijen, ververijen en tricotagefabrieken. In de daarop volgende hoofdstukken wordt eerst de uitvoer besproken, daarna de handelsomstandigheden, de organisatie, de prijzen en vervolgens de bedrijfsomstandigheden. Dit hoofdstuk IX is zeer interessant en bevat zeer waardevolle gegevens omtrent bouwkosten, loonen, sociale toestanden, belastingen, enz., terwijl daarna de capaciteit der werkkrachten, de fabriekswetgeving, de nachtarbeid en de invloed daarvan op de bedrijfskosten worden behandeld. Eindelijk volgen nog eenige mededeelingen omtrent de Japansche industrieën in China, terwijl in hoofdstuk XIV de conclusies worden vermeld, waartoe de schrijver door dit onderzoek is gekomen. Aan het slot volgen circa 60 pagina's met verschillende mededeelingen omtrent wettelijke bepalingen, statistieken, balansuittreksels enz., terwijl daarbij tevens zijn opgenomen eenige tabellen ontleend aan de Nederlandsch-Indische statistiek, afkomstig uit een ambtelijk verslag opgemaakt door Dr. J. Stroomberg, Hoofd van de Afdeling Handel van het

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel te Buitenzorg.

In 1927 is in Londen door het Department of Overseas Trade uitgegeven een „Report on the Cotton Spinning and Weaving Industry in Japan 1925/26” door W. B. Cunningham, Engelsch Consul te Osaka, welk boekje toen in de Engelsche pers, o.a. door de Manchester Guardian en de Times, zeer uitvoerig is besproken. Zoowel de heer Cunningham als ook de heer De Roos hebben bij hun onderzoek de cijfers moeten gebruiken, die gepubliceerd worden door „The Japan Cotton Spinners' Association”, een particuliere vereeniging, waarbij ca. 95 pCt. van de Japansche katoenspinnerijen zijn aangesloten en die zoowel maandelijks als ook halfjaarlijks zeer uitvoerige gegevens omtrent de Japansche katoenindustrie publiceert. Het is de verdienste van den heer De Roos geweest, dat hij niet op het rapport van den heer Cunningham heeft voortgebouwd, doch dat hij zich zelfstandig een meening heeft gevormd omtrent de toestanden in de Japansche industrie en daardoor bij gebruikmaking van dezelfde cijfers dikwijls tot zeer verschillende conclusies komt. Bovendien is het rapport van den heer De Roos veel uitvoeriger en krijgt men wel den indruk, dat hij zich veel moeite heeft gegeven om door een persoonlijk onderzoek verschillende gegevens te verkrijgen, die in het rapport van den heer Cunningham niet voorkomen en die toch vooral voor deskundige lezers van zeer veel belang zijn. In dit verband mag wel worden gewezen op het hoofdstuk over den export, speciaal wat pag. 62/8 betreft en verder op pag. 116/120, waarin de arbeidstijd en de nachtarbeid zijn behandeld.

Het is zeker te waardeeren, dat van ambtelijke zijde een dergelijk uitvoerig en zeer actueel (de cijfers gaan in vele gevallen tot en met 1 Juli 1927) rapport is gepubliceerd en het is te hopen, dat het boekje van den heer De Roos een wijden kring van lezers zal vinden. Het is toch niet alleen bestemd voor de direct daarbij geïnteresseerde industrieelen en exporteurs, doch allen, die belang stellen in de vlugge en geweldige ontwikkeling van de industrie in Oost-Azië en den invloed daarvan op de afzetmogelijkheden van onze vaderlandsche nijverheid, zij de lezing van het werkje van den heer De Roos aanbevelen.

J. G.

MAANDCIJFERS.

POSTOCHEQUE EN GIRODIENST.

(In duizenden guldens).

	Juni 1928		Juni 1927	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Aantal rekeningen op ult ^o	134.207		124.741	
Bijschrijvingen	1.594.437	405.431	1.352.099	415.793
wegens:				
a. Stortingen	672.323	107.283	589.920	99.042
b. Overschrijvingen.				
1. van andere rek.	921.968	282.605	762.052	281.027
2. van Ned. Bank.	146	15.503	127	35.694
c. And. onderwerpen		40		30
Afschrijvingen	987.905	406.965	857.694	408.285
wegens:				
a. Chèques	177.010	62.014	159.069	54.237
b. Overschrijvingen.				
1. van andere rek.	800.991	282.605	670.273	281.027
2. van Ned. Bank.	915	62.293	852	72.982
c. And. onderwerpen	8.989	53	27.500	39
Gezamenlijk tegoed op ult ^o		87.235		95.781
Bedrag der belegging ¹⁾		70.855		69.210

¹⁾ Het bedrag, dat vroeger tegen vergoeding van rente aan de schatkist werd verstrekt, wordt tegenwoordig, voor zoover het nog niet voor vaste belegging is aangewend, tezamen met andere bedragen in rekening-courant met het Staatsbedrijf der posten en telegrafie begrepen en is daarom niet meer in het bedrag der belegging begrepen.

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN.

(In Guldens)

	Aug. 1928	Sedert 1 Januari 1928	Overeenkomstige periode 1927
<i>Directe belastingen.</i>			
Grondbelasting	1.393.190	17.612.834	17.054.060
Personeele belasting ..	4.718.877	18.310.835	19.351.184
Inkomstenbelasting ..	3.464.920	65.244.818	69.378.708
Vermogensbelasting ..	442.326	7.903.245	7.631.056
Dividend- en tantiemebelasting	1.649.819	13.490.409	14.618.783
<i>Invoerrechten.</i>	4.932.687	41.583.574	38.254.465
<i>Statistiekrecht.</i>	403.411	3.018.981	2.846.518
<i>Accijnzen.</i>			
Zout	161.988	1.344.869	1.445.150
Geslacht	932.732	7.088.319	6.680.205
Wijn	42.972	1.446.243	1.477.949
Gedistilleerd	3.913.013	28.910.321	29.121.914
Bier	1.398.465	8.981.496	8.815.176
Suiker	3.843.915	30.537.457	29.144.076
Tabak	2.062.149	15.470.847	15.071.619
Belasting op gouden en zilveren werken	75.235	669.336	621.328
Belasting op rijwielen ..	10.142 ¹⁾	615.621 ²⁾	2.711.419
<i>Indirecte belastingen.</i>			
Zegelrechten	3.174.243 ³⁾	18.292.172 ⁴⁾	18.250.875 ⁵⁾
Registratierechten	2.166.126	18.220.674	14.333.097
Successierechten	3.052.673	24.877.126	32.642.680
<i>Domeinen, wegen en vaarten</i>			
Staatsloterij	222.330	2.061.447	2.125.989
Staatsloterij	24.343	437.461	437.623
Jacht en visscherij	93.611	183.104	184.862
Loodsgelden	451.999	3.245.683	3.278.406
Mijnen	—	—	—
Totaal-Generaal ..	37.151.166	329.546.872	335.477.142

¹⁾ 10 % der werkelijke opbrengst; art. 39 der Wegenbelastingwet. ²⁾ 40 % der werkelijke opbrengst; art. 39 der Wegenbelastingwet. ³⁾ Hieronder begrepen f 432.984 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissonnairs in effecten, enz. (Beursbel.). ⁴⁾ Id. f 5.174.795. ⁵⁾ Id. f 4.020.529.

HEFFINGEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	Aug. 1928	Sedert 1 Januari 1928	Overeenkomstige periode 1927
Verdedigingsbelast. Ia	59.089	2.370.780	2.309.700
Verdedigingsbelast. Ib	573.989	8.956.595	8.527.071
Verdedigingsbelast. II	870.114	17.461.070	17.524.463
<i>Opcenten:</i>			
Grondbelasting	279.990	3.537.224	3.417.134
Personeele belasting ..	840.886	3.542.012	3.866.987
Inkomstenbelasting ..	91.786	1.483.207	16.662.004
Vermogensbelasting ..	175.252	2.125.778	1.955.236
Dividend- en tantiemebelasting	544.440	4.451.835	4.824.199
Accijnzen op Suiker	768.783	6.107.491	5.828.815
" " Wijn	8.595	289.249	295.590
Gedistilleerd	391.301	2.891.032	2.912.191
Zegelrecht van buitl. eff.	81.532	905.536	1.362.016
Totaal	4.685.757	54.121.809	69.485.406

HEFFINGEN VOOR HET WEGENFONDS.

	Aug. 1928	Sedert 1 Januari 1928	Overeenkomstige periode 1927
Wegenbelasting	478.228	6.632.731	5.706.018
Rijwielenbelasting	91.282 ¹⁾	5.540.584 ²⁾	3.067.129
Totaal	569.510	12.173.315	8.773.147

¹⁾ 90 % der werkelijke opbrengst; art. 39 der Wegenbel.wet. ²⁾ 60 % der werkelijke opbrengst; art. 39 der Wegenbel.wet.

SPLITSING VAN DE OPBRENGST DER GROND-, PERSONEELE-, INKOMSTEN- EN VERMOGENSBELASTING SEDERT 1 JANUARI 1927.

Dienstjaren	Grondbelasting	Personeele belasting	Inkomstenbelasting	Vermogensbelasting
1925/26	—	—	713.182	—
1926/27	31.350	502.238	3.110.908	24.254
1927/28	3.945.128	4.234.397	59.653.464	7.590.600
1928/29	13.636.356	13.574.200	1.767.264	288.391
Totalen ..	17.612.834	18.310.835	65.244.818	7.903.245

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTOS'S.

Table of bank discount rates for various countries including Ned., Bk., Javasche Bank, Bank van Engeland, etc.

OPEN MARKT.

Table of open market exchange rates for Amsterdam, Londen, Berlin, Waren-wechsel, and New York.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Table of exchange rates in the Netherlands for various locations like New York, Londen, Berlijn, Parijs, Brussel, Batavia, etc.

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave. 2) Wettelijk gestabiliseerd tusschen 7.53 1/5 en 7.21 1/2.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Table of exchange rates in New York for London, Parijs, Berlijn, and Amsterdam.

KOERSEN TE LONDEN.

Table of exchange rates in London for various cities like Alexandrië, Athene, Bangkok, etc.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS 3)

Table of silver and gold prices for London and New York.

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Table showing the financial status of the Dutch Treasury, including income and expenses.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Table of floating Dutch-Indonesian debt for August and September 1928.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 17 September 1928.

		Activa.		
Binnenl. Wissels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f	42.026.652,27		f 54.702.681,33
	Bijbnk. "	2.274.897,62		
	Ag.sch. "	10.401.131,44		
Papier o. h. Buitenl. in disconto				
Idem eigen portef.	f	192.790.308,—		
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.				192.790.308,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crl. op onderp.	Hfdbk. f	40.846.696,97		f 109.303.256,78
	Bijbnk. "	8.713.982,53		
	Ag.sch. "	59.742.577,28		
Op Effecten	f	104.148.156,78		
Op Goederen en Spec.		5.155.100,—		
Voorschotten a. h. Rijk Munt en Muntmateriaal				109.303.256,78
Munt, Goud	f	67.397.035,—		f 434.918.235,75
Muntmat., Goud		367.521.200,75		
Munt, Zilver, enz.		22.528.140,18		
Muntmat., Zilver				
Belegging 1/5 kapitaal, reserves en pensioenfond				457.446.375,93
Gebouwen en Meub. der Bank				24.606.608,37
Diverse rekeningen				5.000.000,—
				31.843.016,25
				f 885.415.770,73
		Passiva.		
Kapitaal	f	20.000.000,—		
Reservefond		7.157.903,12		
Bijzondere reserve		8.000.000,—		
Pensioenfond		5.511.209,38		
Bankbiljetten in omloop		803.307.840,—		
Bankassignatiën in omloop		294.129,18		
Rek.-Cour. Het Rijk saldo's: Anderen	f	33.644.013,45		33.644.013,45
Diverse rekeningen		7.500.675,60		
				f 885.415.770,73
Beschikbaar metaalsaldo	f	289.493.380,89		
Op de basis van 2/5 metaaldekking		122.044.184,36		
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is.		1.447.466.900,—		

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
	Munt	Muntmat.				
17 Sept. '28	67.397	367.521	803.308	33.938	289.493	54 1/2
10 " '28	67.400	367.521	814.381	33.408	287.300	54
3 " '28	67.408	367.521	831.844	34.975	283.530	53
27 Aug. '28	67.426	367.521	791.940	33.724	292.771	55 1/2
20 " '28	67.401	367.521	793.156	44.430	290.270	55
13 " '28	67.404	367.521	795.802	36.904	291.029	55
19 Sept. '27	67.944	318.274	797.416	33.181	247.229	50
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521 1/2	54

1) Op de basis van 2/5 metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekeningen 1)
4 Aug. 1928..	956	1.654	584	1.067	488
28 Juli 1928..	975	1.526	450	1.069	490
21 " 1928..	980	1.449	572	1.064	469
14 " 1928..	981	1.490	635	837	452
7 " 1928..	986	1.597	632	829	456
6 Aug. 1927..	1.000	1.615	572	965	590
5 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
15 Sept. 1928	187.200		324.100	40.900	41.200
8 " 1928	187.700		324.300	46.900	39.220
1 " 1928	187.000		318.600	44.300	41.840
18 Aug. 1928	172.788	14.191	318.580	51.463	38.962
11 " 1928	172.941	14.421	319.402	52.722	38.512
4 " 1928	173.070	14.338	314.884	56.839	38.719
28 Juli 1928	173.313	14.276	312.719	57.501	39.501
17 Sept. 1927	183.953	18.057	325.984	71.948	122.736
18 Sept. 1926	199.149	30.154	332.294	64.670	150.321
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 2)

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekeningen 1)	Dek-kings-percentage
15 Sept. 1928		150.100		***	51
8 " 1928		154.900		***	51
1 " 1928		149.900		***	52
18 Aug. 1928	13.782	28.916	93.593	49.951	51
11 " 1928	14.063	27.949	93.156	52.659	50
4 " 1928	14.086	26.879	94.491	52.053	50
28 Juli 1928	14.188	24.013	90.976	56.506	51
17 Sept. 1927	13.249	25.344	121.754	38.397	51
18 Sept. 1926	12.173	24.042	91.079	43.852	58
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Basis 2/5 metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Bankbilj.	Gov. Sec.
12 Sept. 1928	176.585	134.607	296.682	56.250	247.338
5 " 1928	176.577	135.368	298.001	56.250	248.685
29 Aug. 1928	175.867	135.441	296.917	56.250	247.485
22 " 1928	174.823	134.921	294.704	56.250	245.252
15 " 1928	174.148	135.794	295.577	56.250	246.314
8 " 1928	174.432	136.778	300.819	56.250	251.456
14 Sept. 1927	151.060	136.102	295.193	56.250	245.706
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. 1)
12 Sept. '28	27.145	41.396	13.074	98.886	61.727	55 1/8
5 " '28	37.735	47.457	18.486	109.385	60.959	47 1/8
29 Aug. '28	29.141	43.444	19.229	95.304	60.176	52 1/2
22 " '28	27.969	45.093	16.612	97.894	59.653	52
15 " '28	28.672	47.081	13.080	102.626	58.103	50 1/4
8 " '28	29.062	49.099	12.914	104.531	57.404	48 1/16
14 Sept. '27	51.254	44.164	11.730	100.112	34.707	31
22 Juli '14	11.005	33.633	13.736	42.185	29.297	52

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud 1)	Zilver	Te goed in het buitent.	Wissels	Waarv. op het buitent.	Beleeningen	Renteloos voorschot a.d. Staat 2)
7 Sept. '28	30.426	732	14.005	20.461	18.008	2.020	3.200
31 Aug. '28	30.351	732	14.242	19.760	17.721	2.055	3.200
24 " '28	30.362	732	14.064	20.495	17.188	2.001	3.200
17 " '28	30.269	732	13.568	19.133	16.933	2.089	3.200
8 Sept. '27	5.546	343	53	1.325	7	1.680	—
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen 3)	Circulatie	Rek. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Parti-cullieren
7 Sept. '28	5.930	1.199	61.552	7.445	2.890	5.785
31 Aug. '28	5.930	2.273	62.184	7.518	2.713	5.751
24 " '28	5.930	1.203	60.317	7.981	2.438	6.971
17 " '28	5.930	1.336	60.553	8.416	2.291	4.676
8 Sept. '27	—	24.302	54.117	74	—	10.882
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

1) Bij de stabilisatie van den franc op 25 Juni is de goudvoorraad gewaardeerd volgens de nieuwe waarde van den franc. 2) De schuld van den Staat aan de Banque de France is op 25 Juni afgelost. 3) Sluitpost activa.

DUITSCH RYKSBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buit-entl. circ. banken 1)	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
7 Sept. 1928	2.269,7	85,6	180,0	2.389,7	45,4
31 Aug. 1928	2.248,1	85,6	194,9	2.603,9	128,9
23 " 1928	2.240,9	85,6	211,4	1.972,3	27,1
15 " 1928	2.240,9	85,6	217,0	2.006,1	61,7
7 " 1928	2.232,0	85,6	214,6	2.309,8	29,7
7 Sept. 1927	1.852,6	66,5	157,2	2.498,5	27,4
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
7 Sept. 1928	93,8	520,6	4.453,7	505,1	243,1
31 Aug. 1928	93,8	490,3	4.673,0	564,6	220,2
23 " 1928	93,8	561,0	3.969,6	632,0	236,5
15 " 1928	93,8	572,3	4.134,4	540,7	236,5
7 " 1928	93,8	587,5	4.348,4	588,5	234,7
7 Sept. 1927	92,3	510,5	3.800	685,6	380,1
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankscheine 7 Sept., 31, 23, 15, 7 Aug. '28, 7 Sept. '27, resp. 32; 9; 60; 51; 44; 75 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste posten in miljoenen Belgas.

Data 1928	Goud		Goud en zilver b. d. schatkist	Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Staatsfondsen	Voorsch. ald. Staat voor ingetrokken marken	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Te goed in en wissels op het buitenl.						Schatkist	Partic.
13 Sept.	807	504	44	580	52	377	2.222	10	100
6 "	805	495	44	566	61	377	2.226	23	68
30 Aug.	805	496	44	563	62	381	2.224	31	67
23 "	805	486	44	560	51	380	2.177	19	102
16 "	804	478	44	549	56	380	2.188	25	70
15 Sept. 1)	667	469	41	498	40	400	1.988	19	78

1) 1927.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaal-middel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
29 Aug. '28	2.618,8	1.159,1	146,1	1.038,8	184,3
22 " '28	2.614,0	1.173,1	147,4	1.037,4	183,6
15 " '28	2.612,6	1.189,0	150,7	1.002,5	189,9
8 " '28	2.605,4	1.180,2	150,0	1.061,3	161,8
1 " '28	2.599,5	1.180,8	156,0	1.085,8	165,9
25 Juli '28	2.604,0	1.191,1	157,2	1.025,1	169,1
31 Aug. '27	2.997,9	1.676,9	147,8	400,5	185,1

Data	Belegd in U.S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. 1)	Algem. Dek-kings-perc. 2)
29 Aug. '28	209,0	1.651,0	2.324,7	144,9	65,9	69,5
22 " '28	206,9	1.642,0	2.325,6	144,9	65,9	69,6
15 " '28	206,4	1.638,6	2.323,5	144,7	65,9	69,7
8 " '28	207,9	1.627,6	2.334,4	143,1	65,8	69,5
1 " '28	211,7	1.612,7	2.402,2	143,0	64,7	68,6
25 Juli '28	207,6	1.606,6	2.346,1	143,0	64,3	69,9
31 Aug. '27	472,8	1.676,4	2.341,3	130,7	74,6	78,3

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad munt-materiaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Dis-conto's en beleen.	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
22 Aug. '28	635	15.698	6.408	1.668	19.872	6.897
15 " '28	636	15.739	6.445	1.692	20.040	6.904
8 " '28	636	15.803	6.460	1.657	19.970	6.898
1 " '28	636	15.861	6.539	1.739	20.344	6.913
24 Juli '28	636	15.692	6.527	1.690	20.028	6.905
24 Aug. '27	661	14.555	5.905	1.714	19.462	6.257

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 17 September 1928.

De internationale beurzen hebben zich voor het grootste deel gedurende de achter ons liggende berichtswEEK in een sfeer van kalmte bewogen. Een uitzondering dient te worden gemaakt voor de markt te New York, waar de omzetten in sterke mate zijn toegenomen en waar het koerspeil van de meeste fondsen niet onaanzienlijk is gestegen. De oorzaak hiervan moet worden gevonden in den toestand op de geldmarkt. Weliswaar zijn de noteringen voor daggeld nog niet in belangrijke mate gedaald, doch het vooruitzicht op een verstijving van de geldmarkt is niet zoo sterk op den voorgrond getreden. Eensdeels, doordat goudzendingen te New York zijn aangekomen, waardoor de creditbasis wordt verbreed, anderdeels doordat de Federal Reserve Board wissels en fondsen in de open markt heeft gekocht, teneinde de geldkoersen min of meer te stabiliseeren. Men hoopt, dat de financieele leiding op deze wijze zal doorgaan, teneinde de geldkoersen niet te hoog te doen stijgen in een periode, waarin groote eischen voor de oogstbeweging gesteld zullen worden. Behalve deze overwegingen waren het nog de gunstige berichten uit de kringen van handel en industrie, welke een stimulerende werking hebben uitgeoefend.

Te Berlijn was de beurs kalm en vertoonde zij eerder een neiging tot achteruitgang. In hoofdzaak waren het hier politieke gebeurtenissen, welke den doorslag hebben gegeven, meer in het bijzonder de besprekingen omtrent de ontruiming van het bezette gebied. Van New York is geen invloed uitgegaan; sinds is gebleken, dat in de Vereenigde Staten de belangstelling voor Duitse aandelen bijzonder gering is — de introductie van verschillende fondsen ter beurze van New York is in de meeste gevallen geen succes gebleken — schijnt men in Duitschland de aandacht sterker op andere fondsenmarkten te hebben gevestigd.

Ook te Parijs is bijzonder weinig omgegaan. Geruchten hebben geloopt omtrent een verhooging van het bankdisconto, doch hoewel deze tot nu toe niet werden bewaarheid, is toch geen verlevendiging van den handel het gevolg geweest. Een uitzondering vormden aandelen Citroën, welke in nogal ruime mate werden omgezet. Overigens zijn de koersverschillen van bijzonder weinig beteekenis gebleven.

Te Londen is de vraag eveneens iets geringer geworden, voornamelijk ten aanzien van beleggingsfondsen. De „gilt-edged“-markt was beperkt; aandelen in binnenlandse spoorwegondernemingen waren gedrukt. Van de overige markten dienen aandelen in gramfoonondernemingen te worden vermeld, waarvan vooral de kleinere en nieuwere soorten waren gezocht.

Ten onzent was de markt over het algemeen vrij opgewekt, terwijl ook enkele verrassende koersverschillen op te merken zijn geweest. De *beleggingsafdeeling* heeft een rustig verloop gehad, waarbij de tendenz lichtelijk omlaag bleef gericht, in verband met de neiging van de geldmarkt tot eenige verstijving. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 104¼, 104¼/16; 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 101¼, 101¼/16; 4½ pCt. Ned.-Indië 1926: 99¾; 5 pCt. Mexico £ 100—1000 (afgest.): 99¼, 9; 5 pCt. Brazilië 1903 £ 100: 87¼, 87; 8 pCt. Sao Paulo 1921: 106½, 106¾.

De afdeeling voor *industriële aandelen* was verdeeld, zelfs voor fondsen van dezelfde soort. Zoo was het opmerkelijk, dat aandelen in kunstzijde-ondernemingen een dalende richting hebben ingeslagen, waarop echter aandelen Internationale Viscose Compagnie een uitzondering hebben gevormd. De kooplust voor dit fonds werd in het leven geroepen door de mededeeling, dat het syndicaat, dat intijd voor de plaatsing van nieuwe aandelen was gevormd, ontbonden is en voorts door het gerucht, dat de aandelen te Londen geïntroduceerd zouden worden. Een vrij belangrijke koersverheffing is het gevolg geweest. Vervolgens waren gevraagd aandelen Calvé-Delft en certificaten Margarine Unie, nog steeds in verband met de verwachting, dat een nauwer samengaan tusschen beide ondernemingen tege-moet gezien zou mogen worden. Aandelen Philips Gloeilampenfabrieken waren kalm, doch stegen desniettemin bijna voortdurend. De buitenlandse soorten hadden een rustig verloop; aandelen Zweedsche Lucifer Maatschappij echter waren zeer vast van toon. Calvé-Delft: 106½, 116; Centrale Suiker Mij.: 79¾, 79¾; Holl. Kunstzijde Ind.: 233, 227½; Internationale Viscose: 109½, 120; Maekubee: 201½, 198¾; Margarine Unie: 236¾, 240½; Ned. Kabel-fabriek: 601; Ned. Kunstzijdefabr.: 431, 425; Ougrée Mari-haye: 368, 367; Separator: 174, 175; Zweedsche Lucifer Mij.: 448½, 468¼.

De afdeeling voor *bankaandelen* is rustig geweest, waar-bij aandelen Rotterdamsche Bankvereeniging ditmaal een

vaste stemming aan den dag hebben gelegd. Amsterdamse Bank: 187½, 188; Holl. Bank v. Z.-Amerika: 71, 71½; Incasso Bank: 126¼; Javasche Bank: 320; Koloniale Bank: 253½, 258; Ned.-Ind. Handelsbank: 165, 167¼; Ned. Hand. Mij. (C. v. A.): 177¼, 176½; Robaver 104½, 108½; Twentsche Bank: 140.

Van de overige markten zijn *petroleumaandeelen* nogal op den voorgrond getreden. Aanvankelijk is de belangstelling voor aandeelen Koninklijke Petroleum Maatschappij niet groot geweest. Tegen het einde van de berichtsweek echter, toen bekend werd, dat ten aanzien van een petroleumrestrictie in Venezuela overeenstemming zou zijn bereikt, werd het aandeel in grootere posten uit de markt genomen. Tevoren waren aandeelen Marland Oil reeds opgewekt van toon geweest, hetgeen zich tegen het slot nog sterker heeft kunnen accentueeren. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: 412½, 428; Gev. Holl. Petr. Cie: 200¼, 208; Kon. Ned. Petr. Mij.: 434½, 445¼; Perlak Petroleum: 83, 82½; Peudawa: 18½, 19; Marland Oil: 38¼, 41¾.

De *rubbermarkt* is vrijwel verlaten gebleven en zonder noemenswaardige koersbewegingen, hoewel in de meeste gevallen de prijzen, naast een zekere stabiliteit, een neiging tot verbetering hebben getoond. Amsterdam Rubber: 225, 225½; Deli Batavia: 147, 150; Gogo Niti: 244, 245; Hessa Rubber: 300, 296; Java Caoutchouc: 136, 138; Kali Telepak: 230½, 233½; Kendeng Lemboe: 280, 285; Majang Landen: 308, 310; Ned.-Ind. Rubber & Koffie: 260, 257; Preanger Rubber: 100, 103¼; Serbadjadi: 170, 169; Sumatra Rubber: 167, 165; Ver. Ind. Cult. Ond.: 124½, 127; Wai Sumatra Rubber: 175, 173; Intercontinental Rubber: 10¾.

Omvangrijke handel is ontstaan in aandeelen in *electriciteits- en gasondernemingen*, waarvan in het bijzonder aandeelen Algemeene Nederlandsch-Indische Electriciteits Maatschappij en N.-I. Gas Mij. op den voorgrond traden. Van eerstgenoemde vindt een nieuwe aandeelenemissie plaats, waardoor de aandeelen tegen het slot der berichtsperiode ex claim werden verhandeld. A. N.-I. E. M. (Nat. Bez. v. Aand.): 314, 359, 326 (ex claim 244.00); Ned.-Ind. Gas Mij.: 238, 252½.

Tabaksaandeelen hebben geen handel van eenige beteekenis te zien gegeven. Er zijn slechts enkele stuks omgegaan, welke in een zoo beperkte markt wel aanleiding tot enkele verschillen hebben gegeven, doch waaruit eenige tendens niet af te leiden is geweest. Arendsburg: 664, 664½; Be-soeki Tabak Mij.: 542, 544; Deli Batavia: 540½, 544½; Deli Mij.: 436½, 438½; Ngoepit: 368, 373; Oostkust: 175½, 176; Senembah: 523, 525½; Temoeloes Landbouw: 482, 481.

De afdeeling voor *suikeraandeelen* daarentegen was veel vaster, ondanks de nog voortdurende ongunstige berichten omtrent de positie van suiker. Enkele contraminedekkingen hebben plaats gevonden, waardoor een herstel in versneld tempo is ingetreden. Besito: 261; Cult. Mij. der Vorstenlanden: 166½, 165¼; H.V.A.: 692½, 702; Javasche Cultuur Mij.: 388; Kalibagor: 394, 395; Krian: 232½, 226; Ned.-Ind. Suiker Unie: 256 260; Poerworedjo: 108, 107½; Sindanglaoet: 420, 418; Tjepper: 754¼, 752; Tjeweng Lestari: 205, 206¼; Watoetoelis Poppoh: 800, 803.

De *scheepvaartmarkt* bleef stil, doch met een goeden ondertoon. In het bijzonder waren aandeelen Java-China-Japanlijn gevraagd. Holland-Amerika Lijn: 75, 74; Java-China-Japan Lijn: 130¼, 136½; Kon. Ned. Stoomv. Mij.: 87¼, 88½; Ned. Scheepv. Unie: 202¼, 202¼; Nievelt Goudriaan: 117½, 116½; Stoomv. Mij. „Nederland”: 200, 198½.

Van *aandeelen in mijnbouwondernemingen* troffen eerst aandeelen Boeton, daarna aandeelen Algemeene Exploratie Maatschappij door een opgewekte houding. De hoogste koersen van eerstgenoemd aandeel konden niet behouden blijven. Alg. Expl. Mij.: 104, 110; Billiton te Rubriek: 867; Boeton Mijnb. Mij.: 186, 188; Müller & Co.'s Mijnb. Mij.: 105, 104; Redjang Lebong: 151½, 155; Siloengkang: 29½, 31; Singkep Tin Mij.: 336, 342.

De *Amerikaansche markt* was weliswaar klein, doch, in aansluiting aan de beurs van New York, zeer vast. Op tal van dagen vond de arbitrage geen gelegenheid tot aankopen over te gaan, omdat het publiek in de markt was. American Water Works: 59; Anaconda Copper: 151, 159¼; Studebaker: 79¼, 82½/16; U. S. Leather Cy.: 43¼, 43; U. S. Steel Corp.: 156¼, 160½; Atchison Topeka: 194¼, 192½; Erie: 59½, 62; New York Ontario & Western: 28½/16, 30; Southern Pacific Cy.: 127¼, 128; Union Pacific Cy.: 198; Wabash Rw.: 81½, 86¾.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN. 18 September 1928.

In het begin der afgelopen week was de tarwemarkt weder zeer stil, met eenigszins dalende prijzen aan alle overzeesche termijnmarkten, in verband met de gunstige Europeesche oogstramingen, welke reeds in ons vorige weekbericht werden vermeld, en de verwachting, dat ook het maandelijksche Washingtonsche oogstbericht hogere ramingen zou bevatten dan het vorige. Voor zomertarwe was dat laatste ook werkelijk het geval en het totaal van den tarwe-oogst der Vereenigde Staten werd nu geraamd op 902 miljoen bushels, terwijl de opbrengst in het vorige jaar 871 miljoen heeft bedragen. Eigenlijke verdere reden voor prijsverlaging lag dus in het maandrapport niet. Eenige dagen later verscheen de eerste Canadeesche oogstraming, volgens welke de opbrengst voor geheel Canada 550 miljoen bushels zal bedragen. Weliswaar is dit vrij wat minder dan het hoogste cijfer, waarvan in de voorafgaande weken wel eens sprake is geweest, doch de schatting is hooger dan de particuliere ramingen, welke van tevoren gepubliceerd waren. De grootste tarwe-oogst, welke tot nog toe in Canada is binnengehaald is die van 1923 geweest, toen de opbrengst 474 miljoen bushels bedroeg. Al deze cijfers waren er allerminst op berekend om in Europa den ondernemingslust te doen toenemen en het feit, dat de tarwe-oogst van Engeland en Wales slechts geschat wordt op 5,6 miljoen quarters tegen 6,5 miljoen in het vorige jaar, heeft daaraan weinig kunnen veranderen. Ook ruim aanbod van Duitsche tarwe, waarin zoowel naar Frankrijk als naar Engeland vrij belangrijke zaken werden gedaan, drukten de markt, evenals de verhooging van het Italiaansche uitvoerrecht van 7½ op 11 goudlire per 100 KG. Wel worden natuurlijk geregeld zaken in overzeesche tarwe gedaan en naar Engeland bestond in het begin der week zelfs vrij goede vraag naar spoedige Manitoba's en reeds gedurende de allerlaatste dagen, nadat ook de termijnmarkten te Buenos Aires en Chicago zich iets hadden hersteld, kon werkelijk gesproken worden van een wat minder flauwe stemming in de invoerlanden. Druk was ook uitgegaan van de flauwe markt in Argentinië, waar tarwe in de eerste helft der week sterk in prijs is gedaald wegens de algemeene statistische positie van het artikel en de uitstekende vooruitzichten voor den nieuwen Argentijnschen oogst. Verbetering der marktstemming is op 17 September vooral in Duitschland ingetreden. De prijzen, welke

INDUSTRIEEL DISCONTO MAATSCHAPPIJ

AMSTERDAM LONDEN BERLIJN PARIJS KOPENHAGEN

MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL f 10.000.000.—

VOLGESTORT GEPLAATST EN RESERVES f 7.900.000.—

Financiering van den afzet van industriele producten.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	9/15 Sept. 1928	Sedert 1 Jan. 1928	Overeenk. tijdvak 1927	9/15 Sept. 1928	Sedert 1 Jan. 1928	Overeenk. tijdvak 1927	1928	1927
Tarwe	39.507	1.817.775	1.478.530	—	48.675	39.252	1.666.450	1.517.782
Rogge	3.675	157.911	266.609	—	—	493	157.911	267.102
Boekweit	—	13.001	14.467	—	—	67	13.001	14.534
Maïs	24.663	721.024	1.033.605	10.727	163.539	168.008	884.563	1.201.613
Gerst	8.891	256.430	315.893	1.110	5.998	8.224	262.428	324.117
Haver	1.257	136.843	153.586	—	383	2.728	137.226	156.314
Lijnzaad	3.521	131.007	175.377	6.457	265.141	164.997	396.148	340.374
Lijnkoek	1.836	139.448	136.809	—	1.184	—	140.632	136.809
Tarwemeel	3.914	77.113	76.804	193	25.469	28.201	102.582	105.005
Andere meelsoorten	85	5.926	7.964	—	—	—	5.926	7.964

voor Duitse tarwe worden gevraagd, zijn op dien dag aanmerkelijk verhoogd, hetgeen echter niet voorkwam, dat op het verhoogde prijsniveau naar verschillende omliggende landen, waarbij ook Nederland, toch Duitse tarwe werd verkocht. Het schijnt, dat finantieele hulp, welke de Duitse regeering aan de Duitse verbouwers van graan verleent, aan de sterke prijsstijging, welke aan de termijnmarkt te Berlijn is opgetreden, niet vreemd is. Die verhoging leidde tevens tot meer zaken in overzeesche tarwe naar Duitschland. De uitvoerlanden hebben daarop echter niet met prijsverhoging gereageerd, evenmin als de termijnmarkt te Liverpool. Zelfs waren Chicago en Winnipeg op 17 September wat lager en ook van de Argentijnsche termijnmarkten ging het kleine herstel weer grotendeels verloren. In vergelijking met den 10den sloten Chicago en Winnipeg 1 à 1½ dollarcent per 60 lbs. hooger, Buenos Aires en Rosario voor den October-termijn 30 à 35 en voor Februari (nieuwe oogst) 10 centavos per 100 KG. lager. Het prijsherstel aan de termijnmarkten te Chicago en Winnipeg is dus niet groot geweest, doch de grondtoon der tarwemarkt verkreeg althans in Noord-Amerika wel een vaster karakter, terwijl ook de Argentijnsche prijsdaling tot staan scheen te komen, toen Europa op het lagere prijspeil groter kooplust voor Platatarwe toonde dan den laatsten tijd het geval is geweest. Ook in Australië blijven de vooruitzichten voor den nieuwen tarwe-oogst zeer goed.

Rogge bleef deze week te Chicago aanvankelijk flauw, waartoe in aanzienlijke mate de hooge raming van den Duitschen oogst heeft bijgedragen. Het aanbod van nieuwe rogge vond in Duitschland al spoedig slechts in zeer onvoldoende mate opname en ook in Nederland was dit het geval, terwijl voor buitenlandsche rogge in beide landen de kooplust al zeer gering was. Ondanks de lage prijzen waartoe Amerikaanse rogge werd aangeboden, kwamen daarin slechts zeer weinig zaken tot stand. In de tweede helft der week echter begon in Amerika een herstel in te treden, waardoor reeds op 15 September te Chicago de prijzen zich weder op een dergelijk niveau bevonden als op de eerste dagen der maand. Ook Duitschland was voor rogge op 15 September beter en op den 17den zelfs aanzienlijk hooger op dergelijke gronden als zoeven voor de Duitse tarwemarkt beschreven. Wel zijn ook gedurende de allerlaatste dagen nog tot lage prijzen zaken in Duitse rogge naar omliggende landen, waarbij ook Nederland, gedaan, doch tegelijkertijd kocht men in Duitschland op 17 September tot aanzienlijk hoogere prijzen Noord-Amerikaansche rogge op spoedige verscheping, terwijl daarvoor ook in Nederland de belangstelling was toegenomen en op een vrij wat hooger niveau dan in de vorige week slechts bij uitzondering bedingbaar was, weder inkoopten werden gedaan. Ook voor rogge dus scheen het op 17 September alsof de markt van de uiterst flauwe stemming van den laatsten tijd bekomen was. Aan de termijnmarkt te Chicago is rogge van 10 tot 17 September 3 à 4¼ dollarcent per 56 lbs. gestegen.

Voor maïs is den laatsten tijd de vraag in de meer Noordelijke landen van Europa onvoldoende geweest om de markt te laten ontkomen aan den druk der zeer groote stoomende hoeveelheden Platamaïs, terwijl ook vanuit Zuid-Afrika ruime hoeveelheden naar Europa onderweg zijn. Slechts Italië en andere markten aan de Middellandsche Zee toonden beteren kooplust maar in Engeland, Nederland en Duitschland vond vooral voor spoedige maïs steeds verdere prijsdaling plaats. Daarbij was de kooplust voor latere verscheping waarvoor aanzienlijk hoogere prijzen worden gevraagd, onbevredigend. Het Washingtonsche maandrapport, dat voor maïs een raming der opbrengst bevatte van 2931 miljoen bushels tegen 3030 miljoen op 1 Augustus, had te Chicago voor den December- en Maart-termijn belangrijke prijsstijging tengevolge, welke zich ook op de vol-

gende dagen volkomen kon handhaven. Veel vaster nog was Chicago voor den September-termijn, waarvoor in den loop der week de prijsstijging niet minder dan 8¼ dollarcent per bushel heeft bebragen nadat op den 17den een kleine reactie was ingetreden. Van betekenis voor de wereldmarkt is deze prijsstijging van den September-termijn te Chicago niet, doch ook de vaste stemming voor de termijnen van den nieuwen oogst heeft aanvankelijk slechts weinig invloed geoefend. Waarschijnlijk zal echter ook zij er wel toe hebben bijgedragen, dat op het lagere prijsniveau eindelijk op 14 September in Europa meer kooplust voor maïs te constateren viel. Naar Nederland, Duitschland en België is op dien dag en op den 15den veel stoomende Platamaïs uit de markt genomen. In Engeland was de vraag nog niet veel beter, doch ook daar vond eenige verhoging der vraagprijzen plaats. Te Buenos Aires en Rosario bleven de termijnmarkten zich, nadat een in het begin der week opgetreden verhoging verloren was gegaan, vrijwel op een onveranderd peil handhaven. De zeer groote Argentijnsche verschepingen en desondanks toch eenige toename van de voorraden in de Argentijnsche havens hebben in Engeland uitbreiding van den ondernemingslust tegengehouden, doch op het vasteland was maïs in spoedige posities op den 17den veel vaster met hoogere prijzen wegens betere verbruiks-vraag, die speciaal aan de Nederlandsche markt duidelijk tot uiting kwam en den druk, die door de groote stoomende hoeveelheden werd geoefend, deed afnemen. Tot de prijsverhoging voor maïs te Chicago hebben, na het Washingtonsche maandrapport, nog de stormen bijgedragen, welke het maïsgebied hebben geteisterd, doch van grooten omvang zal waarschijnlijk de schade, welke door deze locale stormen is aangericht, niet zijn geweest.

Zeer flauw was in het begin der week mog steeds de markt voor gerst, die uit Noord-Amerika steeds goedkoop werd aangeboden en waarvoor ondanks de toch lang niet slechte vraag in Nederland en Duitschland prijsherstel maar steeds uitbleef. Zeer groote verschepingen uit Noord-Amerika en Roemenië werkten de flauwe houding der markt in de hand. In tegenstelling met den voor Noord-Amerikaansche gerst op het verlaagde prijsniveau toegenomen kooplust, waren voor Donaugerst zeer moeilijk kopers te vinden ofschoon houders zich wel genoodzaakt zagen, daarvoor hunne prijzen op het Amerikaanse niveau en zelfs daar beneden te verlagen. Eindelijk is echter op 13 September ook voor gerst een verbetering der markt begonnen en de Amerikaanse vraagprijzen hebben sedert dien datum eenige verhoging ondergaan. De prijsverhoging vindt hare rechtvaardiging in de omstandigheid, dat, nu de prijzen zoo sterk zijn gedaald, de kooplust tenslotte vrij wat is toegenomen. Nadat in het Washingtonsche maandrapport de gerstooft in de Vereenigde Staten veel hooger was geraamd dan de opbrengst van het vorige jaar, bevatte ook de officieele Canadeesche raming een opbrengstcijfer, dat zeer veel boven dat van het vorige seizoen uiting. De Canadeesche opbrengst wordt namelijk geraamd op 145 miljoen bushels tegen een opbrengst van 96 miljoen in 1927. Duidelijk treedt den laatsten tijd aan het licht, dat de lage gerstprijzen het verbruik van gerst doet toenemen, gedeeltelijk zeker ten koste van maïs. In tegenstelling met Duitschland en Nederland wordt echter in Engeland nog steeds weinig Amerikaanse voergerst gekocht. Sedert 10 September, toen te Winnipeg voor gerst het laagste niveau van den laatsten tijd werd bereikt, is de prijs daar 2 à 2½ dollarcent per 48 lbs. gestegen.

Haver is ondanks de groote opbrengsten, welke daarvan in Canada en de Vereenigde Staten in dit jaar verkregen zijn, deze week te Chicago en Winnipeg weder zeer vast geweest. Van groote betekenis voor de Europeesche markt is dit echter niet, omdat de behoefte daar nu voldoende uit de eigen eveneens goedgeslaagde oogsten kan worden gedekt en zaken in haver uit Noord-Amerika ko-

men zoowel naar het vasteland als naar Engeland nauwelijks voor. Duitschland is deze week evenals met tarwe en rogge ook met nieuwe haver uit zijn inlandsche oogsten voortdurend aan de markt geweest, doch zaken voor export zijn daarin tot nog toe niet veel tot stand gekomen.

SUIKER.

Ook de afgelopen week waren de verschillende groote suikermarkten flauw gestemd. Het als een feit beschouwd (nog niet officieel bevestigd) gerucht, dat de productie van Cuba voor het a.s. seizoen niet beperkt zal worden en de vooruitzichten van den zeer grooten a.s. Java-oogst zijn factoren, die in niet geringe mate medewerken tot het voorloopig gehandhaafd blijven dezer flauwe stemming.

In New York waren de noteringen op de termijnmarkt aan slechts geringe fluctuaties onderhevig. Het slot was als volgt:

Sp. C. 3,99; Sept. 2,10; Dec. 2,20; Mrt. 2,23; Mei 2,30; Juli 2,38.

De ontvangsten in de Atlantische havens der V. S. bedroegen deze week 48.000 tons, de versmeltingen 60.000 tons tegen 56.000 tons in 1927 en de voorraden 369.000 tons tegen 204.500 tons.

De handel in effectieve suiker bleef zeer beperkt en de prijs op basis van Cubasuiker bewoog zich om de 27/32 d.c. c. & fr. New York.

De laatste Cuba-a-statistiek is als volgt:

	1928 Ton	1927 Ton	1926 Ton
Cubaansche prod. tot 11 Sept.	4.037.833	4.508.521	4.884.658
Consumptie	84.650	100.521	100.000
Weekontv. afscheephavens...	40.324	42.673	38.172
Totaal sedert 1 Jan.	3.412.571	3.823.857	4.189.179
Weekexport	96.195	70.111	85.805
Totale export sedert 1 Jan. ...	2.607.364	3.067.578	3.364.137
Voorraad afscheephavens.....	771.469	756.279	825.042
Voorraad Binnenland	574.350	584.143	595.479

In Engeland verlaagden raffinadeurs den prijs van hun product aan het begin der week met 4½ d. om dien eenige dagen daarna echter met 3 d. te verhoogen. Het slot der noteringen op de termijnmarkt was als volgt:

Sept. Sh. 13/3¼; Dec. Sh. 13/6; Mrt. Sh. 13/9; Mei Sh. 14/-; Aug. Sh. 14/2¼.

De Board of Trade Statistiek werd met de volgende cijfers bekend gemaakt:

	Aug. '28 Tons	Aug. '27 Tons	J./A. '28 Tons	J./A. '27 Tons
Import Ruwsuiker	115.463	107.814	1.111.512	748.684
„ Geraffineerd ..	8.437	37.376	194.167	341.150
Totaal.....	123.900	145.190	1.305.679	1.089.834

	1928	1927	1926
Voorraad Binnl. suiker	7.700	350	—
Voorraad in entrepôt..	155.500	248.550	—
Tot. „Duty Paid” suiker	175.309	151.138	1.228.236
Totale export	10.273	15.917	45.510

Op Java verkochten de V.I.S.P. verdere 6700 tons Superieur, en 1000 tons hoofdsuiker uit den ditjarigen oogst tot bekende prijzen; de totale verkoopen tot 13 Sept, beliepen 1.296.350 tons. De producenten verhoogden hunne raming voor dezen oogst met verdere 22.400 tons, zoodat zij voor de aangesloten fabrieken komen op ongeveer 2.658.000 tons, hetgeen het totaal van den oogst 1928 (inclusief de vrije fabrieken) brengt op ongeveer 2.925.000 tons (tegen 2.360.000 tons in 1927).

Het rendement van 145 fabrieken bedroeg per 1 September ruim 19 pCt. meer dan op dat tijdstip verleden jaar.

De afscheepingen van Java bedroegen in Aug. 245.500 tons tegen 242.800 tons in 1927.

Hier te lande nam de handel op de termijnmarkt op het aanvankelijk verlaagde prijsniveau niet onbelangrijk toe, zoodat tegen het einde der week prijzen ietwat konden herstellen. Aan het slot werd voor Dec. f 15, voor Maart f 15½, voor Mei f 15½ en voor Aug. f 15½ vergeefs geboden. De omzet bedroeg deze week 8700 tons.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons. Manchester, d.d. 12 September 1928.

Het belangrijkste feit in de afgelopen week is wel de publicatie van het Bureau Rapport geweest betreffende den stand van den oogst per 1 September, alsook de hoeveelheid geginde katoen.

De conditie van 60,3 pCt. tegen 67,9 op 1 Augustus en 56,1 in 1927 was een bevestiging van de algemeene voorspellingen. Het Rapport werd Zaterdag gepubliceerd, toen alle beurzen gesloten waren, met uitzondering van Chicago, dat 78 tot 59 punten lager sloot. Liverpool daalde den daarop volgenden Maandag 41 punten, terwijl New York 107 tot 85 punten lager sloot. Er was gisteren wederom een daling in beide markten en Mid. American-Spot noteerde in Liverpool 9,99 d., terwijl hedenmorgen futures 5/6 punten hooger openden. Ook Egyptische katoen is aanmerkelijk gedaald; verkoopen in Liverpool waren met

STATISTISCH OVERZICHT

	TARWE HardWinter No. 2 loco Rotterdam/ Amsterdam per 100 K.G.		ROGGE American No. 2) loco Rotterdam per 100 K.G.		MAIS La Plata loco R'dam/A'dam per 2000 K.G.		GERST Amer. No. 2 ³⁾ loco Rotterdam per 2000 K.G.		LIJNZAAD La Plata loco R'dam/A'dam per 1960 K.G.		STEENKOLEN Westfaalsche bunkerkolen, ongezeefd i.o.b. R'dam/A'dam per 1000 K.G.		PETROLEUM Mid. Contin. Crude 33 t/m 33 ⁹⁰ Bé s.g. per barrel		IJZER Cleveland Foundry No. 3 f.o.b. Middlesbrough per Eng. ton		KOPER Standaard Locoprijzen Londen per Eng. ton	
	fl.	o/o	fl.	o/o	fl.	o/o	fl.	o/o	fl.	o/o	fl.	o/o	fl.	o/o	Sh.	o/o	£	o/o
Jaargemidd. 1925	17,20	100,0	13,07 ⁵	100,0	231,50	100,0	236,00	100,0	462,50	100,0	10,80	100,0	1,68	100,0	73/-	100,0	62,1/6	100,0
Januari 1926	*16,90	98,3	11,47 ⁵	87,8	190,25	82,0	184,25	78,1	370,75	80,2	10,05	93,1	1,51	89,9	70/-	95,9	59,3/-	95,3
Februari	*16,30	94,8	+ 11,52 ⁵	88,1	174,00	75,2	175,00	74,2	353,00	76,3	10,20	94,4	1,80	107,1	70/6	96,6	59,12/-	96,0
Maart	*15,37 ⁵	89,4	+ 11,47 ⁵	87,8	167,75	72,5	174,50	73,9	330,00	71,4	9,85	91,2	1,80	107,1	70/6	96,6	58,15/6	94,7
April	*16,10	93,6	+ 11,45	87,6	177,50	76,7	194,75	82,5	335,75	72,6	10,00	92,6	1,80	107,1	70/6	96,6	57,7/6	92,4
Mei	*16,32 ⁵	94,9	+ 11,00	84,1	168,50	72,8	192,50	81,6	334,50	72,3	13,10	121,3	1,93	114,9	73/-	100,0	56,9/6	91,0
Juni	*16,12 ⁵	93,7	11,12 ⁵	85,1	171,00	73,9	198,75	84,2	360,25	77,9	13,85	128,2	2,05	122,0	76/6	104,8	56,17/6	91,6
Juli	*16,20	94,2	12,17 ⁵	93,1	175,25	75,7	200,50	85,0	382,50	82,7	16,35	151,4	2,05	122,0	87/-	119,2	58,2/-	93,6
Augustus	15,35	89,2	11,82 ⁵	90,4	170,50	73,7	190,50	80,7	376,50	81,4	17,25	159,7	2,05	122,0	90/6	124,0	58,19/6	95,0
September	14,80	86,0	11,95	91,4	170,00	73,5	204,75	86,8	360,25	77,9	25,50	236,1	2,05	122,0	94/6	129,5	58,15/-	94,6
October	15,75	91,6	12,32 ⁵	94,3	175,50	75,8	218,75	92,7	367,75	79,5	31,10	288,0	2,05	122,0	118/-	161,6	58,7/6	94,0
November	16,02 ⁵	93,2	12,60	96,4	177,75	76,8	215,00	91,1	382,50	82,7	38,25	353,7	1,81	107,7	120/6	165,1	57,6/6	92,3
December	15,40	89,5	12,20	93,3	173,50	74,9	210,75	89,3	373,75	80,8	19,00	175,9	1,75	104,2	99/6	136,3	56,19/6	91,8
Januari 1927	15,22 ⁵	88,5	12,50	95,6	165,00	71,3	222,25	94,2	362,50	78,4	13,35	123,7	1,75	104,2	85/6	117,3	55,7/6	89,2
Februari	15,22 ⁵	88,5	13,05	99,8	167,00	72,1	230,00	97,5	373,75	80,8	12,10	112,0	1,70	101,2	83/6	114,4	54,16/-	88,3
Maart	15,05	87,5	12,70	97,1	164,50	71,1	219,25	92,9	354,75	76,7	11,25	104,2	1,26	75,0	81/-	111,0	55,17/-	89,9
April	14,80	86,0	12,82 ⁵	98,1	173,00	74,8	237,50	100,6	351,50	76,0	11,00	101,9	1,22	72,6	80/-	109,6	55,2/6	88,8
Mei	15,75	91,6	13,57 ⁵	103,8	172,75	74,6	258,25	109,4	373,75	80,8	10,95	101,4	1,22	72,6	74/-	101,4	54,14/-	88,1
Juni	15,60	90,7	13,20	101,0	175,25	75,8	245,00	104,2	372,75	80,6	11,00	101,9	1,22	72,6	70/-	95,9	54,2/6	87,2
Juli	15,10	87,8	12,05	92,2	171,50	74,1	235,75	99,9	367,75	79,5	11,10	102,8	1,22	72,6	70/-	95,9	53,19/-	86,9
Augustus	14,87 ⁵	86,5	11,45	87,6	178,50	77,1	252,50	107,0	368,25	79,6	11,05	102,3	1,22	72,6	69/-	94,5	55,5/6	89,0
September	14,70	85,5	12,15	92,9	179,50	77,5	233,25	98,8	369,50	79,9	10,90	100,9	1,22	72,6	65/-	89,0	54,13/-	88,0
October	13,72 ⁵	79,8	11,45	87,6	178,75	77,2	230,50	97,7	359,00	77,6	10,90	100,9	1,22	72,6	65/-	89,0	55,5/-	89,0
November	13,45	78,2	12,12 ⁵	92,7	184,75	79,8	233,25	98,8	349,75	75,6	10,65	98,6	1,22	72,6	65/-	89,0	59,1/-	95,1
December	13,40	77,9	12,57 ⁵	96,2	201,00	86,8	246,25	104,3	348,25	75,3	10,60	98,1	1,22	72,6	65/-	89,0	60,2/-	96,8
Januari 1928	13,50	78,5	12,70	97,1	207,50	89,6	247,75	105,0	361,00	78,0	10,30	95,4	1,22	72,6	65/-	89,0	62,-/-	99,9
Februari	13,80	80,2	12,87 ⁵	98,5	226,50	97,8	243,75	103,3	361,00	78,0	10,00	92,6	1,21	72,0	65/-	89,0	61,12/-	99,2
Maart	14,60	84,9	14,00	107,1	240,75	104,0	255,75	108,4	350,75	75,8	9,95	92,1	1,19	70,8	65/6	89,7	61,3/6	98,6
April	15,30	88,9	14,97 ⁵	114,5	239,50	103,5	261,00	110,6	358,25	77,5	10,05	93,1	1,19	70,8	66/-	90,4	61,14/6	99,4
Mei	15,30	88,9	15,47 ⁵	118,4	238,50	103,0	260,75	110,5	372,00	80,4	10,60	98,1	1,19	70,8	66/-	90,4	62,15/-	101,1
Juni	14,37 ⁵	83,6	14,27 ⁵	109,2	234,00	101,0	252,50	107,0	365,25	79,0	10,10	93,5	1,19	70,8	66/-	90,4	63,17/-	102,9
Juli	14,25	82,8	13,07 ⁵	109,2	246,75	106,6	241,00	102,1	359,75	77,8	10,10	93,5	1,19	70,8	66/-	90,4	62,18/-	101,3
Augustus	12,00	69,8	12,62 ⁵	96,6	214,75	92,8	226,75	96,1	350,75	75,8	10,05	93,1	1,21	72,0	66/-	90,4	62,10/6	100,7
3 Sept.	11,75	68,3	12,10	92,5	204,00	88,1	220,00	93,2	349,00	75,5	10,00	92,6	1,21	72,0	66/-	90,4	62,15/-	101,1
10	11,75	68,3	11,30	86,4	196,00	84,7	193,00	81,8	349,00	75,5	10,00	92,6	1,21	72,0	66/-	90,4	62,17/6	101,3
17	11,40	66,3	11,25	86,0	194,00	83,8	192,00	81,4	348,00	75,2	1,21	72,0	1,21	72,0	66/-	90,4	63,10/-	102,3

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nummers van 8 en 15 Augustus 1928 (No. 658 en 659) pag. 689/90 en 709. 2) = Western vóór de invoering van * Manitoba No. 3. † Zuid-Russische.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen).

	1 Aug. '28 tot 7 Sept. '28	Overeenkomstige periode	
		1927	1926
Ontvangsten Gulf-Havens.	467	884	941
„ Atlant.Havens			
Uitvoer naar Gr.Brittannië	47	68	85
„ „t Vasteland etc.	317	428	400
„ „ Japan.....	68	52	35

Voorraden.
(In duizendtallen balen).

	7 Sept. '28	Overeenkomstig tijdstip	
		1927	1926
Amerik. havens.....	526	1192	692
Binnenland	251	368	488
New York	18	210	56
New Orleans	81	226	116
Liverpool	356	733	399

34.000 balen in de afgelopen week groter dan gedurende de laatste weken het geval geweest is, waarschijnlijk tengevolge van het feit, dat koopers zich, in afwachting van het Bureau Rapport, hebben gedekt om van tijdige levering verzekerd te zijn.

De Amerikaansche garenmarkt is over het algemeen kalm en men volgt met belangstelling de daling van het ruwe materiaal. De meeste spinners konden, zoowel in twist als weft, slechts weinig verkoopen, hoewel er gisteren een flink aantal orders in de medio nummers geboekt werden. In getwijnde garens werden ook enkele flinke posten voor prompte levering afgesloten, maar de lage prijzen waren voor sommige spinners van weinig belang. Ook naar Egyptische garens bestaat weinig vraag, hoewel hier en daar enkele spinners goed verkocht hebben in de nummers 60 en lager. In de fijnere nummers is het moeilijker tot zaken te komen en de geboden prijzen waren meer dan slecht. Over het algemeen kan men zeggen, dat verbruikers in vele gevallen van de daling in katoenprijzen geprofiteerd hebben om een deel van hunne behoeften te dekken en de loop van de markt volgen, alvorens te veel te koopen; dit geldt zoowel voor Amerikaansche als Egyptische soorten.

Het Bureau Rapport, dat Zaterdag gepubliceerd is, heeft zijn gewonen storen invloed op de doekmarkt gehad. Zaken zijn tot stilstand gekomen en er komt slechts weinig nieuwe vraag door. De algemeene opinie is, dat dit niet een gevolg is van een plotseling verminderen van de vraag, dan wel

doordat koopers zich afzijdig houden, daar hun vertrouwen door de verdere prijsdaling van katoenprijzen, geschokt is. De toon van de markt is geenszins pessimistisch, daar op de meeste overzeesche markten een tekort aan goederen bestaat en men ervan overtuigd is, dat de vraag weer zal doorkomen, zoodra het vertrouwen hersteld en een redelijk prijsniveau bereikt is. Momenteel zijn ideeën van koopers veel te „bearish”, zoodat er slechts kleine kwanti voor direct verbruik worden omgezet.

Liverpoolnoteeringen Oost. koersen 4 Spt. 11 Spt.
5 Spt. 12 Spt. T.T. op Br.-Indië 1/5 1/5 1/5
F.G.F. Sakellaridis 19,05 18,10 T.T. op Hongkong 2/0 2/0
G.F. No. 1 Oomra 6,95 6,45 T.T. op Shanghai 2/7 1/2 2/7 1/2

KOFFIE.

De markt verkeerde in iets betere stemming. In het begin van de berichtsweek waren de aanbiedingen van Brazilië voor prompte verscheping, iets hooger, doch later kwamen zij geleidelijk weer lager af, zoodat voor Santos de prijzen op het oogenblik onveranderd à 1/- lager zijn tegen verleden week. Rio daarentegen bleef steeds vast gestemd. De noteeringen zijn voor deze soort 1/- à 2/- hooger.

Een uit Brazilië ontvangen telegram meldt, dat de September-bloei goed is geweest, doch dat de voortdurende droogte veel schade aan de oudere boomen heeft veroorzaakt, en raamt den volgenden (1929/30) Santos-oogst op ten hoogste 14.000.000 balen.

De voorraden, in de pakhuizen en de Spoorwegstations in het binnenland van Sao Paulo en Minas Geraes terughoudend, bedroegen, volgens telegrafische opgave, op 31 Augustus 13.018.000 balen tegen 11.986.000 balen op 31 Juli, dus eene vermeerdering van 1.032.000 balen.

Vanaf heden wordt de limiet der dagelijkse aanvoeren te Rio de Janeiro door het Comité tot Permanente Verdediging van de Koffie verhoogd van 10.500 balen op 13.500 balen.

Voor Robusta uit Nederlandsch-Indië bleef tot oplopende prijzen goede belangstelling bestaan.

De officieele noteeringen voor loco bleven onveranderd 65 ct. per 1/2 KG. voor Superior Santos en 53 ct. voor Robusta, terwijl de vraag iets verbeterde.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 103/6 à 105/6 per cwt. en van dito Prime ongeveer 106/- à 108/-, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 80/9 à 83/-.

Van Robusta op aflading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogenblik: Palembang

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN¹⁾

TIN locoprijzen Londen per Eng. ton		KATOEN for Middling locoprijzen New York per lb.		WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.		WOL gekamde Australische, Crossbred Col- onial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.		RUBBER ⁴⁾ Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.		SUIKER Witte kristal- suiker loco R'dam/A'dam. per 100 K.G.		KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per 1/2 K.G.		THEE Afl. N.-I. theev. A'dam gem. pr. Java- en Suma- trathee p. 1/2 KG.		Indexcijfer v/h. Centr. B. v. d. Stat., herleid van 1913 = 100 tot 1925 = 100	Indexcijfer van The Economist, herleid v. 1901-5 = 100 tot 1925 = 100
£	%	\$ cts.	%	pence	%	pence	%	Sh.	%	fl.	%	cts.	%	cts.	%	100,0	100,0
261.17/-	100,0	23,25	100,0	55,00	100,0	29,50	100,0	2/11,625	100,0	18,75	100,0	61,375	100,0	84,5	100,0	100,0	100,0
283.6/-	108,2	20,75	89,2	48,75	88,6	26,00	88,1	3/4,25	113,0	16,875	90,0	57,5	93,7	103,5	122,5	98,7	93,4
286.3/-	109,3	20,55	88,0	46,50	84,5	25,00	84,7	2/7,625	88,8	17,125	91,3	58	94,5	103,5	122,5	96,1	92,3
285.14/-	109,1	19,40	83,4	47,50	86,4	25,50	86,4	2/5,125	81,8	16,375	87,3	57,25	93,3	100,25	118,6	93,5	91,1
282.19/6	108,1	19,10	82,1	47,50	86,4	25,00	84,7	2/1,25	70,9	16,375	87,3	54,25	88,4	97,5	115,4	92,3	90,4
268.14/6	102,6	18,95	81,2	47,50	86,4	24,25	82,2	1/10,5	63,2	16,50	88,0	55	89,6	102,25	121,0	92,3	89,4
268.13/6	102,6	18,45	79,3	47,50	86,4	24,00	81,4	1/8,375	57,5	16,625	88,7	56	91,2	100	118,3	92,9	90,0
283.6/-	108,2	18,80	80,9	47,50	86,4	23,75	80,5	1/8,375	7,5	16,75	89,3	57	92,9	89,25	105,6	91,0	90,2
294.10/6	112,5	18,45	79,3	47,75	86,8	24,50	83,1	1/7,625	55,1	16,375	87,3	57,75	94,1	—	—	89,7	92,2
307.19/6	117,6	17,35	74,3	48,75	88,6	25,25	85,6	1/8,125	56,5	17,25	92,0	57,25	93,3	87,75	103,8	90,3	94,7
314.14/6	120,2	13,25	57,0	47,50	86,4	24,75	83,9	1/8,875	58,6	17,875	95,3	53,5	87,2	89,5	105,9	92,3	94,5
308.1/6	117,7	12,90	55,5	44,75	81,4	24,00	81,4	1/8	56,1	19,625	104,7	51,625	84,1	85,25	100,9	94,8	93,3
307.-/6	117,3	12,60	54,2	44,75	81,4	24,50	83,1	1/6,5	51,9	21,875	116,7	50	81,5	79,25	93,8	94,8	88,7
299.13/6	114,4	13,45	57,5	45,00	81,8	25,25	85,6	1/7,375	54,4	22,00	117,3	50	81,5	71	84,0	93,5	87,6
309.8/6	118,2	14,15	60,6	46,25	84,1	26,00	88,1	1/7,125	53,7	21,125	112,7	48,75	79,4	71,25	84,3	94,2	89,5
312.15/-	119,4	14,25	61,3	47,75	86,8	26,50	89,8	1/8,25	56,8	20,625	110,0	48	78,2	70	82,8	92,9	87,9
304.1/-	116,1	14,75	63,4	47,50	86,4	26,25	89,0	1/7,875	55,8	20,25	108,0	48	78,2	72,25	85,5	92,3	87,4
295.12/-	112,9	16,15	69,5	47,00	85,5	26,00	88,1	1/7,75	55,4	20,25	108,0	47	76,6	86,5	102,4	93,5	88,9
296.9/6	113,2	16,85	72,7	47,25	85,9	26,00	88,1	1/6	50,5	18,375	98,0	47	76,6	81,25	96,2	96,1	89,3
289.15/6	110,7	17,90	77,0	48,50	88,2	26,50	89,8	1/4,75	47,0	18,625	99,3	47	76,6	84	99,4	97,4	89,2
292.-/6	111,5	19,70	84,7	48,50	88,2	26,50	89,8	1/5,25	40,8	18,50	98,7	45,375	73,9	—	—	96,1	90,8
287.12/6	109,8	22,05	94,4	50,00	90,9	26,50	89,8	1/4,25	45,6	17,875	95,3	44,25	72,1	94,5	111,8	96,8	90,0
264.2/6	100,9	20,65	88,8	50,25	91,4	26,75	90,7	1/4,375	46,0	16,875	90,0	45,25	73,7	93	110,1	96,8	89,1
264.4/6	100,9	20,25	87,1	52,25	95,0	28,50	96,6	1/6,5	51,9	17,25	92,0	46	74,9	96	113,6	97,4	88,3
266.13/6	101,8	19,70	84,7	51,50	93,6	28,75	97,3	1/7,75	55,4	17,875	95,3	46	74,9	89,25	105,6	97,4	88,0
255.1/-	97,4	19,25	82,8	53,00	96,4	29,75	100,8	1/7,25	54,0	17,375	92,7	46	74,9	84,5	100,0	98,7	86,7
233.10/6	89,2	18,35	78,9	54,75	99,5	31,75	107,6	1/3,75	44,2	16,75	89,3	46	74,9	79,5	94,1	96,8	87,4
233.17/6	89,3	19,35	83,2	55,00	100,0	33,25	112,5	1/0,75	35,8	16,875	90,0	47	76,6	79	93,5	98,1	88,4
234.6/-	89,5	20,65	88,4	54,50	99,1	33,00	111,9	-/9,375	26,3	16,875	90,0	47	76,6	74,25	87,9	98,7	90,1
230.13/-	88,1	21,55	92,7	54,25	98,6	32,25	109,3	-/9	25,3	16,625	88,7	48,25	78,6	78,25	92,6	98,1	90,0
218.8/6	83,4	21,35	91,8	55,50	100,9	31,75	107,6	-/9,25	26,0	15,75	84,0	49	79,8	73,25	86,7	98,7	88,3
211.19/-	80,9	21,75	93,5	53,00	96,4	31,25	105,9	-/9,25	26,0	15,50	82,7	49,875	81,3	71,25	84,3	95,5	86,8
211.18/-	80,9	19,30	83,0	51,75	94,1	30,00	101,7	-/9,25	26,0	16,00	85,3	51,875	84,5	67,75	80,1	92,9	85,8
213.12/6	81,6	19,40 ⁵⁾	83,4 ⁵⁾	50,00 ⁷⁾	90,9 ⁷⁾	29,25 ⁷⁾	99,2 ⁷⁾	-/8,8125	24,7	16,00	85,3	52	84,7	—	—	—	—
209.17/6	80,1	17,80 ⁶⁾	76,6 ⁶⁾	49,00 ⁸⁾	89,1 ⁸⁾	29,00 ⁸⁾	98,3 ⁸⁾	-/8,4375	23,7	15,875	84,7	53	86,4	—	—	—	—
213.10/-	81,5	—	—	—	—	—	—	-/8,4375	23,7	15,875	84,7	53	86,4	—	—	—	—

de huidige officieele noteeringswijze (Jan. 1928). ³⁾ = Malting vóór de invoering van de huidige offic. noteeringswijze (Jan. 1928). ⁴⁾ Jaar- en maandgemiddelden afgerond op 1/8 pence. ⁵⁾ Noteering van 7 Sept. ⁶⁾ Idem 14 Sept. ⁷⁾ Idem 6 Sept. ⁸⁾ Idem 13 Sept.

Robusta, September-verschepping, 39½ ct.; Benkoelen Robusta, September-verschepping, 40½ ct.; Mandheling Robusta, September-verschepping, 45½ ct., alles per ½ KG., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

De slotnoteringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Sept.	Dec.	Maart	Mei
17 Sept.	\$ 16,23	\$ 16,10	\$ 15,60	\$ 15,43
10 "	" 15,97	" 16,01	" 15,67	" 15,48
31 Aug.	" 15,60	" 15,67	" 15,41	" 15,25
27 "	" 16,05	" 16,04	" 15,79	" 15,64

Rotterdam, 18 September 1928.

Statistiek der firma G. Duuring & Zoon.

Zichtbare voorraad op 1 September in duizenden balen.

	1928	1927	1926	1925	1924
Voorraad in Europa..	2.107	1.781	1.458	1.602	1.421
Stoomend (Brazilië ..	461	630	584	762	878
n. Europa (Oost-Indië.	172	101	137	62	46
	2.740	2.512	2.179	2.426	2.345
Voorraad Ver. Staten	793	825	832	859	991
Stoomend					
naar } Brazilië ..	409	432	596	490	203
Ver. Staten }					
	3.942	3.769	3.607	3.775	3.539
Voorr. in Pernambuco	2	—	—	—	—
" " Bahia	8	20	22	17	23
" " Victoria ..	119	76	—	—	—
" " Rio	266	222	293	261	307
" " Santos	1.099	977	1.005	1.184	1.418
" " Paranagua ..	85	—	—	—	—

Totaal	*5.521	*5.064	*4.927	*5.237	*5.287
Op 1 Augustus	*5.721	*4.842	*4.701	*5.214	*4.378
Op 1 Juli	*5.729	*4.720	*4.571	*5.085	*5.071

* Niet inbegrepen de binnenl. voorraden in Sao Paulo.

De binnenlandsche voorraden te
Sao Paulo Rio de Janeiro

1 Juli 1924	4.592.000 balen	
1 Juli 1925	1.786.000 "	
1 Augustus 1925	1.298.000 "	
1 September 1925	1.892.000 "	
1 Juli 1926	2.833.000 "	
1 Augustus 1926	3.098.000 "	
1 September 1926	4.011.000 "	
1 Juli 1927	3.312.000 "	
1 Augustus 1927	5.289.000 "	
1 September 1927	7.750.000 "	
1 Juli 1928	11.672.000 "	
1 Augustus 1928	11.986.000 "	1.012.000 balen

THEE.

De theemarkt te Londen heeft de afgelopen week wederom een vaste stemming te zien gegeven. Vooral de betere kwaliteiten waren goed gevraagd en konden dikwijls hogere prijzen bedingen; in de Ceylonveiling zelfs van 1 d. tot 2 d.

Ordinaire theeën waren onregelmatig en werden in de Java-veiling soms zelfs ¼ d. lager afgedaan.

Voor export bestond goede vraag naar bladthee.

De aanvoeren in Engeland bedroegen in Augustus 50.6 miljoen lbs. (vorig jaar 50 miljoen lbs.), de afleveringen voor binnenlandsch verbruik 35.3 miljoen lbs. (vorig jaar 33.4 miljoen lbs.) en de uitvoer 8.1 miljoen lbs. (vorig jaar 6.2 miljoen lbs.).

De voorraden in entrepôt bedroegen per ulto. Augustus 1928: 179 miljoen lbs. tegenover 170 miljoen lbs. per ulto. Juli 1928 en 146 miljoen lbs. per ulto. Augustus 1927. De voorraden per ulto. Augustus 1928 zijn dus 33 miljoen lbs. groter dan een jaar geleden en 9 miljoen groter dan de afgelopen maand Juli.

Volgens een circulaire van de Vereeniging voor de Thee-cultuur in Nederlandsch-Indië bedraagt de uitvoer van thee uit alle productielanden, uitgezonderd China, van 1 Januari tot 31 Juli 1928: 175.7 miljoen KG. tegenover 166.1 miljoen KG. gedurende dezelfde periode van verleden jaar. Een toename alzoo van 9.6 miljoen KG. ten opzichte van 1927.

Amsterdam, 17 September 1928.

COPRA.

De markt was gedurende de afgelopen week wat vaster gestemd, hoofdzakelijk ten gevolge van het feit, dat het Oosten zich als verkoper heeft teruggetrokken.

De vraag van Noord-Europese zijde blijft gering.

De slotnoteringen zijn:

Nederl.-Indische fms. stoomend	f 30½
" " " afl. Sept./Oct.	" 30½
" " " " Oct./Nov.	" 30¾

VRACHTENMARKT.

Van Noord-Amerika was de afgelopen week een vaste vraag naar tonnage, echter hoofdzakelijk naar Portugal en de Middellandsche Zee. Van Montreal werd per November naar Antwerpen of Rotterdam 15 tot 15½ cents betaald. Naar Lissabon/Leixoes zijn 4 ladingen gedaan per September en October op basis van 17 cents naar één loshaven, terwijl naar de Middellandsche Zee (excl. Spanje) 17 cents is gedaan per September en 17½ cents voor tweede helft October. Naar Griekenland was de vracht 4/- per qtr. October, terwijl naar Zweden 21½ cents is gedaan. Van de Golf van Mexico kwam slechts één bevrachting tot stand, nl. tegen 3/10½ per qtr. naar Griekenland.

De suikervrachtenmarkt van West-Indië bleef zeer kalm. Bevrachters toonen nog steeds alleen interesse voor booten van 5/7000 tons per September en October van Cuba naar U.K./Continent tegen 16/6 tot 16/9, doch er vallen geen bevrachtingen te vermelden.

De graanvrachtenmarkt van de North Pacific was kalm en bevrachters zijn slechts weinig geneigd om tot bevrachten over te gaan. De vrachten staan zwak; een 6900 tonner is gedaan van Vancouver naar U.K./Continent tegen 29/6 met de gebruikelijke opties per 1/25 November. Verder is van Vancouver naar Lissabon en/of Leixoes 30/9 tot 31/- betaald per November en December.

Van de La Plata werd de afgelopen week iets meer bevracht, doch de vrachten zijn verder gezakt. Voor groote promptie booten is weinig empoel, doch voor handige tonnage zijn de vrachten vast. Van boven La Plata havens werd voor een boot van 5300 tons lading 21/- betaald naar U.K./Continent per einde September, terwijl voor een groote boot naar Antwerpen direct 18/4½ is gedaan. Naar de Middellandsche Zee ging iets meer om. Van boven La Plata naar de Adriatische Zee werd 22/- gedaan, Genua 20/- en Griekenland 23/6 één, 24/3 twee havens.

Van Chili was een vaste vraag naar tonnage voor volle ladingen en bevrachters toonden hoofdzakelijk interesse voor November en December belading. Tegen hun vracht-idee van 26/6 voor booten van middelmatige grootte naar het Continent zijn zij niet geslaagd; booten waarmede men kan verscheppen tegen lage assurantiëpremie waren deze week niet te krijgen onder 27/-. Ondanks de aanhoudende minder gunstige tendens van de La Platamarkt zijn reeders in het algemeen niet bijzonder geneigd tegen de thans heerschevrachten voor latere termijnen te bevrachten. De eenige bevrachtingen van de afgelopen week zijn: 7/8000 tonner 25 Oct./25 Nov. van Chili naar Otaru/Moji range 26/- twee, 26/6 drie loshavens en een 7000 tonner per October tegen 27/6 naar Alexandrië direct. Ook naar ruimte in lijnbooten was iets meer vraag en de vrachten zijn vaster geworden. Er werd o.m. geboekt: 1000 tons 20 Oct./19 Nov. en 2000 tons 1/30 November naar Antwerpen, Rotterdam, Bremen of Hamburg tegen 25/-.

De oostelijke afdelingen bleven over het algemeen levensloos. Van Kaapstad werd een 5400 tonner bevracht per Sept./Oct. naar U.K./Continent tegen 20/6 en een 6800 tonner per Oct./Nov. tegen 20/-.

De markt van de Middellandsche Zee was kalmer en de vrachten zijn iets gedaald. Voor erts werd o.m. betaald: Melilla/Rotterdam 5/3, Hornillo Bay/Rotterdam 6/-, Bona/Garston 7/6. Fosfaat betaalde Bougie/Antwerpen 6/-, Sfax/Paimboeuf 5/3 en Vlaardingen 7/6.

De uitgaande kolenvrachten van Engeland waren vast, speciaal naar Zuid-Amerika. Van Zuid-Wales werd o.m. betaald: Bordeaux 4/6, West-Italië 7/6, Piraeus 10/9, Colombo 13/3, Monte Video 13/6 en van de Oostkust: Randers 6/3, Bordeaux 5/6, Genua 7/9, Las Palmas 8/6 en La Plata 14/-.

RIJNVAART.

Week van 9 t/m. 15 September 1928.

De aanvoeren van zeezijde bleven stationnair. Er was in de afgelopen week slechts matige vraag naar scheepsruimte, welke, hoewel tamelijk beperkt, voldoende beschikbaar bleef. Voor erts naar de Ruhrhavens betaalde men gemiddeld f 0,80 met ¼ en f 0,90 met ½ lostijd. Naar den Bovenrijn werd uitsluitend in daghuur bevracht. Deze huur varieerde tusschen 2½ en 3 cents per ton met aflevering Ruhrhavens. Het sleeploon varieerde tusschen het 35 en 40 cents tarief. De waterstand bleef langzaam vallend. Naar den Bovenrijn werd op M. 1,90 en naar de Ruhrhavens op M. 2,30 à M. 2,40 afgeladen.

Nederlandsche Handel-Maatschappij

Amsterdam

Gestort kapitaal f 80.000.000.— Statutaire Reserve f 40.000.000.—

AGENTSCHAPPEN TE ROTTERDAM EN 'S-GRAVENHAGE

Vestigingen in Nederlandsch-Indië, Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan

2

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. - Incasseeringen en Financieringen. - Schriftelijke en Telegrafische Credieten. - Reiscredietbrieven. - Deposito's. - Rekeningen-Courant. - Aan- en Verkoop van Effecten. - Administratie van Vermogens. - Open en Gesloten Bewaarneming

SAFE-DEPOSIT

KOFFERKLUIS

Frankfurter Hypothekenbank

te FRANKFORT a/M.

UITGIFTE van G.M. 3.750.000.- 7 pCt. Hypothecaire Goudpandbrieven.

Van bovengenoemde G.M. 3.750.000.— zijn
G.M. 1.000.000.— in het buitenland geplaatst.

Ondergeteekenden berichten, dat zij de inschrijving op de resteerende

G.M. 2.750.000.-

van bovengenoemde uitgifte openstellen op

VRIJDAG 21 SEPTEMBER 1928

van des voormiddags 9 uur tot des namiddags 4 uur,

tot den koers van **96¹/₂ pCt.** Amsterdamsche usance:

te **AMSTERDAM** en **ROTTERDAM** te hunne kantoren,

te **'s-GRAVENHAGE:**

bij de Heeren **R. MEES & ZONEN, BIJKANTOOR 's-GRAVENHAGE,**

„ „ „ **DE BAS & Co.**

Prospectussen en Inschrijvingsbiljetten zijn bij de kantoren van inschrijving verkrijgbaar.

Amsterdam, { **MENDELSSOHN & Co. AMSTERDAM.**
 { **PIERSON & Co.**

Rotterdam, **R. MEES & ZONEN.**

17 September 1928.

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

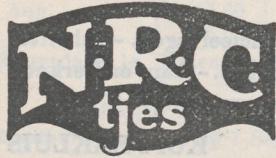
AMSTERDAM

'S-GRAVENHAGE

ROTTERDAM

BATAVIA

AMOY, AMPENAN, BANDOENG, BOMBAY, CALCUTTA, CHERIBON, GORONTALO, HONGKONG, KOBE, MAKASSAR, MEDAN, MENADO, PALEMBANG, PASSOE-ROEAN, PEKALONGAN, PROBOLINGGO, SEMARANG, SHANGHAI, SINGAPORE, SOERABAYA, TEGAL, TJILATJAP, TOKIO, WELTEVREDEN, YOKOHAMA

Kleine Advertentiën in de Nieuwe Rott. Courant

f 1.50 per 10 woorden - Iedere 2 woorden meer 25 cents

Worden aangenomen voor de rubrieken: Vraag en aanbod, Huur en Verhuur, Betrekkingen gezocht en aangeboden, Gevonden en verloren goederen, Voorschotten gevraagd en aangeboden, Lessen gevraagd en aangeboden, Diversen, bij: **de Bureaux en Agenten van de N.R.C.** te Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage en alom in den lande waar Agenten zijn gevestigd, **Erkende Advertentiebureaux, Boekhandelaren, Kantoorboekhandelaren, Kantoorhouders der Posterijen** en bij alle Kiosken.

Zooeven verscheen de

TWEEDE DRUK VAN

Naamlooze Vennootschappen WET

tot wijziging en aanvulling van de bepalingen omtrent de naamlooze vennootschap en regeling van de aansprakelijkheid van het prospectus

Van aanteekeningen voorzien door

G. VLUG - Notaris te Rotterdam

Prijs f 1,25

Bij den Boekhandel verkrijgbaar

NIJGH & VAN DITMAR'S UITGEVERS-MIJ, ROTTERDAM

Werkloon- berekening

Onmisbaar boekje voor allen die werklieden in hun dienst hebben. - Met berekeningen in uurloon van 5—100 cent

Prijs f 1.50

Geb. f 1.90

Verkrijgb. bij den boekhandel en bij

NIJGH & VAN DITMAR'S UITG.-
MAATSCHAPPIJ, ROTTERDAM

Het Betalingsverkeer

door J. F. HALKEMA KOHL

Handelseconomische

Boekerij — Deel II

Prijs. . . . f 1.90

Alom verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij Nijgh & v. Ditmar's Uitg.-Maatschappij — Rotterdam

Naamlooze Vennootschap

Wilton's Machinefabriek en Scheepswerf Rotterdam

Scheepsbouw en Machinefabricage. Speciale inrichting voor reparatiën van elken omvang. Vijf droogdokken met lichtvermogen tot 46000 ton. ⚓ Dwarshelling. Drijvende kranen met een lichtvermogen tot 120 ton.

Telefoon: 6707, 6708, 7303
7304, 7305, 7325

Telegramadres: „WILTON” Rotterdam